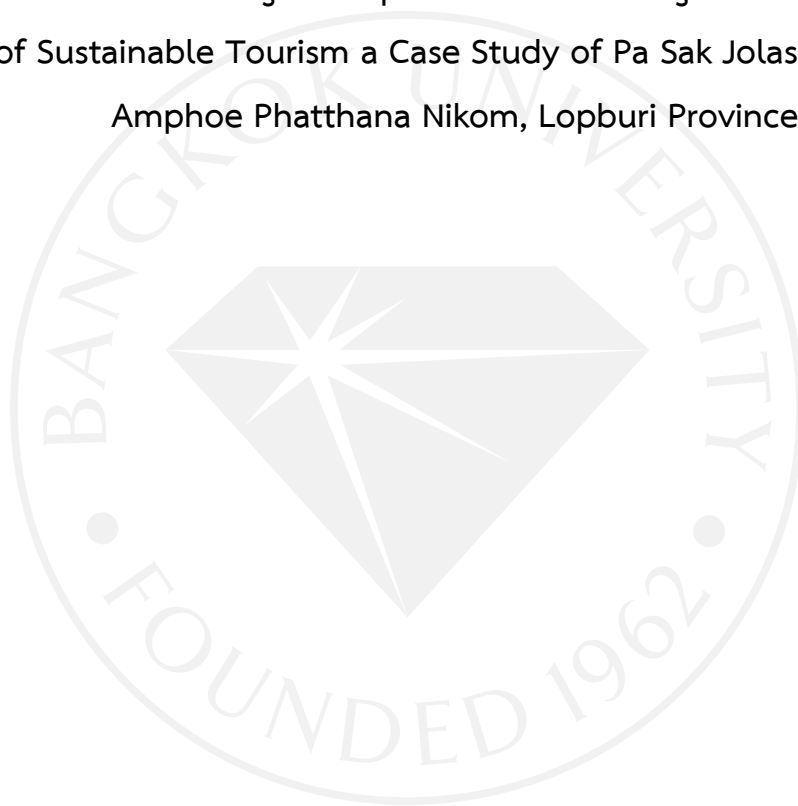

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ
ททท. กรณีศึกษา: เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

Factors Affecting Participation in the Management Policy
of Sustainable Tourism a Case Study of Pa Sak Jolasid Dam,
Amphoe Phatthana Nikom, Lopburi Province

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ
ททท. กรณีศึกษา: เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

Factors Affecting Participation in the Management Policy
of Sustainable Tourism a Case Study of Pa Sak Jolasid Dam,
Amphoe Phatthana Nikom, Lopburi Province

สุจินตรา สะพุ่ม

การค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ปีการศึกษา 2559

©2560

สุจินตรา สะพุ่ม

สงวนลิขสิทธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท.
กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

ผู้วิจัย สุจินตรา สะพุ่ม

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ดร.ดวงธิดา นันทาภิรัตน์)

ผู้เชี่ยวชาญ

(ดร.ชุติน แก้วนพรัตน์)

(ดร.คันสนีย์ เทพปัญญา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

24 พฤศจิกายน 2560

สุจินตรา สะพุ่ม. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว, พุทธศักราช 2560, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอด่านช้าง จังหวัดลพบุรี (137 หน้า)

อาจารย์ที่ปรึกษา: ดร.ดวงธิดา นันทาภิรัตน์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอด่านช้าง จังหวัดลพบุรี จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณเชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สถิติอนุมานเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามด้วยการเปรียบเทียบความแตกต่าง t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way Analysis of Variance) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนด้านปัจจัยสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว นโยบายการจัดการการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอด่านช้าง จังหวัดลพบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกันเฉลี่ยอยู่ในระดับมากในการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประชาชนในเชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านอายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอด่านช้าง จังหวัดลพบุรี กับปัจจัยสภาพแวดล้อมและนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว พบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเป็นความสัมพันธ์ในระดับสูง ยกเว้นปัจจัยสภาพแวดล้อมด้านสิ่งแวดล้อม พบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ อธิบายได้ว่าปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวโดยตรง ควรมีการพัฒนาเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพและการบริการด้านการท่องเที่ยว

และสามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวและพัฒนาเชื่อมโยงปาสักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่าง
ยั่งยืน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, นโยบาย, การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Saphum, S. M.A. (Hospitality and Tourism Industry Management), November 2017, Graduate School, Bangkok University.

Factors Affecting Participation in the Management Policy of Sustainable Tourism a Case Study of Pa Sak Jolasid Dam, Amphoe Phatthana Nikom, Lopburi Province (137 pp.)

Advisor: Duangthida Nunthapirat, Ph.D.

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the levels of public participation in sustainable tourism management policy and to study factors affecting participation in the Tourism Authority of Thailand's (TAT) sustainable tourism management policy by local people in the Pa Sak Jolasid Dam area, Phatthana Nikom District, Lopburi Province. The questionnaires collected from 400 people from the Pa Sak Jolasid area were analyzed through descriptive statistics, specifically percentage, frequency, mean and standard deviation. In addition, inductive statistics, t – test, F –test (One – way Analysis of Variance) and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient, were also used to analyze independent and dependent variables.

The results found that people's opinions on the environment of the tourism location, management policy and participation in TAT's sustainable tourism management policy at Pa Sak Jolasid Dam, Amphoe Phatthana Nikom, Lopburi Province are overall at the mid level, with infrastructure and participation in collaborative work averaging a high level of participation in the TAT's sustainable tourism management policy by people in the Pa Sak Jolasid Dam area.

Comparison of participation in the sustainable tourism management policy by individual factors found contrasts with no statistical significance at the 0.05 level, except for the factors of age, occupation and average income per month, which have statistical significance at the 0.05 level.

The comparison between participation in the sustainable tourism management policy and environmental factors and the tourism management policy showed a positive relationship with high statistical significance, except for environmental factors which showed a positive relationship with no statistical significance. It can be seen that

environmental factors are one of the factors that have a direct impact on sustainable tourism and standards of quality and tourism services should be raised to accommodate the needs of tourists and to develop Pa Sak Jolasid as a sustainable tourism destination.

Keywords: Participation, Policy, and Management of Sustainable Tourism

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี สัมฤทธิ์ผลได้ด้วยความกรุณา อย่างดียิ่งจากผู้ที่มีพระคุณหลายท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในการให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ และ คำปรึกษา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.ดวงธิดา นันทาภิรัตน์ ที่ให้เกียรติเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก โดยให้คำแนะนำและข้อคิดเห็น พร้อมทั้งชี้แนะข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้การค้นคว้าอิสระเล่มนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และพร้อมกันนี้ขอขอบพระคุณ ดร.สุปราณี พงษ์คุณิธรรม ดร.ภูเกริก บัวสอน และ ดร.ณัฐนุช วณิชย์กุล ผู้ทรงคุณวุฒิที่มอบคำแนะนำ และเปิดมุมมอง เพื่อปรับปรุงแบบสอบถาม และเนื้อหาในการค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบคุณพระบิดา มารดา และครอบครัวของผู้วิจัยที่มอบความรัก ความเอาใจใส่ ตลอดจนให้การสนับสนุนในทุก ๆ เรื่องด้วยดีเสมอมา ขอขอบพระคุณสถานที่ท่องเที่ยวเชื้อนป่าสัก ชลสิทธิ์ ในเขตอำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี รวมทั้งฝ่ายบุคคลที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ เอื้อเฟื้อ สถานที่แจกแบบสอบถาม ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการ ทำวิจัย ขอขอบคุณเพื่อน ๆ สำหรับกำลังใจดี ๆ และอาจารย์ประจำแผนกมาตรฐานบัณฑิตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพทุกท่านที่ได้อำนวยความสะดวกในทุก ๆ ด้าน ทำให้การศึกษา ระดับมหาบัณฑิตในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ความดีและประโยชน์ใด ๆ อันเกิดจากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้เขียนขอมอบแต่ ผู้มีอุปการะทุกท่านที่กล่าวมาข้างต้นที่ได้มอบทั้งโอกาสและวิชาความรู้ แต่หากมีข้อผิดพลาดประการ ใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สุจินตรา สะพุ่ม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของงานวิจัย	4
1.4 คำถามของงานวิจัย	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดและทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์	9
2.2 แนวคิดและทฤษฎีนโยบายด้านการท่องเที่ยว	11
2.3 แนวคิดและทฤษฎีปัจจัยสภาพแวดล้อม	13
2.4 แนวคิดและทฤษฎีการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	14
2.5 แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชน	20
2.6 แนวคิดและทฤษฎีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	36
2.7 ข้อมูลพื้นที่ศึกษา	40
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
2.9 สมมติฐานของการศึกษา	46
2.10 กรอบแนวคิดตามทฤษฎี	47
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	
3.1 ประเภทของงานวิจัย	48
3.2 กลุ่มประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	48
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	49
3.4 การทดสอบเครื่องมือ	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 (ต่อ) วิธีการดำเนินการวิจัย	
3.5 วิธีการเก็บข้อมูล	52
3.6 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล	52
3.7 วิธีการทางสถิติ	53
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
4.1 ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	57
4.2 ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อม	59
4.3 ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว	64
4.4 ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	67
4.5 ตอนที่ 5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์แตกต่างกัน	73
4.6 ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับปัจจัยสภาพแวดล้อม	85
4.7 ตอนที่ 7 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว	94
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	101
5.2 การอภิปรายผลการศึกษา	107
5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	119
5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	120
บรรณานุกรม	121
ภาคผนวก	128
ประวัติผู้เขียน	137
เอกสารข้อตกลงว่าด้วยการอนุญาตให้ใช้สิทธิ์ในรายงานการค้นคว้าอิสระ	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1: ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	57
ตารางที่ 4.2: ข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อม	59
ตารางที่ 4.3: ปัจจัยสภาพแวดล้อม แสดงรายละเอียดด้านเศรษฐกิจ	60
ตารางที่ 4.4: ปัจจัยสภาพแวดล้อม แสดงรายละเอียดด้านสังคม	61
ตารางที่ 4.5: ปัจจัยสภาพแวดล้อม แสดงรายละเอียดด้านสิ่งแวดล้อม	62
ตารางที่ 4.6: ปัจจัยสภาพแวดล้อม แสดงรายละเอียดด้านวัฒนธรรม	63
ตารางที่ 4.7: ข้อมูลนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว	64
ตารางที่ 4.8: นโยบายการจัดการการท่องเที่ยว แสดงรายละเอียดด้านโครงสร้างพื้นฐาน	65
ตารางที่ 4.9: นโยบายการจัดการการท่องเที่ยว แสดงรายละเอียดด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ	66
ตารางที่ 4.10: การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	67
ตารางที่ 4.11: การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน	68
ตารางที่ 4.12: การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน	69
ตารางที่ 4.13: การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	70
ตารางที่ 4.14: การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน	71
ตารางที่ 4.15: การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	72
ตารางที่ 4.16: เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามเพศ	73
ตารางที่ 4.17: เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามอายุ	74
ตารางที่ 4.18: Multiple Comparisons (ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการ จัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามอายุ)	75
ตารางที่ 4.19: เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามอาชีพ	77
ตารางที่ 4.20: Multiple Comparisons (ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการ จัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามอาชีพ)	79
ตารางที่ 4.21: เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	82

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.22: Multiple Comparisons (เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน)	83
ตารางที่ 4.23: แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ	85
ตารางที่ 4.24: แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านสังคม	88
ตารางที่ 4.25: แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านสิ่งแวดล้อม	90
ตารางที่ 4.26: แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม	92
ตารางที่ 4.27: แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านโครงสร้าง พื้นฐาน	94
ตารางที่ 4.28: แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพ และขีดความสามารถในการจัดการ	97
ตารางที่ 5.1: สรุปผลการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	104
ตารางที่ 5.2: สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	106
ตารางที่ 5.3: สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน กับปัจจัยสภาพแวดล้อม	106
ตารางที่ 5.4: สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน กับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว	107

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1: แผนที่แสดงที่ตั้งของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์	5
ภาพที่ 1.2: แสดงถึงพื้นที่ที่ศึกษาระดับพื้นที่ (เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์)	5
ภาพที่ 2.1: แผนที่เดินทางเข้าสู่เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์	43
ภาพที่ 2.2: กรอบแนวคิดในการวิจัย	47

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูง มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ เกิดการสร้างงาน การกระจายความเจริญไปสู่การค้าและการลงทุน เมื่อประเทศประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ และสามารถช่วยให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้ในเวลาที่รวดเร็วกว่าภาคผลิตและบริการอื่น ๆ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้นจึงเป็นอุตสาหกรรมการบริการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ เนื่องจากการท่องเที่ยวมีความเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วน อีกทั้งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังมีส่วนช่วยในการสนับสนุนฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี พัฒนาสาธารณูปโภค การศึกษา และเทคโนโลยี ซึ่งทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่างให้ความสนใจในการผลักดันและพัฒนาให้เกิดการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ตามรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (แพรวดา พุพานิชย์พฤกษ์, 2559)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้กลายเป็นเครื่องมือที่รัฐบาลให้ความสำคัญ เนื่องจากการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการจ้างงาน เกิดการสร้างรายได้ และรวมถึงโอกาสได้ต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนในแต่ละปี สร้างรายได้ทางการท่องเที่ยวอย่างมหาศาล ดังนั้นในฐานะที่เป็นประเทศเจ้าบ้านจึงต้องเตรียมพร้อมที่จะยกระดับภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของไทยสู่การพัฒนาและความมั่งคั่งยั่งยืนให้ควบคู่ไปกับคุณภาพ และให้เกิดความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม จึงมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง และได้ให้ความสำคัญต่อการกิจดังกล่าวมาโดยตลอด โดยเฉพาะการให้ความรู้ ทรัพยากรให้เกิดการพัฒนาอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยพัฒนาคุณภาพของประเทศอย่างดียิ่ง การพัฒนาให้มีคุณภาพ อาทิเช่น ในด้านการบริการ การดูแลทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้เกิดการอนุรักษ์ จึงถือเป็นภารกิจหนึ่งที่ต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน ซึ่งจะเห็นได้ว่านโยบายการจัดการการท่องเที่ยวของ ททท. ได้มีการวางแผนการดำเนินงานในเรื่องของการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน โดยการสำรวจศึกษาวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติ โดยเฉพาะในเรื่องของปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวและมีการสนับสนุนให้ท้องถิ่นต่าง ๆ อนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม เพื่อนำมาใช้เป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวใน

ประเทศเพิ่มมากขึ้น (ศูนย์เครือข่ายความรู้วัฒนธรรม, 2547) แต่เนื่องด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่อย่างจำกัด ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้ดูแลที่เป็นเสมือนเจ้าของทรัพยากรธรรมชาตินั้นก็คือประชาชนที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ ว่าจะมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างไร เพราะทรัพยากรทุกอย่างต้องมีข้อจำกัดในการใช้ทั้งสิ้น ซึ่งจากนโยบายการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา โครงการพัฒนาหลายโครงการเป็นโครงการที่ดีแต่ไม่สามารถทำได้เนื่องจากมองที่โครงการเป็นตัวตั้งไม่ได้มองที่ประชาชน ดังนั้นการให้บทบาทและความสำคัญของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและรู้สึกเป็นเจ้าของอันเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาที่ยั่งยืน (พจนา สวนศรี, 2546, หน้า 178-179)

เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เป็นเขื่อนที่สร้างขึ้นตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้ทำการก่อสร้างแล้วเสร็จและเริ่มเก็บกักน้ำตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2542 (จารุมาศ เมฆสัมพันธ์, 2545) ถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและมีความพร้อมที่จะพัฒนาเป็นศูนย์กลางแห่งการท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรี ด้วยลักษณะที่เป็นทรัพยากรทางน้ำ จึงทำให้บริเวณเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์นั้นมีพืชพันธุ์และสัตว์น้ำที่ยังอุดมสมบูรณ์รายล้อมด้วยความเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และยังมีความพร้อมในอีกหลาย ๆ ด้าน เช่น มีทางรถยนต์ ทางรถไฟ ศูนย์กลางหลักใกล้ทางอุตสาหกรรม ศูนย์กลางบริหารราชการ และการศึกษา นอกจากนี้ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมายกระจายตัวอยู่ทั่วบริเวณเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ และถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามเทศกาลประจำปีทางด้านวัฒนธรรมของชาวจังหวัดลพบุรี เช่น งานลอยกระทง งานสงกรานต์ และงานปีใหม่ เป็นต้น ซึ่งบริเวณเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์นั้นยังเต็มไปด้วยกิจกรรมที่มีภาคบริการมากมายเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ประกอบด้วย การบริการที่พักแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร การบริการนวดแผนไทย บริการนั่งรถไฟชมเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ฯลฯ รวมถึงในด้านการจัดจ่ายใช้สอยเป็นของที่ระลึกประจำท้องถิ่น ซึ่งสามารถดึงดูดผู้มาเยือนให้เข้ามาใช้บริการการท่องเที่ยวภายในบริเวณเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ได้เป็นอย่างดี และสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมากมาย

ถึงแม้ว่าเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์จะมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรี แต่ก็ยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่องของสถานที่ท่องเที่ยวและสถานบริการที่พักโรงแรม ที่ขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในพื้นที่หลาย ๆ ด้าน ทำให้ความเจริญเติบโตด้านการท่องเที่ยวในบริเวณเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เป็นไปอย่างไม่เต็มศักยภาพ เช่น เกิดความเสื่อมโทรมทางธรรมชาติ มีการลักลอบจับสัตว์น้ำโดยประชาชนในท้องถิ่น และมีขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้นตามจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งทางบกและทางน้ำ เป็นต้น (“การอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว”, 2558) ซึ่งหากปล่อยให้สถานการณ์เป็นเช่นนี้ต่อไป ประชาชนในท้องถิ่นจะได้รับผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น ดังนั้น การมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวโดยประชาชน คือ การให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร ให้เกิดการอนุรักษ์และหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของตน

นอกจากนี้การส่งเสริมให้ประชาชนได้เรียนรู้วิธีการจัดการท่องเที่ยวที่มีการคิดวิเคราะห์ วางแผน หาทางออกร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยวในชุมชนตนเอง ด้วยหลักการ วิธีการและกระบวนการ รวมทั้งการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและการกระจายผลประโยชน์ให้ประชาชนในท้องถิ่น และรวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต โดยมีจุดหมายในการบำรุงดูแลรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วยตัวของประชาชนในท้องถิ่น ผ่านการมีส่วนร่วมในนโยบายของภาครัฐ ถึงอย่างไรก็ดีในทางปฏิบัติ ประชาชนในท้องถิ่นเองก็สามารถที่จะมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนามาตรฐานและคุณภาพการท่องเที่ยวของตนเองได้ อาจรวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียอีกด้วย ซึ่งบางครั้งสภาพความเป็นจริงของการจัดการการท่องเที่ยวก็คือ การที่ภาครัฐหรือเอกชนได้มีบทบาทเข้ามาผูกขาดธุรกิจท่องเที่ยวมากเกินไป ที่จะเน้นการสร้างรายได้การเจริญเติบโตของธุรกิจการท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว และบางครั้งด้วยความไม่เข้าใจในเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงแหล่งวัฒนธรรม ประเพณีขนบธรรมเนียม และประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ จึงทำให้การท่องเที่ยวดังกล่าวได้สร้างผลกระทบต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอันเนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นขาดอำนาจในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่การท่องเที่ยวโดยประชาชนในพื้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อันจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมต่อไป (สินธุ์ สโรบล, 2537)

ดังที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ คือ การส่งเสริมปรับปรุงสภาพปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปัจจัยสภาพแวดล้อม ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องต่อนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวของ ททท. รวมถึงเพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวและจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน และนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติให้ยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

1.3 ขอบเขตของงานวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี มีหัวข้อของการศึกษาดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดลพบุรี ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนบริเวณเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 6,055 คน (ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย, 2560) ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้การหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณด้วยสูตร Yamane (1967) ที่มีระดับความเชื่อมั่น 95% โดยผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถาม ชุมชนที่อยู่รอบบริเวณเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ คือ ตำบลหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ทำการศึกษาจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 คน เพิ่มจำนวนตัวอย่าง 25 คน เป็นจำนวนรวม 400 คน

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ประกอบด้วยตัวแปรที่เกี่ยวข้องซึ่งมีดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.3.2.1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์

1.3.2.2 ปัจจัยสภาพแวดล้อม

1.3.2.3 นโยบายการจัดการการท่องเที่ยว

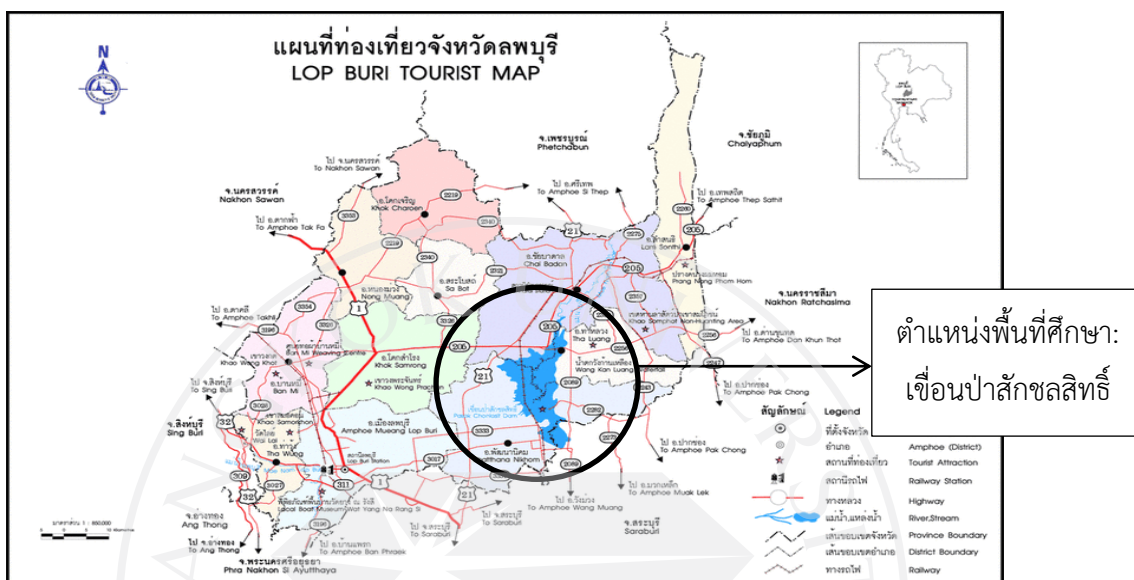
ตัวแปรตาม ได้แก่

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

1.3.3 ขอบเขตด้านสถานที่

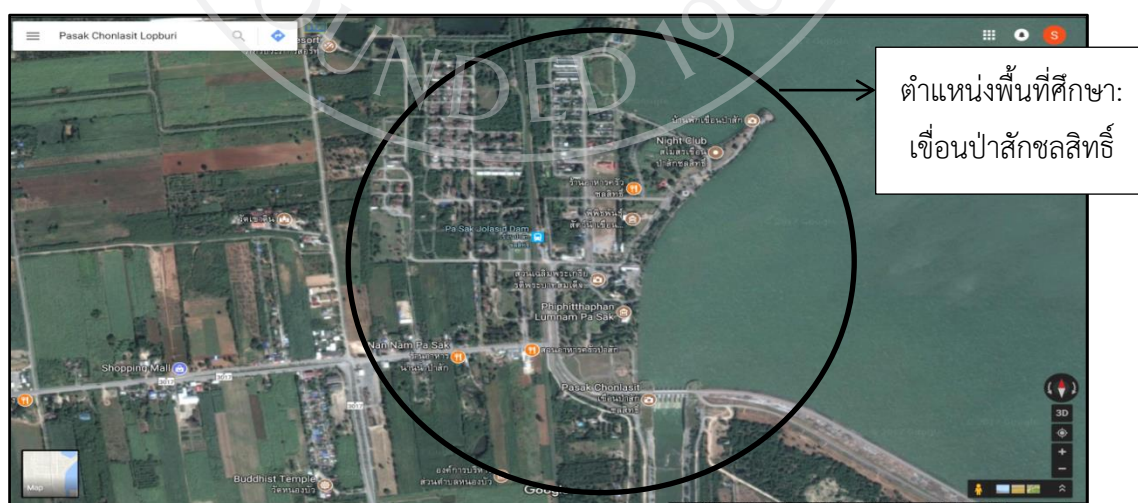
เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอฟากน้ำเงิน จังหวัดลพบุรี

ภาพที่ 1.1: แผนที่แสดงที่ตั้งของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์

ที่มา: สำนักงานภาคกลาง เขต 7 (ลพบุรี). (2559). *Lopburi Thailand*. สืบค้นจาก <http://fernlopburi.weebly.com/364936123609360736373656.html>.

ภาพที่ 1.2: แสดงถึงพื้นที่ที่ศึกษาระดับพื้นที่ (เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์)

ที่มา: Google Maps. (ม.ป.ป.). พื้นที่แสดงที่ตั้งเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์. สืบค้นจาก <https://www.google.co.th/maps/@14.8659818,101.062406,1865m/data=!3m1!1e3>.

1.3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

งานวิจัยนี้มีระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือน มกราคม – ตุลาคม 2560

1.4 คำถามของงานวิจัย

คำถามของงานวิจัยมีดังนี้

1.4.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรีเป็นอย่างไร

1.4.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรีคืออะไรบ้าง

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของงานวิจัยมีดังนี้

1.5.1 ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

1.5.2 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

1.5.3 ทำให้ทราบถึงนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

1.5.4 ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการนำนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. มาใช้ที่เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

1.5.5 เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมเพิ่มเติมความรู้ให้กับนักวิชาการและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำแนวคิดที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางการพัฒนาพื้นที่ในการทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 การจัดการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำหรือการดำเนินงานใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรม เพื่อให้เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์สามารถเอื้อประโยชน์ให้คนในชุมชนบริเวณนั้นมีใช้ตลอดไป อีกทั้งยังเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว

1.6.2 การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การสร้างให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวและมูลค่าโดยรวมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีอัตราการเติบโต และรักษาขนาดของมูลค่าให้ยืนยาวตลอดไป สามารถสร้างรายได้ และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โบราณสถาน สิ่งปลูกสร้างให้เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวยาวนานในอนาคต

1.6.3 นโยบาย หมายถึง แนวทางหรือการตัดสินใจของรัฐบาลหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เพื่อเป็นกรอบสำหรับการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นโยบายมีความสำคัญเพราะเป็นกรอบในการพัฒนาหน่วยงาน สังคม และประเทศชาติ ทำให้การบริหารมีทิศทางและแนวทางที่ชัดเจน ช่วยให้เกิดการรวมพลังเพื่อนำไปสู่เป้าหมายขององค์กร นอกจากนั้นนโยบายยังเป็น “สื่อ” ให้ฝ่ายต่าง ๆ ได้เข้าใจในแนวปฏิบัติเป็นกรอบในการวางแผน การตัดสินใจ และการควบคุมติดตามการปฏิบัติ

1.6.4 นโยบายการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและการจัดการการท่องเที่ยว

1.6.5 การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่สมาชิกของชุมชนมีการกระทำออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ในการที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการ ความสนใจ และการดำเนินการร่วมกัน ในการเพิ่มอำนาจการต่อรองทางการเมืองและเศรษฐกิจ เพื่อปรับปรุงสถานภาพทางสังคมในชุมชน หรือเป็นกระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วมร่วมกันในการระบุปัญหาที่ตนประสบอยู่และร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมนั้นให้ลุล่วงไป ทำให้นโยบายต่าง ๆ ที่วางไว้ดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางได้

1.6.5.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาประเด็นปัญหาร่วมกัน หมายถึง ขั้นตอนที่ประชาชนมีบทบาทในการระบุปัญหาและความต้องการ เพื่อให้นโยบายการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่วางออกมานั้นตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชน อีกทั้งประชาชนจะได้มองเห็นความสำคัญของกิจกรรมและการดำเนินกิจกรรม ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง นโยบายที่วางไว้ก็จะสามารถดำเนินไปสู่จุดหมายได้โดยง่าย เพราะประชาชนจะเกิดความรู้สึกที่เป็นเจ้าของนโยบาย ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาให้พวกเขาเอง

1.6.5.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่วางไว้และการมีส่วนร่วมในการลงทุนในรูปแบบของทรัพยากรธรรมชาติที่ประชาชนในกรุงเทพมหานครมีกำลังความสามารถเท่าที่ตัวเองจะช่วยให้

1.6.5.3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจนี้ เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้จนกว่าจะสำเร็จเสร็จสิ้นในการดำเนินงาน

1.6.5.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน หมายถึง การประเมินว่าผลงานที่ตัวเองดำเนินไปนั้น ได้รับผลดีหรือได้รับผลประโยชน์มากน้อยเพียงใด และอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้รับจากการดำเนินงาน

1.6.5.5 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง การรับผลประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์นั้น จากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของนโยบาย ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษ

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและทำความเข้าใจแนวคิดต่าง ๆ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ต่อไป ในบทนี้จึงนำเสนอแนวทางการคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่สำคัญ โดยแบ่งประเด็นที่นำเสนอออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีนโยบายด้านการท่องเที่ยว
- 2.3 แนวคิดและทฤษฎีปัจจัยสภาพแวดล้อม
- 2.4 แนวคิดและทฤษฎีการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 2.5 แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2.6 แนวคิดและทฤษฎีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- 2.7 ข้อมูลพื้นที่ศึกษา
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.9 สมมติฐานของการศึกษา
- 2.10 กรอบแนวคิดตามทฤษฎี

2.1 แนวคิดและทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์

2.1.1 คำจำกัดความด้านประชากรศาสตร์

ประชากรศาสตร์ (Demography) คือ วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับประชากร ทั้งนี้เพราะคำว่า “Demo” หมายถึง “People” ซึ่งแปลว่า “ประชาชน” หรือ “ประชากร” ส่วนคำว่า “Graphy” หมายถึง “Writing Up” หรือ “Description” ซึ่งแปลว่า “ลักษณะ” ดังนั้น เมื่อแยกพิจารณาจากรากศัพท์คำว่า “Demography” น่าจะมีความหมายตามที่กล่าวข้างต้น คือ วิชาที่เกี่ยวกับประชากรนั่นเอง (ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ และณรงค์ เทียนสง, 2521, หน้า 2)

สุวสา ชัยสุรัตน์ (2537) กล่าวว่า ประชากรศาสตร์ หรือ Demographic หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นหลักเกณฑ์ในการบ่งบอกถึงลักษณะทางประชากรที่อยู่ในตัวบุคคลนั้น ๆ ได้แก่ อายุ เพศ รายได้ การศึกษา อาชีพ ครอบครัวศาสนา เชื้อชาติ สัญชาติและสถานภาพทางสังคม (Social Class)

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2548) กล่าวว่า ประชากรศาสตร์ หรือ Demographic หมายถึง ลักษณะของประชากรข้อมูลของแต่ละบุคคลนั้น ๆ โดยมีขนาดเป็นองค์ประกอบ ได้แก่ ครอบครัว

เพศ อายุ รายได้ อาชีพ เชื้อชาติและสัญชาติ ซึ่งองค์ประกอบโดยรวมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.1.2 แนวคิดและทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์

Kotler (1997, p. 211 อ้างใน ธนพร วรศักดิ์, 2552, หน้า 18) ได้กล่าวว่า โครงสร้างทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วยคุณลักษณะหลายประการ ได้แก่ อายุ เพศ เชื้อชาติ สถานภาพ รายได้ ภาษา และศาสนา ลักษณะทางประชากรศาสตร์เป็นลักษณะที่สำคัญ ช่วยอธิบายถึงความคิดและความรู้สึกของคนในชุมชนนั้น ๆ ข้อมูลด้านประชากรจะสามารถเข้าถึงและมีประสิทธิผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คนที่มีลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกัน จะมีลักษณะทางจิตวิทยาต่างกัน โดยวิเคราะห์จากปัจจัย ดังนี้

1) เพศ (Sex)

ธรรมชาติได้สร้างความสมดุลทางเพศโดยเบื้องต้นได้จำแนกปัจจัยทางเพศออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ ผู้หญิง (Female) และผู้ชาย (Male) ก็จะมี ความแตกต่างกันทั้งในด้านสรีระ ความถนัด อารมณ์ สภาวะทางจิตใจ และการตัดสินใจ ซึ่งจะนำพาความคิด ทักษะคติ สังคม บทบาท และกิจกรรมของทั้งสองเพศที่มีความแตกต่างกัน

2) อายุ (Age)

ปัจจัยของประชากรด้านอายุก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญ ซึ่งปัจจัยทางอายุนี้นี้สามารถเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจและพฤติกรรมในการใช้ชีวิต รวมถึงพฤติกรรมและความคิดอีกด้วย นอกจากนี้ยังเป็นตัวแปรที่สามารถเปลี่ยนไปได้ตามกาลเวลา คนที่มีอายุน้อยกว่าอาจจะมีการตัดสินใจที่มีอารมณ์เข้ามาเป็นส่วนเกี่ยวข้องมากกว่า และคนที่มีอายุน้อยกว่าก็จะมีความคิดที่ค่านิยมมากกว่า คนที่มีอายุมาก รวมไปถึงกลุ่มคนที่มีอายุน้อยจะเป็นกลุ่มที่มองโลกในแง่ดีมากกว่าและยึดถือในอุดมการณ์ของตัวเองเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มคนที่มีอายุมากกว่า ในทางกลับกัน กลุ่มคนที่มีอายุมากกว่าชอบที่จะเสพข่าวสารที่หนักมากกว่าเน้นไปทางด้านบันเทิง กลุ่มคนที่มีอายุมากกว่าจะเป็นกลุ่มคนที่มีโลกในแง่ร้ายกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มคนที่อายุน้อย เพราะกลุ่มคนอายุมากได้ผ่านประสบการณ์ชีวิตมามากกว่า ซึ่งส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจ รวมไปถึงกลุ่มคนที่มีอายุมากจะมีความคิดเชิงอนุรักษ์นิยมมากกว่า ระมัดระวัง และยึดถือหลักปฏิบัติมากกว่า (กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์, 2546)

อายุที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จะมีผลต่อการตัดสินใจที่รอบคอบมากขึ้นทั้งความคิด พฤติกรรม และการตัดสินใจ การสื่อสารมีการเปลี่ยนไปตามอายุและประสบการณ์ ซึ่งบุคคลที่มีอายุมากกว่าจะสามารถรับการสื่อสารได้ดีกว่าบุคคลที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งสามารถสรุปได้โดยกล่าวว่าอายุที่เพิ่มมากขึ้นสามารถเป็นปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงในวิธีคิดและสิ่งที่สนใจในอนาคตอีกด้วย (สุชา จันทร์เอม, 2544)

3) อาชีพ (Career)

คนที่มีอาชีพแตกต่างกันย่อมมองโลก มีแนวคิด มีอุดมการณ์ มีค่านิยมต่อสิ่งต่าง ๆ ต่างต่างกันไป เป็นกิจกรรมที่บุคคลประกอบเพื่อเลี้ยงชีพตน และครอบครัว สถานะด้านอาชีพของประชากรเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาอย่างละเอียด ทั้งนี้เพราะตัวเลขด้านอาชีพจะแสดงถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4) รายได้ (Income)

เป็นการแสดงถึงคุณลักษณะในเชิงเศรษฐกิจของประชากร เนื่องจากรายได้จะทำให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า จากแนวคิดและทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์ ตามทัศนะของผู้วิจัย โครงสร้างทางด้านประชากรศาสตร์มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ การศึกษา อาชีพ เชื้อชาติ ศาสนา โครงสร้างครอบครัว รูปแบบชุมชนและคุณลักษณะอื่น ๆ ทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ซึ่งปัจจัยทั้งหมดนี้มีอิทธิพลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความคิด ค่านิยม ความเชื่อ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลนั้น ๆ ด้วย

ปัจจัยอื่น ๆ ด้านประชากรนั้นสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวได้โดยมีแนวคิดที่เข้าใจถึงความแตกต่างของบุคคลแต่ละกลุ่ม รวมไปถึงแนวคิดนี้ยังสามารถนำไปวิเคราะห์เพื่อต่อยอดในประชากรศาสตร์ด้านอื่น ๆ ได้อีกเช่นกัน

2.2 แนวคิดและทฤษฎีนโยบายด้านการท่องเที่ยว

2.2.1 คำจำกัดความของนโยบายการท่องเที่ยว

นโยบาย (Policy) คือ เป็นคำที่มาจากภาษาบาลี โดยการสมาสคำว่า “นย” กับคำว่า “อุบาย” (วิธีการอันแยบคาย เล่ห์กล เล่ห์เหลี่ยม) เข้าด้วยกันและแปลเป็นความได้ว่า หลักและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ส่วนคำภาษาอังกฤษ “Policy” มีความหมายว่า แนวทางปฏิบัติของบ้านเมืองหรือหมู่ชน มาจากรากศัพท์ภาษากรีก ซึ่งหมายถึงพลเมือง รัฐ รัฐบาล ผสมกับภาษาละติน “Politas” ซึ่งแปลว่า ได้ตกแต่งขัดเกลากแล้ว จึงน่าจะหมายถึงอุบายหรือกลเม็ดที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ได้พิจารณาเห็นว่าเป็นทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายของส่วนรวมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเหมาะสมที่สุด (อมร รักษาสัตย์, 2524, หน้า 1)

Ritchie และ Crouch (2003) ได้ให้คำจำกัดความของนโยบายการท่องเที่ยวไว้ว่า “นโยบายการท่องเที่ยวเป็นชุดของกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ แนวทาง วัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่กำหนดกรอบการทำงานและรวบรวมการตัดสินใจในภาพรวมและเฉพาะเจาะจง ที่มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นอยู่เป็น

ประจำในแหล่งท่องเที่ยว” โดยนโยบายการท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในขณะเดียวกันก็ช่วยลดผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นให้เหลือน้อยที่สุด นอกจากนี้ นโยบายการท่องเที่ยวยังสนับสนุนและเอื้ออำนวยให้เกิดบรรยากาศความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นอกจากคำจำกัดความข้างต้นแล้ว นโยบายการท่องเที่ยวยังเป็นชุดของกฎข้อบังคับที่บอกหน้าที่ในการทำงานของผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นชุดของกิจกรรมที่ได้รับการยอมรับ เป็นแนวทางร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยว

United Nations Environment Programme and World Tourism Organization (2005) ได้ให้กรอบนโยบายสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ 2 แนวทาง คือ 1) ให้ลดผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยวที่กระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมให้เหลือน้อยที่สุด และ 2) สนับสนุนผลกระทบทางบวกจากการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นมากที่สุด สร้างเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น อนุรักษ์ธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว

2.2.2 นโยบายด้านการท่องเที่ยว

เมื่อ พ.ศ. 2538 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้มอบหมายให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ทำการศึกษาโครงการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยว และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ทำรายงานขั้นสุดท้ายเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2540 ในรายงานได้มีการเสนอแนะนโยบายและกลยุทธ์ในการพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนำไปพิจารณาดำเนินการต่อไป

นโยบายด้านการท่องเที่ยว ที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เสนอไว้ในรายงานมีดังนี้

- 1) ต้องมีการควบคุม ดูแล รักษาและจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิมแท้ไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรือลดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหวต่อการถูกกระทบ หรือฟื้นตัวได้ยาก
- 2) ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบและกิจกรรมที่มีอยู่แต่เดิม
- 3) ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาทรัพยากรร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และการมีรายได้แต่เพียงอย่างเดียว
- 4) ต้องให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรในท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้ และวัฒนธรรมของชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วม ในการวางแผนพัฒนา หรือการให้ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ
- 5) ให้องค์กรต่าง ๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม

6) นำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่าง ๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึง และเพียงพอ

7) สนับสนุนการศึกษาวิจัยและประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการการแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน

8) มีการใช้กฎหมายในการควบคุมดูแลและรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และการสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย

9) จัดทำแนวทางปฏิบัติหรือคู่มือการจัดการให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง

10) จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวทั้งในทางแนวดิ่งและแนวนอน โดยให้มีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารและการจัดการร่วมกันในทุกระดับ

จะเห็นได้ว่า นโยบายด้านการท่องเที่ยวทั้ง 10 ประการ ดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับแนวคิดด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทุกประการ

2.3 แนวคิดและทฤษฎีปัจจัยสภาพแวดล้อม

2.3.1 ความหมายของปัจจัยสภาพแวดล้อม

Jones (n.d. อ้างใน ชูติมา มาลัย, 2538) ให้ความหมายสภาพแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างรวมทั้งหมดที่อยู่ล้อมรอบตัวเราไม่ว่าจะเป็นเดี่ยวหรือกลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยสภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งต่างก็มีอิทธิพลและความรู้สึกของคนต่าง ๆ ได้ทั้งสิ้น

ปัจจัยสภาพแวดล้อม หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่อยู่ล้อมรอบองค์การและสามารถส่งผลกระทบต่อการทำงานและการเข้าถึงทรัพยากรที่หายาก ได้แก่ วัตถุดิบ คนงานที่มีความเชี่ยวชาญ ข้อมูลข่าวสารที่ใช้ในการปรับปรุงเทคโนโลยี การสนับสนุนจากลูกค้าและผู้มีส่วนร่วม สถาบันการเงิน และคู่แข่ง เป็นต้น

ชลธิชา สว่างเนตร (2542) สรุปความหมายของสภาพแวดล้อมในการทำงานหมายถึง สิ่งที่จะเป็นอะไรก็ได้ทั้งที่มีชีวิต ไม่มีชีวิต มองเห็นได้หรือไม่สามารถมองเห็นได้ที่อยู่รอบตัวเรา และมีผลต่อการทำงาน รวมทั้งมีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนด้วย

รัตกัมพล พันธุ์เพ็ง (2547) สรุปความหมายของสภาพแวดล้อมในการทำงาน หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัวเราทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต หรือที่สามารถจับต้องได้และไม่สามารถจับต้องได้ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและที่เป็นนามธรรม สภาพปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดภาวะกดดัน ซึ่งมีผลต่อคนในชุมชน

จากความหมายของปัจจัยสภาพแวดล้อมในข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมหมายถึง สิ่งต่าง ๆ รอบตัวทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต และมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน

2.3.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อม

Jone (n.d. อ้างใน สกุลนารี กาแก้ว, 2546) ได้แบ่งประเภทของปัจจัยสภาพแวดล้อมออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การได้รับค่าตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบของตัวเงิน ประชาชนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทางที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว ประชาชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว
- 2) ด้านสังคม หมายถึง การประสานความร่วมมือเพื่อพัฒนาชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พื้นที่ของชุมชนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ประชาชนมีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ประชาชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ จากการท่องเที่ยว
- 3) ด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่ประกอบกันขึ้นเป็นชุมชน โดยมีขนบธรรมเนียม ประเพณี ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้นและข้อจำกัดทางธรรมชาติเป็นกฎเกณฑ์และเป็นหลักสำหรับการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน เพื่อให้เกิดการดำรงชีวิตอย่างผาสุกและเสริมสร้างคุณภาพแห่งชีวิต
- 4) ด้านวัฒนธรรม หมายถึง การร่วมมือพัฒนาพื้นที่ให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน วิถีชีวิต และวัฒนธรรมในพื้นที่เปลี่ยนไป การอนุรักษ์วัฒนธรรม และชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมของพื้นที่

2.4 แนวคิดและทฤษฎีการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.4.1 ความหมายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้ที่เป็นเจ้าของถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย รวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอันมีคุณค่าอย่างรอบคอบและชาญฉลาด ก่อประโยชน์สูงสุดในระยะยาวนานที่สุด เกิดปัญหาผลกระทบน้อยที่สุดขณะเดียวกันคุณภาพของทรัพยากรจะต้องดีขึ้น แม้ว่านักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นก็ตาม (จำไพพรรณ แก้วสุริยะ, ม.ป.ป.) เป็นการกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพแก่สมาชิกของสังคมในปัจจุบันและอนาคต โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้นานที่สุด มีการปรับปรุงคุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม ในขณะเดียวกันชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับ

ผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดอย่างยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542) เน้นการปรับสภาพการจัดการเพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ขอบเขตการพัฒนาจึงครอบคลุมทุกส่วนของการท่องเที่ยว คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องดำรงอยู่ได้ นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือนอย่างสม่ำเสมอ ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาความดึงดูดใจไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย กิจกรรมบริการมีกำไร แม้ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการอยู่เสมอ และผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมต้องไม่มีหรือน้อยที่สุด

การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะเน้นความสำคัญของการควบคุมคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว การให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว การเอาใจใส่ดูแลจำนวนและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ลักษณะสำคัญ 6 ประการที่ประกอบขึ้นเป็นแนวคิดของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1) การจัดการการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น และระดับภูมิภาค

ควรส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างจริงจังก่อนการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไป ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันถึงความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยวกับระบบสาธารณูปโภคที่มีอยู่

2) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น (Local Participation)

ควรส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่

3) ขอบเขตของการพัฒนาการท่องเที่ยว (Scale of Tourism Development)

ควรพิจารณาอย่างรอบคอบถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว (Carrying Capacity) ทั้งนี้ ควรพยายามผลักดันให้การท่องเที่ยวได้รวบรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่นั้น ๆ

4) การใช้วัสดุและผลผลิตจากท้องถิ่น (Local Product)

ควรสนับสนุนการใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นในการก่อสร้าง ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากผลผลิตต่าง ๆ ของคนในท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยลดดุลการค้ากับต่างประเทศได้ทางหนึ่ง และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ด้วย

5) การกระจายรายได้ (Income Distribution)

การพัฒนาการท่องเที่ยวควรเป็นรูปแบบที่จะนำรายได้เข้าท้องถิ่นนั้นให้มากที่สุดเพื่อประโยชน์ระยะยาวของชุมชน

6) การจ้างงาน (Employment)

คุณภาพของงานสำหรับคนในท้องถิ่นควรเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กล่าวคือ มุ่งเสริมรูปแบบของงานที่มีความน่าสนใจและได้รับผลตอบแทนสูง

อนรรักษ์ ปัญญานวรัตน์ (2539, หน้า 3) กล่าวว่าไว้ว่าการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นคำศัพท์ของการพัฒนาที่เกิดขึ้นมาด้วยสาเหตุของความกดดันที่เกิดจากความไม่สมดุลระหว่างการเร่งรัดพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการเร่งรัดการลงทุนและใช้วัสดุจากทรัพยากรธรรมชาติอย่างไร ขอบเขตจึงเป็นผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายอย่างรวดเร็ว สภาพสังคมเสื่อมโทรม ช่องว่างของรายได้ระหว่างคนจนกับคนรวยกว้างขึ้น คนยากจนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ กับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ปรีชา มณีรัตน์ (2538, หน้า 90-109) ได้ให้ความหมายของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการผสมผสานลักษณะที่ทำให้เศรษฐกิจทั้งระบบผสมผสานกลมกลืนกันอย่างเหมาะสม เช่น ไม่เน้นเรื่องการขยายตัวทางเศรษฐกิจจนลืมเรื่องการรักษาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

ภราเดช พยัฆวิเชียร (2539, หน้า 4-7) ได้กล่าวถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า จำเป็นต้องมีการพัฒนาทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ควบคู่กันไปโดยตลอดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยความหมายทั่ว ๆ ไปนั้น หมายถึง การพัฒนาที่จะใช้ประโยชน์ในปัจจุบันโดยไม่กระทบกระเทือนผลประโยชน์ที่พึงมีในอนาคต หรือในอีกความหมายหนึ่ง คือ การใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจจากวัฒนธรรมหรือธรรมชาติในระดับที่ให้อุณหภูมิหรือธรรมชาติยังคงสภาพอยู่ได้อย่างถาวร

กล่าวโดยสรุป การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวและพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป โดยใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องเหมาะสมกับการศึกษาและวางแผนเพื่อส่งเสริมและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและยาวนานที่สุด ในขณะที่เดียวกันต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้คงอยู่หรือเสื่อมสภาพน้อยที่สุด

การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว โดยปกป้องและรักษาโอกาสให้กับคนในรุ่นต่อ ๆ ไปในอนาคต ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการทรัพยากรทั้งมวลที่จะสนองความต้องการด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในขณะที่จะสามารถธำรงรักษาเนื้อหาทางวัฒนธรรม กระบวนการทางนิเวศวิทยาที่จำเป็น ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการเกื้อหนุนและระบบต่าง ๆ ที่เกื้อหนุนชีวิต พืช สัตว์ และมนุษย์ทั้งหลาย ซึ่งจากกรอบแนวคิดดังกล่าวสามารถเป็นหลักการได้ 5 ข้อ คือ (World Tourism Organization, 1998, pp. 21-22)

1) ทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม และทรัพยากรอื่น ๆ ในการท่องเที่ยว จะต้องได้รับการอนุรักษ์ไว้เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่องในอนาคต โดยจะยังสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่สังคมปัจจุบันได้

2) จะต้องมีการวางแผนและจัดการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

3) คุณภาพของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวโดยภาพรวมจะยังคงได้รับการรักษาไว้ได้และปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ เมื่อจำเป็นที่จะต้องจัดทำ

4) จะต้องรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเอาไว้ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นยังคงสามารถรักษาความเป็นที่นิยมอยู่ได้และสามารถทำการตลาดต่อไปได้

5) ผลประโยชน์ของการท่องเที่ยวจะต้องแผ่หรือกระจายไปในทุกภาคส่วนของสังคม

2.4.2 หลักการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

หลักการพื้นฐานของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีดังนี้

1) มีการดำเนินการจัดการภายใต้ขีดความสามารถของระบบธรรมชาติ (Carrying Capacity) ในการทดแทน ฟื้นฟู ให้สามารถผลิตและให้บริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยไม่ถดถอยหรือเสื่อมโทรม ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (Local Participation)

2) มีการกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ท้องถิ่น (Equity)

3) ให้ประสบการณ์นันทนาการที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว (Quality of Experience)

4) ให้ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ ทรัพยากร และวิถีชีวิต (Education and Understanding)

5) เน้นการออกแบบกลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และใช้วัสดุในท้องถิ่น (Local Architecture and Local Material)

6) การผสมผสานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสู่แผนพัฒนาระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับประเทศ (Integration of Sustainable Tourism to Local, and National Plans)

7) เน้นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นฐานในการตัดสินใจและการติดตามตรวจสอบ (Information and Monitoring)

หลักของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น ประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 10 ประการ ดังนี้ (ราไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2547)

1) อนุรักษ์โดยใช้ทรัพยากรอย่างพอติ (Using Resource Sustainable) หมายถึง การที่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและผู้ที่มีบทบาทด้านการท่องเที่ยว ต้องมีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิมทั้งมรดกทางธรรมชาติ และมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างเพียงพอหรือใช้อย่างมี

ประสิทธิภาพ อย่างประหยัด โดยคำนึงถึงต้นทุนอันเป็นคุณค่าคุณภาพของธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

- 2) ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นกับการลดของเสีย (Reducing Over-consumption and Waste)
- 3) รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (Maintain Diversity)
- 4) ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning)
- 5) นำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting Local Economy)
- 6) การมีส่วนร่วมโดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (Involving Local Communities)
- 7) มีการประชุมกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Consulting Stakeholders and the Public)
- 8) การพัฒนาบุคลากร (Training Staff)
- 9) การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือในการบริการข่าวสารการท่องเที่ยว (Marketing Tourism Responsibly)
10. ประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย (Undertaking Research)

การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีแนวความคิดที่มุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวม ปรับสภาพการจัดการเพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไป (Paradigm Shift) ที่เปลี่ยนจากสังคมบริโภคนิยมสู่ยุคสมัยสังคมเป็นใหญ่ (สมัย อาภาภิรมย์, 2538) ขอบเขตของการพัฒนาจึงครอบคลุมทุกองค์ประกอบทุกส่วนของการท่องเที่ยวหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542) ดังนั้นการพัฒนาที่ยั่งยืนมีลักษณะที่เป็นบูรณาการ (Integrated) คือ ทำให้เกิดเป็นองค์รวม (Holistic) นั่นคือ องค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะต้องมาประสานกันครบองค์และมีลักษณะอีกอย่างหนึ่ง คือ มีดุลยภาพ (Balance) หรือพูดอีกนัยหนึ่ง คือ การทำให้กิจกรรมของมนุษย์สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ โดยการปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นกับประชาชนทุกคนในประเทศ สามัญสำนึกเป็นจุดเริ่มต้นของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

ความสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมจะทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวคงอยู่บนโลกได้อย่างยาวนาน เมื่อทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่เกิดความเสื่อมโทรม และสามารถอำนวยประโยชน์ต่อบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีแล้ว การท่องเที่ยวก็จะเกิดความยั่งยืนในที่สุด นั่นคือ กิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องสามารถดำรงอยู่ได้ โดยมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมอย่างสม่ำเสมอ อีก

ทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงสามารถรักษาความดึงดูดใจไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติที่จะรองรับได้ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งประชาชนทุกส่วนต้องได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคกัน รวมถึงมีการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการของ ประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้นไว้ได้ ทั้งนี้ ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม จะต้องไม่มีหรือมีน้อยที่สุด ซึ่งมีเพียงการจัดการอย่างยั่งยืนเท่านั้นจึงจะสามารถคงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไว้ได้ (พจนา สวนศรี, 2546)

อย่างไรก็ตามการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนครอบคลุมถึงวัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นอยู่สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติในชุมชน การจัดการท่องเที่ยวจึงมีการใช้คำเพื่อบ่งบอกให้เห็นว่าเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ นิเวศสำญจร เป็นต้น

2.4.3 รูปแบบของระดับกิจกรรมการท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยว ควรเป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบน้อยที่สุดหรือเป็นผลกระทบที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้ กิจกรรมการท่องเที่ยวอาจจำแนกเป็นกิจกรรมที่เน้นการพักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรมที่เน้นการแสดงออก และกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ กิจกรรมต่าง ๆ อาจมีความเหลื่อมซ้อนหรือสามารถปฏิบัติร่วมกันได้ (McGregor, 1996)

2.4.4 ผลกระทบทางการท่องเที่ยว

การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว (Positioning) หรือจุดเด่นของการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ นับเป็นการสร้างภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวในสายตาของนักท่องเที่ยวได้ทางหนึ่ง บางครั้งนิยมใช้การกำหนดตราผลิตภัณฑ์ (Branding) เพื่อสร้างการรับรู้และการยอมรับของนักท่องเที่ยวต่อพื้นที่ท่องเที่ยว ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายวิธีในการเลือกกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว เช่น กำหนดตามคุณลักษณะเด่นของผลิตภัณฑ์หรือกำหนดให้แตกต่างจากคู่แข่ง โดยเน้นการให้บริการที่แตกต่าง ท่าเลที่ตั้ง การตกแต่งสถานที่ รวมทั้งชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

2.4.5 การพัฒนาการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวมีจุดมุ่งหมายการดำเนินงานที่จะให้การท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งรักษาทรัพยากรให้คงความดึงดูดใจและพัฒนาให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งอาจแบ่งได้เป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาบริการการท่องเที่ยว และการส่งเสริมการท่องเที่ยวสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่ง

ประเทศไทย ได้กำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อมุ่งเน้นให้การท่องเที่ยวเป็นฐานทางเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาคที่จะกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมที่ต่อเนื่องเป็นแหล่งสร้างงาน กระจายรายได้ และความเจริญไปสู่ภูมิภาค ในขณะเดียวกันก็ได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เน้นการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการชักจูงแนะนำ และควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวให้ ประสานกลมกลืนกัน ทั้งนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวอาจดำเนินการโดยอิสระแบบแก้ปัญหาเฉพาะหน้า แบบมีแผนเฉพาะตัวและแบบมีแผนผสมผสานเชื่อมโยงกันในระดับที่กว้างขึ้นได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับขนาดและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ปริมาณและรูปแบบการท่องเที่ยว ลักษณะขององค์กรที่รับผิดชอบและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อระบบสังคม สิ่งสำคัญที่จะประกันความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ การประสานสอดคล้องกันในองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ และการกระจายตัวของผลประโยชน์จากการพัฒนาที่เกิดขึ้น สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างชาญฉลาด รักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรม เกิดประโยชน์สูงสุดในระยะยาวนานที่สุด คำนึงถึงความสามารถของธรรมชาติ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิต ประชาชนได้รับผลประโยชน์อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นระบบที่มีการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพการบริการการท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นมีรายได้เกิดขึ้น ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและสังคม และสามารถพึ่งตนเองได้

2.5 แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.5.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นคำหลักคำหนึ่งที่นักวิชาการมักกล่าวอ้างถึง กลุ่มเป้าหมายและชุมชนในกิจกรรมนั้น ๆ ไพร์ตัน เดชะรินทร์ (2527) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจจะตีกรอบได้แตกต่างกัน แต่เดิมรัฐมองในแง่ของการเน้นการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน และร่วมบำรุงรักษามากกว่าร่วมสมทบด้านวัตถุและเงิน ซึ่งอาจมีความจำเป็นอยู่ก็ตาม โดยภาพรวมแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นจะต้องเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

- 1) ร่วมศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหา และความต้องการของชุมชน
- 2) ร่วมคิดสร้างรูปแบบการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
- 3) ร่วมกำหนดทิศทาง แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม
- 4) ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้ได้ประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม

5) ร่วมบริหารงานพัฒนาทั้งสติปัญญา แรงงาน และซ่อมบำรุงรักษาผลที่เกิดจากการกระทำกิจกรรมนั้น ๆ

องค์การอนามัยโลกได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมที่แท้จริง หรือสมบูรณ์นั้นจะต้องประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ

1) การวางแผน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมายกำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผล และประการสำคัญ คือ การตัดสินใจด้วย

2) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน และการบริหาร

3) การใช้ประโยชน์ ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม

4) การได้รับประโยชน์ ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่ที่เท่ากัน ซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือวัตถุก็ได้

นอกจากนี้ เจมส์ คัดด์ ปิ่นทอง ได้แยกแยะขั้นตอนที่ประชาชนควรมีส่วนร่วมไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1) การมีส่วนร่วมในการค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหาของชาวชนบท

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติตาม

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

การมีส่วนร่วม (Participation) สามารถอธิบายความหมายในเชิงจิตวิทยาได้ว่าเป็นการเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย ดังรายละเอียดที่ให้คำอธิบายเพิ่มเติมคือ

1) การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ เป็นการเกี่ยวข้องทั้งตัว (Self) ไม่ใช่เฉพาะเพียงแต่เกี่ยวข้องด้านกำลังกายหรือทักษะ กล่าวคือ ผู้มีส่วนร่วมจะมีส่วนเกี่ยวข้องทางจิต (Ego - involved) ไม่เพียงพอเฉพาะด้านการทำงาน (Task - involved)

2) การกระทำการให้ (Contribution) เมื่อผู้มีส่วนร่วมได้บังเกิดความเกี่ยวข้องด้านจิตใจและอารมณ์แล้วก็เท่ากับเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กระทำการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม โดยเหตุนี้การมีส่วนร่วมจึงเป็นการยินยอม (Consent) มากกว่าที่จะกระทำตามคำสั่ง ซึ่งเป็นการกระทำโดยปราศจากการยินยอมพร้อมใจและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การมี

ส่วนร่วมจึงเป็นความสัมพันธ์ทางอารมณ์และจิตใจแบบ “ยุควิถี” คือมีการติดต่อสื่อสารทั้งไปและกลับระหว่างบุคคลนั้นและกลุ่ม

3) การร่วมรับผิดชอบ (Participation and Responsibility) เมื่อเกิดการเกี่ยวข้องด้านจิตใจ อารมณ์ และได้กระทำการให้แก่สถานการณ์กลุ่มนั้นแล้ว ผู้มีส่วนร่วมจะเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มนั้นด้วย เพราะการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้อง (Self-involved) กับกลุ่มและต้องการเห็นผลสำเร็จของการทำงานนั้นด้วย จึงเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่ม

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2541, หน้า 241) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นกระบวนการการดำเนินงาน รวมพลังประชาชนกับองค์กรภาครัฐหรือองค์กรเอกชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยยึดหลักการว่าสมาชิกในชุมชนนั้น ๆ จะต้องร่วมมือกันวางแผนและปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการ หรือแก้ไขปัญหาของประชาชนในชุมชน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชน ครอบคลุมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่เริ่มต้นของการวางแผนไปจนถึงการลงมือปฏิบัติตามแผนและประเมินผลนั้น หมายความว่า การวางแผนใดก็ตามจะต้องเริ่มต้นด้วยการปรึกษาหารือกัน เพื่อวิเคราะห์หรือชี้ชัด (Identity) ตัวปัญหาให้ได้ และประชาชนจะต้องมาร่วมกันจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและหาวิธีแก้ปัญหาที่เขาเห็นว่าเป็นไปไม่ได้ ไปจนถึงการลงมือปฏิบัติ การประเมินผลแล้วเสร็จ ก็เริ่มชี้ชัดปัญหาและวางโครงการใหม่เป็นวงจรอย่างนี้เรื่อยไป การที่ประชาชนจะกระทำสิ่งนี้ได้ เขาต้องได้รับรู้หรือเข้าถึงโครงการ

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2538, หน้า 11-15) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทั่วไปหมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการมากที่สุดนั้น จักต้องได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการแท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับผลประโยชน์เสมอกัน โดยได้ระบุถึงกระบวนการพัฒนาชนบทว่ามี 5 ขั้นตอนคือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการศึกษาและวิเคราะห์ชุมชน เพื่อนำไปสู่การค้นหาปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ตลอดจนการจัดลำดับของปัญหาและการคัดเลือกปัญหาที่จะแก้ไขตามลำดับก่อนหรือหลัง ชาวบ้านต้องรู้ถึงปัญหาของเขาเอง มิใช่ให้คนภายนอกมาชี้แนะปัญหา
- 2) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา
- 3) การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีและวางแผนในการแก้ปัญหา
- 4) การมีส่วนร่วมดำเนินการตามแผน เช่น การสละแรงงานและทรัพยากรต่าง ๆ
- 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

การมีส่วนร่วมของประชาชน ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2546, หน้า 42) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การให้ประชาชนคิดริเริ่มในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน การพิจารณาตัดสินใจ การรวมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวคิดทางยุทธศาสตร์ของหลักการพัฒนาชุมชนที่จะนำประชาชนให้เกิดความศรัทธาในตัวเอง เชื่อมั่นในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในทัศนะของ ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2540, หน้า 21) ได้กล่าวไว้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมในแง่การสมทบแรงงาน วัสดุ เงิน ร่วมคิด วางแผน ร่วมกันทำ แต่การมีส่วนร่วมในปัจจุบันและอนาคตจะเน้นเรื่องการมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ และร่วมบำรุงรักษามากกว่าการร่วมสมทบในรูปแบบอื่น ๆ

การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวความคิดสำคัญ 3 ประการ ที่สากล สติวิทยานันท์ (2542, หน้า 38) ได้เสนอไว้ดังนี้

- 1) ความสนใจและความห่วงใยกันจรร่วมกัน ซึ่งเกิดความสนใจและความห่วงกังวล ส่วนบุคคลที่บังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
- 2) ความเดือดร้อนและความไม่พอใจร่วมกัน ที่มีอยู่ต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ผลักดันให้พุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน
- 3) การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนให้เป็นไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่มกระทำการที่ตอบสนองความเห็นชอบของตนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นกระบวนการที่สมาชิกของชุมชนมีการกระทำร่วมกันในการแสดงให้เห็นถึงความต้องการเข้าร่วม ความสนใจเข้าร่วม และการดำเนินการร่วมกันในการปรับปรุง พัฒนาสภาพในชุมชน และเพิ่มอำนาจในการต่อรองทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ

สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) นั้น นำชัย ทนุผล (2542, หน้า 117) ได้สรุปความหมายว่า เป็นกระบวนการที่สมาชิกของชุมชนมีการกระทำออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ในการที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม และการดำเนินการร่วมกันในการเพิ่มอำนาจการต่อรองทางการเมืองและเศรษฐกิจ เพื่อปรับปรุงสภาพทางสังคมในชุมชน หรือเป็นกระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วมมีร่วมนใจกันในการระบุปัญหาที่ตนประสบอยู่และร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมนั้นให้ลุล่วงไปเพื่อประโยชน์ของชุมชนและช่วยสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและความเป็นเจ้าของให้เกิดกับประชาชน ทำให้การดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่วางไว้ดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางได้ และมีผลให้ประชาชนสามารถช่วยตนเองได้ในระยะยาว โดยไม่ต้องคอยพึ่งพาความช่วยเหลือจากภาครัฐหรือภาคเอกชนต่อไป

2.5.2 แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าประชาชนไม่มีบทบาทในการระบุปัญหาและความต้องการของเขาแล้ว โครงการต่าง ๆ ที่วางออกมาก็จะไร้ประโยชน์ เพราะโครงการที่วางออกมามีได้ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชน อีกทั้งประชาชนจะมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมและการดำเนินกิจกรรมก็จะไม่ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง โครงการที่วางไว้ก็จะสามารถดำเนินไปสู่จุดหมายโดยง่าย เพราะประชาชนจะเกิดความรู้สึกที่เป็นเจ้าของโครงการ ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาให้พวกเขาเอง

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เมื่อประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมเข้ามามีบทบาทในการระบุปัญหาแล้ว ขั้นต่อไป คือ การร่วมกันวางแผนโครงการดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาของพวกเขาด้วยตัวของเขาเอง แต่อย่างไรก็ตามนักพัฒนาหรือผู้มีความรู้ในการวางแผนควรมีส่วนเข้าไปในการวางแผนด้วย เพื่อคอยให้คำแนะนำประชาชนในการวางแผนกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหา แต่มีใช้ว่านักพัฒนาเหล่านี้จะไปเป็นผู้วางแผนกำหนดแนวทางแก้ปัญหาเสียเอง เพราะผลเสียที่จะติดตามมาก็คือประชาชนจะไม่สามารถดำเนินการช่วยเหลือตนเองได้ในโอกาสต่อ ๆ ไป การที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแรงร่วมใจในการตัดสินใจหาแนวทางแก้ไขปัญหาและแนวทางดำเนินกิจกรรมนี้ จะมีผลทำให้พวกเขาเหล่านี้ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) กิจกรรมนั้นและจะนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจกันดำเนินกิจกรรมที่วางไว้

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน ดังที่กล่าวมาแล้วว่าเมื่อประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมแล้ว ผลที่ตามมาก็คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่วางไว้ นอกจากนั้นแล้วนักพัฒนาควรกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนในรูปของทรัพยากรธรรมชาติที่ประชาชนในชุมชนที่อยู่ตามกำลังความสามารถของประชาชน แทนที่จะใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยภายนอกของชุมชนเสียทั้งหมด การดำเนินกิจกรรมร่วมกันนั้นจะเป็นการเสริมสร้างให้ประชาชนรู้จักการทำงานร่วมกันมากยิ่งขึ้น

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นนี้จะทำให้ประชาชนได้มีการประเมินว่า ผลงานที่ตัวเองดำเนินไปนั้น ได้รับผลดีหรือได้รับผลประโยชน์มากน้อยเพียงไร และอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้รับจากการดำเนินงานนั้น การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลนี้ จะทำให้ประชาชนรู้แจ้งเห็นจริงว่ากิจกรรมที่พวกเขาทำไปนั้นดีหรือไม่ดีอย่างไร ซึ่งพวกเขาจะนำไปใช้วางแผนแนวทางแก้ไขในโอกาสต่อ ๆ ไปได้

สำหรับแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอน การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมนั้น มักจะประสบปัญหาในเรื่องระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนของประชาชนที่มีสาเหตุมาจากตัวประชาชนเองที่ขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการวางแผน จึงมอบความรับผิดชอบในการวางแผนให้นักพัฒนาเป็นผู้ดำเนินงานในขั้นตอนนี้ อย่างไรก็ตามในแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ให้ความสำคัญกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมของประชาชนมาก เนื่องจากจะมีผลให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมนั้นและจะนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจในที่สุด ดังนั้นการศึกษาถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมได้

อคิน ระพีพัฒน์ (2527) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนว่าอย่างน้อยก็ต้องมีลักษณะ 2 อย่าง คือ

- 1) เหตุผลของการมีส่วนร่วม แยกเป็น
 - 1.1) เข้าร่วมเพราะเกรงใจ
 - 1.2) เข้าร่วมเพราะถูกบังคับ
 - 1.3) เข้าร่วมเพราะมีสิ่งจูงใจเฉพาะหน้า
 - 1.4) เข้าร่วมเพราะเข้าใจวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมดี
 - 1.5) เข้าร่วมเพราะเห็นว่าจะก่อประโยชน์ระยะยาวต่อตนและชุมชน
- 2) ขั้นตอนของการเข้าร่วมของประชาชนในชุมชน แบ่งเป็น
 - 2.1) การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
 - 2.2) การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
 - 2.3) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
 - 2.4) การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ได้ให้ความเห็นที่ต้องอาศัยมาตรการหลาย ๆ ด้านควบคู่กันไป ได้แก่

- 1) การใช้มาตรการทางกฎหมาย เช่น กฎระเบียบต่าง ๆ
- 2) การใช้แรงจูงใจต่าง ๆ เช่น ภาษี สิ่งตอบแทน เป็นต้น
- 3) การให้ความรู้และข้อมูล
- 4) การให้ทุนโดยตรง

สากล สติวิทยานันท์ กล่าวว่า การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานั้น เกิดจากแนวคิด 3 ประการ คือ ประการแรก เกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน โดยเกิดจากปัจเจกบุคคลแล้วพร้อมต้องกันกลายเป็นส่วนรวม ประการที่สอง เกิดจากความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีผลต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผนแล้วลงมือ

กระทำร่วมกัน และประการสุดท้าย เกิดจากการตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่ปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะเกิดความรู้สึกเริ่มกระทำการที่ตอบสนองความชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

จากการศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การที่ประชาชนและชุมชนสามารถพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของประชาชนและชุมชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนใน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนการวางแผนแก้ไขปัญหา ขั้นตอนการปฏิบัติงานตามแผน และขั้นตอนการติดตามประเมินผล และในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากำหนดเป็นตัวแปรตามของการศึกษา โดยกำหนดขั้นตอนของการมีส่วนร่วมที่ใช้ในการศึกษาใน 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนการวางแผนแก้ไขปัญหา ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน และขั้นตอนการติดตามประเมินผล

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540, หน้า 21) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า แนวคิดของการมีส่วนร่วมเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นเป็นหลัก โดยได้รวมถึงการมีส่วนร่วมกับทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นประเด็นปัญหาใหญ่ที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ง่ายนักในภาวะสังคมปัจจุบัน ปัจจุบันการมีส่วนร่วมยังอยู่ในวงจำกัดและขาดความสมดุล เช่น ความร่วมมือระหว่างอุทยานแห่งชาติกับองค์กรปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตนุรักษ์การร่วมมือระหว่างประชาชนในพื้นที่กับผู้ควบคุมดูแลทรัพยากรและการประสานงานระหว่างผู้ประกอบการกับส่วนราชการ เป็นต้น

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ยังคงเป็นลักษณะของการมีกิจกรรมที่มีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว เป็นการค้าขายในธุรกิจท่องเที่ยวมากกว่ามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว มีเพียงองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นบางแห่งเท่านั้นที่มีโอกาสในการจัดการ บางพื้นที่ประชาชนได้จัดตั้งกลุ่มและดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเอง โดยเสนอการเยือนพื้นที่เกษตรกรรมของชุมชนและพื้นที่อนุรักษ์ใกล้เคียงในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540, หน้า 34-35) ได้เสนอเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาไว้ ดังนี้

1) พัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนรวมถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น เอกชนและประชาชนทั่วไปในด้านการลงทุน การผลิตสินค้าและบริการ ทั้งนี้ต้องมี

ความเสมอภาค เป็นธรรมในกรอบที่เหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

2) สนับสนุนการจัดตั้งข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในรูปแบบองค์กรหรือคณะกรรมการระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่น โดยมีเครือข่ายครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนและทุกระดับ โดยให้องค์กรมีขอบเขตความสามารถในการตัดสินใจ และดำเนินการอย่างอิสระ ภายใต้กรอบที่ตอบสนองความจำเป็นในการจัดการแต่ละระดับ

3) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจและติดตามประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งปรับทัศนคติและปรับปรุงขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐให้สามารถร่วมมือและเกื้อหนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น

4) ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล

5) พัฒนากฎหมายและระบบงบประมาณของภาครัฐ ทำให้สามารถส่งเสริม และเอื้ออำนวยต่อการประสานงานความร่วมมือของหน่วยงานปฏิบัติทุกระดับกับประชาชนท้องถิ่น ตลอดจนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับในการให้ชุมชนมีโอกาสควบคุม กำกับ ดูแล และจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง

6) สนับสนุนพัฒนาศักยภาพของคน โดยการเพิ่มความรู้และทักษะในด้านการจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว การอนุรักษ์ ปันฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับชุมชนให้กว้างขวางมากขึ้น

7) สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพในด้านการจัดการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีอิสระและสามารถเก็บรายได้เพื่อการอนุรักษ์ ปันฟูการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง โดยให้มีการพัฒนาทักษะการจัดการที่ถูกต้อง

8) สนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทางสังคมให้มีโอกาสในการเข้าช่วยเหลือ และยกระดับการมีส่วนร่วมจนการจัดตั้งองค์กรชุมชนของประชาชนอย่างสร้างสรรค์

แนวคิดการพัฒนาประเทศที่เปลี่ยนจากการเน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจมาเป็นการพัฒนาคนหรือให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ที่ปรากฏชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 8 เป็นต้นมา นอกจากนี้ยังเป็นหน้าที่ที่รัฐจะต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากขึ้น ทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สมาคมมูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ (ไพรัตน์ เตชะรินทร์, 2540)

กิจกรรมที่มีการเข้าร่วมของประชาชนในการคิดแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของชุมชนนี้ สามารถกระทำได้โดยตรงโดยการวางแผนโครงการ ร่วมปฏิบัติงานในลักษณะของการเสียสละแรงงาน บริจาคเงิน วัสดุสิ่งของ และร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมติดตาม ประเมินผลงานด้วยความสมัครใจ ตลอดจนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณประโยชน์ในชุมชน หรือ อาจร่วมโดยผ่านตัวแทน เช่น ผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์กร บริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล หรือองค์กรอื่น ๆ ที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็ง ของชุมชน จึงทำให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้เห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในอีกหลาย ๆ ด้าน

2.5.3 การจำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วม

การจำแนกการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม สามารถจำแนกขั้นตอนหรือประเภท ของการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 4 ขั้น (ธีระพงษ์ แก้วหาญ, 2543, หน้า 149-163) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจ ประการแรก ที่ จะต้องกระทำ ก็คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือก นโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการ ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้จนกว่าจะสำเร็จเสร็จสิ้นในการดำเนินงาน

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้ โครงการได้บ้างและทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและ ประสานงาน การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงานหรือข้อมูล เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น จาก ความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว จะต้องพิจารณาถึงการกระจาย ผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็น ผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นเป็นสิ่ง สำคัญที่จะต้องสังเกต ก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

นอกจากการจำแนกขั้นตอนของการมีส่วนร่วมตามแนวดังกล่าวแล้ว การมีส่วนร่วมที่แท้จริง นั้นน่าจะมี 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนนี้เป็นส่วนแรก ที่ สำคัญที่สุด เพราะถ้าชาวบ้านยังไม่สามารถเข้าใจปัญหาและค้นหาสาเหตุของปัญหาด้วยตนเองได้ กิจกรรมที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์ เพราะจะขาดความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น

แต่อาจมองปัญหาไม่ได้เด่นชัด เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาจึงเสมือนกระจกเงาผู้คอยสะท้อนภาพให้ชุมชนมองเห็นและวิเคราะห์ปัญหาได้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่ขาดไม่ได้ หากเจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาต้องการแสดงผลงานการพัฒนาให้เสร็จสิ้นโดยฉับไว ก็จะดำเนินการวางแผนงานด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนจะช่วยให้ชุมชนเข้าใจปัญหา พัฒนาประสบการณ์ของตนเอง และสามารถวางแผนได้ด้วยตนเองในที่สุด

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน การที่ชุมชนมีทรัพยากรที่สามารถลงทุนและปฏิบัติงานได้ เพราะจากประสบการณ์การทำงานในชนบท อย่างน้อยก็มีแรงงานของตนเองเป็นขั้นต่ำสุดที่จะเข้าร่วมได้ และในหลาย ๆ แห่งก็สามารถที่จะร่วมลงทุนในกิจกรรมหลาย ๆ ประเภทได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชุมชนรู้จักคิดต้นทุนให้กับตนเองในการดำเนินงาน และจะระมัดระวังรักษากิจกรรมที่สร้างขึ้นเพราะจะมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ ซึ่งต่างไปจากสภาพการลงทุนและการปฏิบัติงาน ทั้งหมดมาจากปัจจัยภายนอกและการบำรุงรักษาจะไม่เกิดขึ้นเพราะรู้สึกว่าไม่ใช่ชุมชน นอกจากนั้นการร่วมปฏิบัติงานด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด และเมื่อเห็นประโยชน์ก็สามารถจะดำเนินกิจกรรมชนิดนั้นด้วยตนเองต่อไปได้

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งอีกเหมือนกัน เพราะถ้าหากการติดตามและการประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนแต่เป็นการดำเนินการโดยบุคคลภายนอก ชุมชนก็ไม่สามารถทราบว่าการที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์อย่างไรหรือไม่ ถึงแม้ว่าจะมีผู้ได้แย้งว่าการประเมินที่เที่ยงธรรมที่สุดน่าจะมาจากบุคคลภายนอกที่ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรม แต่ถ้าคิดถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่มุ่งจะพัฒนาคน การคำนึงถึงความเที่ยงธรรมอาจไร้ประโยชน์ การผสมผสานระหว่างคนภายนอกกับชุมชนน่าจะเกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์มากกว่า เพราะนอกจากจะเป็นการประเมินแล้ว ยังแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประเมินและเป็นการเผยแพร่กิจกรรมไปสู่ชุมชนอื่น ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่นำเสนอข้างต้นนั้นจะเห็นว่าแนวคิดของ โคเฮน และอัทซอพเป็นแนวคิดที่เป็นระบบมากที่สุด ส่วนแนวคิดของ อคิน รพีพัฒน์ นั้นเป็นแนวคิดที่ได้จากประสบการณ์ภาคปฏิบัติในประเทศไทย และมีความสอดคล้องกับบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของไทย

ดังนั้น เมื่อผสมผสานแนวคิดเชิงทฤษฎีของ โคเฮน และอัทซอพ เข้ากับแนวคิดภาคปฏิบัติของ อคิน รพีพัฒน์ (2547, หน้า 49) แล้ว สามารถจำแนกประเภทการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนาเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน กำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากโครงการ หรือมีส่วนในการรับผลเสียที่อาจเกิดจากโครงการ ซึ่งผลประโยชน์หรือผลเสียนี้อาจเป็นด้านกายภาพหรือด้านจิตใจที่มีผลต่อสังคมหรือบุคคลก็ได้

ขั้นที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการพัฒนาที่พวกเขาดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำกันเป็นระยะหรือการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอดของโครงการทั้งหมด

2.5.4 ระดับของการมีส่วนร่วม

การแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมสามารถแยกได้ตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วมตามแนวคิดสมาคมสาธารณสุขของอเมริกา ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมนั้นไม่ได้มีความแปรเปลี่ยนเฉพาะชนิด (Kinds) และปริมาณของกิจกรรมที่กระทำเท่านั้น แต่ยังมีความแปรเปลี่ยนในระดับความเข้ม (Degree) ในการเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการริเริ่มและวางแผนกิจกรรม ดังนั้นพิสัยของการมีส่วนร่วม อาจจะมีตั้งแต่ระดับการยอมรับบริการที่จัดไว้ให้แล้วไปจนถึงการรวมกลุ่มเพื่อตัดสินใจและริเริ่มโครงการพัฒนาเอง ซึ่งระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม หรือระดับการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของสมาคมสาธารณสุขของอเมริกานั้น อาจจำแนกได้ 3 ระดับ คือ

1) ระดับการตัดสินใจ (Decision Making) ในระดับนี้ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดการกับกิจกรรมการพัฒนาด้วยตัวของเขาเอง (Level of Responsibility by Themselves)

2) ระดับการร่วมมือ (Cooperation) ในระดับนี้ประชาชนจะให้ความร่วมมือต่อแผนงานที่ริเริ่มโดยหน่วยงานภายนอก ซึ่งอาจต้องการความเสียสละจากประชาชนในด้านเวลา ทรัพย์สิน และ

แรงงาน เพื่อช่วยให้โครงการประสบผลสำเร็จ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่ยอมรับได้ (Acceptable Level of Participation)

3) ระดับการใช้ประโยชน์ (Utilization) ในระดับนี้ประชาชนจะยอมรับและใช้ประโยชน์จากบริการที่ได้วางแผนโครงการไว้ให้เป็นการมีส่วนร่วมในระดับการยอมรับบริการเท่านั้น

แนวคิดการมีส่วนร่วมของอาร์นสไตน์ มองความเข้มของการมีส่วนร่วมในแง่ของการมีอำนาจในการตัดสินใจของประชาชน ซึ่งมีพิสัยของความเข้มตั้งแต่การไม่มีอำนาจในการตัดสินใจเลยไปจนถึงการมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ แนวคิดการมีส่วนร่วมที่แสดงให้เห็นความเข้มของการมีส่วนร่วมที่สำคัญอีกแนวหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมที่แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ตามลักษณะของการปฏิบัติการ ลักษณะทั้ง 4 ประเภทนี้ไม่ได้เป็นอิสระจากกัน ยังมีความเกี่ยวข้องและต่อเนื่องกัน การจำแนกลักษณะนี้ทั้ง 4 ประเภท ได้แก่

ประเภทที่ 1 การมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ (Passive Participation) ทั้งนี้เป็นขั้นเริ่มแรก ซึ่งถือว่าการมีส่วนร่วมนั้นเป็นการยอมรับ (Accepting) หรือการเพิ่ม (Gaining) การเข้าถึงผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมหรือการช่วยเหลือปัจจัยการดำรงชีวิตเฉพาะหน้าบางประการ สำหรับผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาซึ่งอาจจะหมายถึงบริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวกเฉพาะ ซึ่งไม่เคยมีมาก่อนหรือหมายถึงการปรับปรุงหรือการแนะนำรูปแบบการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจใหม่

ประเภทที่ 2 การมีส่วนร่วมแบบสะท้อนการถูกกระทำ (Passive / Reflective Participation) การมีส่วนร่วมประเภทนี้เป็นส่วนต่อเนื่องจากประเภทที่หนึ่ง ถือว่าการมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมทางการศึกษาบางประการที่สามารถช่วยให้ประชาชนเข้าใจสาเหตุของสภาพการณ์ต่าง ๆ เช่น การด้อยพัฒนาและเข้าใจปัญหา ซึ่งจะต้องแก้ไขโดยการจัดทำโครงการพัฒนา

ประเภทที่ 3 การมีส่วนร่วมแบบกระตือรือร้น (Active Participation) การมีส่วนร่วมในขั้นที่ 3 นี้เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับองค์กรหรือบุคคลระดับพื้นฐาน (Grass Roots) ซึ่งเป็นผู้รับผลประโยชน์จากโครงการ หรือทำการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับกว้าง ๆ จากกลุ่มอื่น ๆ ทั่ว ๆ ไปที่มีอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของสังคม นอกเหนือไปจากกลุ่มผลประโยชน์เอง โดยปกติแล้วการมีส่วนร่วมในมิตินี้รวมไปถึงองค์กรในท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วและมีขอบข่ายที่ขยายความครอบคลุมไปถึงกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบด้วย

ประเภทที่ 4 การมีส่วนร่วมแบบสะท้อนความกระตือรือร้น (Active / Reflective Participation) ขั้นนี้เสริมต่อจากการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นเป็นการสะท้อนหรือการประเมินเกี่ยวกับข้อจำกัดและทางเลือกต่าง ๆ ของโครงการภายใต้บริบทระดับชาติ ภายใต้เงื่อนไขเดิมของโครงการที่มีอยู่ โดยปกติจะรวมถึงการออกแบบการก่อรูปหรือการประเมินเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ทางเลือกของโครงการพัฒนา ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะความจำเพาะของโครงการและลักษณะทั่วไปของสังคมที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมโดยเน้นการเข้าร่วมตั้งแต่การศึกษา การตัดสินใจ ไปจนถึงการ

ประเมินและควบคุม จะเห็นว่าแนวคิดการมีส่วนร่วมนี้ มองความเข้มของการมีส่วนร่วมว่ามีพิสัยตั้งแต่การมีส่วนร่วมแบบเป็นฝ่ายถูกระทำให้ไปจนถึงการเป็นผู้กระทำโดยตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับระดับความเข้มของการมีส่วนร่วมที่เสนอมานี้ทั้งหมดนี้จะเห็นว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่บุคคลกลุ่มหนึ่งหรือสองกลุ่มขึ้นไปมีอิทธิพลต่อกันและกันในการจัดทำแผนการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ โดยในการวัดความเข้มของการมีส่วนร่วมสามารถวัดได้จากปริมาณของอิทธิพลของกลุ่มบุคคลผู้เข้าไปร่วมกิจกรรมที่มีต่อบุคคลอื่น และแนวคิดที่มองการมีส่วนร่วมในลักษณะปริมาณอิทธิพลที่บุคคล มีต่อการตัดสินใจนั้นเป็นลักษณะการมีส่วนร่วมในมิติเชิงคุณภาพ ในการวัดการมีส่วนร่วมในมิติเชิงคุณภาพเกี่ยวกับระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม หรือปริมาณอิทธิพลที่บุคคลมีต่อบุคคลอื่น มีการจำแนกหลายแบบ แบบที่จำแนกประเภทละเอียด เช่น แบบของอาร์นสไตน์ วัดได้ครอบคลุมแต่ทำได้ยากในทางปฏิบัติ เนื่องจากการมีส่วนร่วมในแต่ละระดับคาบเกี่ยวกัน เพื่อให้ผลในทางปฏิบัติเป็นไปในรูปแบบที่เราต้องการ ควรกำหนดกรอบระดับความเข้มของการมีส่วนร่วมกว้าง ๆ เป็น 3 ระดับ (บุญชู แก้วส่อง, 2539, หน้า 112)

ระดับที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมเทียม (Pseudo-participation) หรือการมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ (Passive Participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ผู้เข้าร่วมไม่มีอำนาจใด ๆ ในการตัดสินใจแต่เป็นฝ่ายกระทำตามการตัดสินใจของบุคคลอื่นเท่านั้น

ระดับที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมบางส่วน (Partial Participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ ผู้เข้าร่วมมีส่วนในการเสนอความคิดเห็น แต่อำนาจในการตัดสินใจอยู่ที่บุคคลอื่น

ระดับที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine Participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ ความคิดเห็นของบุคคลที่เข้าร่วมได้รับการรับฟังและยอมรับเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ผู้เข้าร่วมนั่นเอง

ซึ่งคล้ายคลึงกับปาริชาติ วลัยเสถียร (2543, หน้า 26) ที่ได้เสนอรูปแบบของกระบวนการการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอนคือ

- 1) การวางแผน ซึ่งประกอบด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา กำหนดการใช้ทรัพยากร การติดตามและประเมินผล
- 2) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรและควบคุมทางการเงิน
- 3) การใช้ประโยชน์ โดยประชาชนต้องมีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้
- 4) การได้รับประโยชน์ โดยประชาชนต้องได้รับแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่าเทียมกัน

อุดม ชิตมณี (2540, หน้า 18-22) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 7 ขั้นตอน คือ การสำรวจขั้นต้นการศึกษาเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา การปฏิบัติตามโครงการ การประเมินผลโครงการ และการพิจารณา ทบทวนโครงการที่ทาลงไปแล้ว

จากแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่จะมีขั้นตอน ที่ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยมีลักษณะที่สำคัญ คือ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในทุก ขั้นตอน เป็นที่น่าสังเกตว่าส่วนใหญ่จะกล่าวถึงเฉพาะการร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งในทางปฏิบัติควร ร่วมรับทั้งผลประโยชน์ และความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นด้วย

2.5.5 ปัจจัยและเงื่อนไขการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2547, หน้า 12) กล่าวถึงเงื่อนไขด้านประชาชนในการมีส่วนร่วมอย่าง น้อย 3 ประการ คือ ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม นอกจากนี้ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไข ดังต่อไปนี้ ประชาชนต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมกิจกรรม ประชาชนต้องไม่เสียเงินค่าใช้จ่ายในการมี ส่วนร่วมมากเกินไป ประชาชนต้องไม่เสียผลประโยชน์ตอบแทนที่ได้รับ ประชาชนต้องมีความสนใจที่สัมพันธ์ สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องทั้งสองฝ่าย และประชาชนต้องไม่ รู้สึกกระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือสถานภาพทางสังคมหากจะมีส่วนร่วม

ชัยชนะ สุทธิวรชัย (2538, หน้า 31) ได้เสนอเงื่อนไขการมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดการพัฒนา มี 3 ประการ คือ

- 1) ความช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งอาจเป็นองค์การพัฒนาของรัฐ องค์กรเอกชน นักวิชาการ และนักพัฒนาในรูปของการช่วยเหลือด้านการเงิน การเมือง และความรู้
- 2) ความพร้อมภายใน เช่น ผู้นำ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและกายภาพ โอกาสเข้า ร่วมวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น
- 3) การบำรุงรักษา เช่น ในรูปของสิ่งของจิตใจ การบริหารและการจัดการองค์กร และ กิจกรรม ตลอดจนการแทรกแซงจากภายนอก

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543, หน้า 28) ได้กล่าวถึงปัจจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ใน 3 ด้าน คือ

- 1) ปัจจัยด้านภาครัฐ กลไกของภาครัฐทั้งในระดับนโยบาย มาตรฐานและระดับการ ปฏิบัติต้องเอื้ออำนวยให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2) ปัจจัยด้านประชาชน ประชาชนต้องมีความรู้ต่อปัญหา มีความรู้ต่อความสามารถ และ ภูมิปัญญาในการจัดการปัญหา ซึ่งเป็นผลประโยชน์จากประสบการณ์และการเรียนรู้ รวมทั้งมีการ สร้างพลังเชื่อมโยงในรูปกลุ่ม องค์กร เครือข่าย และประชาคม

3) ปัจจัยด้านนักพัฒนาและองค์กรพัฒนา ต้องมีบทบาทกระตุ้น ส่งเสริมเอื้ออำนวย กระบวนการพัฒนา สนับสนุนข้อมูลข่าวสาร และทรัพยากร ตลอดจนร่วมเรียนรู้จากชุมชนด้วย

2.5.6 กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นเป็นเป้าหมายสำคัญ ได้รับการเน้นให้มีในกระบวนการท่องเที่ยวแนวใหม่ ถือได้ว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนในองค์การรวมของระบบ สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ให้ความสำคัญ โดยจัดเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นครอบคลุมการมีส่วนร่วมขององค์กรอื่น ๆ ด้วยแต่ได้เน้นการให้ความสำคัญแก่ประชาชนท้องถิ่นในอันที่จะมีบทบาทในการดูแลและควบคุมการท่องเที่ยวได้มากขึ้น และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี

ประชาชนในชุมชนพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว มีบทบาทสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมาก เนื่องจากประชาชนเป็นเจ้าของท้องถิ่น สามารถเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชนเอง และระหว่างชุมชนกับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยในส่วนที่เชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับหน่วยงานของรัฐจะอยู่ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของฐานรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จัดขึ้น โดยเอกชนหรือบริษัทท่องเที่ยว เช่น ร่วมพัฒนาจุดขายต่าง ๆ ได้แก่ ที่พักอาศัย ภัตตาคาร การนำเสนอลูกค้านักเดินทางวัฒนธรรม ศิลปะและประเพณีต่าง ๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นต้น

กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วม เป็นเรื่องที่ต้องได้รับความร่วมมือและความเข้าใจจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรของรัฐ และเจ้าของหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ดูแลพื้นที่ รวมทั้งผู้ประกอบการอย่างเป็นธรรมกับประชาชนในพื้นที่

2.5.6.1 วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

เพื่อให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมตัดสินใจอย่างมีระบบ ในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพัฒนาให้เกิดความรัก ความหวงแหน ดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต เพิ่มพูนรายได้จากระบบ และเรียนรู้ เข้าใจ ปฏิบัติได้ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง และสามารถมีสัมพันธภาพเชิงธุรกิจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.5.6.2 เป้าหมายของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

1) ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้ และตัดสินใจในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และให้มีส่วนรับรู้แผนระดับชาติ แผนระดับท้องถิ่น ระบบปฏิบัติการ โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ ความเข้าใจปฏิบัติได้ในการจัดการและดำเนินการเชิงธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2) ประชาชนชุมชนท้องถิ่นมีความรัก ความหวงแหน มีการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม โดยมีส่วนร่วมในการประเมินผลและกำหนดนโยบาย

3) ประชาชนท้องถิ่นรวมกลุ่ม หรือจัดตั้งองค์กรเพื่อเป็นศูนย์เชื่อมโยงกับองค์กรภายนอก ทั้งที่เป็นองค์กรของรัฐ เอกชน นิติบุคคลหรือเอกชนที่ดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.5.7 อุปสรรคของการมีส่วนร่วม

สมบูรณ์ อาพนพนารัตน์ (2542, หน้า 30) ได้กล่าวถึงอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา สามารถจำแนกได้ 3 ระดับ คือ

1) อุปสรรคที่เกิดจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นแหล่งศูนย์รวมอำนาจไม่ว่าจะเป็นด้านนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนให้ไม่มีโอกาสรับรู้ขั้นตอนและกระบวนการในการวางแผนตัดสินใจ จนไม่สามารถพัฒนาทักษะได้เมื่อถูกนำเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา อนึ่งทัศนคติค่านิยมและทักษะของตนแล้วตีความว่า ประชาชนต้องเข้าใจและการประเมินผลของเจ้าหน้าที่แต่ละบุคคล โดยองค์กรของรัฐมีฐานความคิดว่าตัวโครงการหรือกิจกรรมต้องบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยไม่คำนึงถึงการพัฒนาคนในชุมชนและเปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้หรือเกี่ยวข้องแต่อย่างใด ส่วนการสับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งและประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่องานพัฒนาของเจ้าหน้าที่รัฐก็ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อชุมชนโดยตรง

2) อุปสรรคที่เกิดจากชุมชนยังขาดความพร้อมและมีข้อบกพร่องหลายประการ เช่น การขาดองค์กรท้องถิ่นที่เหมาะสม จึงขาดผู้อุทิศตนและเวลาแก่งานชุมชนอย่างเต็มที่ จนขาดทักษะการงานและการติดต่อสื่อสารที่ดี นับเป็นอุปสรรคประการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนได้รับความรู้ไม่เพียงพอก่อให้เกิดปัญหาการสื่อความหมาย การทำความเข้าใจ การขอความคิดเห็น และความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันและทำให้กลุ่มแตกแยกในที่สุด อนึ่งความแตกต่างกันในกลุ่มชนและผลทางเศรษฐกิจในชุมชนก่อให้เกิดความแตกแยกทางความคิดค่อนข้างมาก ซึ่งนับว่าเป็นความลำบากในการกำหนดความต้องการลำดับความสำคัญและการแบ่งสรรทรัพยากรในชุมชน ส่วนการทุจริตและความยากจน นับเป็นอุปสรรคทำให้ประชาชนขาดโอกาสการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และการไม่ได้รับผลตอบแทนอย่างชัดเจน

3) อุปสรรคที่เกิดจากสังคม จะเกิดขึ้นในระดับความสัมพันธ์ของสังคม ซึ่งพิจารณาได้ใน 3 ทาง คือ ด้านการเมือง ด้านกฎหมาย และระบบราชการ ซึ่งผลจากอุปสรรคทั้ง 3 ด้าน จะก่อผลให้เกิดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน และไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของแผนกิจกรรมทางราชการ

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยและเงื่อนไขของการมีส่วนร่วม คือ ประชาชนต้องมีอิสระเสรีโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ประชาชนต้องได้รับความสนับสนุนจากหลายฝ่าย เช่น หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน และนักพัฒนาในท้องถิ่น และประชาชนต้องมีความสนใจในการมีส่วนร่วมนั้น สามารถสื่อสารรู้เรื่องในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

การศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์สรุปผล จากข้อมูลที่ได้รับเป็นการศึกษาในภาคเอกสารเพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นของผู้วิจัย ทำให้ทราบ

ถึงความหมาย หลักการ ปัจจัยเงื่อนไข และอุปสรรคของการมีส่วนร่วม เป็นทิศทางในการศึกษา และเป็นประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้มแข็งโดยชุมชนมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นกระบวนการที่สมาชิกของชุมชนมีการกระทำร่วมกันในการแสดงให้เห็นถึงความต้องการเข้าร่วม ความสนใจเข้าร่วม และการดำเนินการร่วมกันในการปรับปรุง พัฒนาสภาพในชุมชน และเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน

2.6 แนวคิดและทฤษฎีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

2.6.1 ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2539) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวรวมทั้งการจัดบริการอื่น ๆ ทั้ง ในปัจจุบันและอนาคตโดย

- 1) ต้องดำเนินการในเรื่องขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตต่อกระบวนการด้านการท่องเที่ยว
 - 2) ต้องตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตต่อกระบวนการด้านการท่องเที่ยว
 - 3) ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน
 - 4) ต้องขึ้นตามความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในชนบทท่องเที่ยว
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2541) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) มีหลักการที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งเป็นกระแสความคิดหลักของโลกในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา และได้รับความสนับสนุนจากคณะกรรมการว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Commission on Sustainable Development) ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งหลักการโดยทั่วไปของการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ จะต้องมีการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนาน และมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ รวมทั้งมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อนำหลักการนี้มาปรับใช้กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงมีจุดเน้นที่สำคัญดังนี้

- 1) จะต้องดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนาน จนถึงชั่วลูกชั่วหลาน มิใช่เพียงเพื่อคนรุ่นปัจจุบันเท่านั้น

2) ลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง และลดปริมาณของเสียที่จะเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

3) มีการกระจายรายได้และผลประโยชน์ให้แก่คนในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้าร่วมในการจัดการและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

4) มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวและชุมชนในท้องถิ่น เพื่อการวางแผนงาน การจัดสรรงบประมาณ และการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม

5) มีการสร้างเครือข่ายเพื่อเผยแพร่แนวคิด การศึกษาวิจัย และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ออกไปในหมู่ประชาชนทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ได้กล่าวถึง การจัดการการท่องเที่ยวที่ควรจะดำเนินการในความรับผิดชอบของหน่วยงานที่ดูแลสถานที่ท่องเที่ยวนั้น มีอยู่ 5 การกิจหลักดังนี้

1) การโฆษณาและประชาสัมพันธ์หน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ควรมีบทบาทในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้สาธารณะชนได้รับรู้และทราบให้มากที่สุด

2) การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นการสำรวจหาข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ เพื่อเป็นข้อมูลในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

3) การปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นการจัดทำแผนงานโครงการเพื่อปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว

4) การบริหารแหล่งท่องเที่ยว เป็นการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

5) การรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการวางระบบในการดูแลรักษาระบบความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่รับผิดชอบ

สรุปว่า การจัดการการท่องเที่ยว คือ การกระทำหรือปฏิบัติอย่างมีเป้าหมายเพื่อสอดคล้องกับหลักการทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่าง ๆ ทางสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทางมาตรการและแผนปฏิบัติการที่ดีต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่กำหนดไว้

แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยตามแผนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) เป็นต้นมานั้น เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวมีเป้าหมายนำเงินตราต่างประเทศโดยสร้างงานสร้างอาชีพให้เศรษฐกิจเจริญก้าวหน้าและเติบโตอย่างรวดเร็ว นับจากปี พ.ศ. 2525 เรื่อยมา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยมีความเจริญทางเศรษฐกิจขึ้นเป็น

ลำดับ สร้างรายได้เข้าประเทศเป็นอันดับหนึ่งมากกว่าสินค้าส่งออก ต่อมาในปี พ.ศ. 2530 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ประกาศเป็นปีท่องเที่ยวไทย (Visit Thailand Year) เป็นครั้งแรก แม้ว่า ททท. ได้วางแผนพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวไว้ เพื่อป้องกันผลกระทบต่อการขยายการการท่องเที่ยวที่อาจเกิดคู่กัน โดยมีนโยบายหลักในข้อ 3 ว่า “อนุรักษ์และฟื้นฟูสมบัติวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ด้วยดีที่สุด” แต่ผู้ประกอบการหลายรายมิได้ปฏิบัติตามแผนฯ แต่กลับมุ่งใช้ทรัพยากรกันอย่างฟุ่มเฟือย ขาดจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม ขาดการรับผิดชอบต่อส่วนรวม ละเลย และละเมิดต่อกฎระเบียบ กฎหมาย ในที่สุดประมาณปี พ.ศ. 2528 – 2529 เมืองหลักทางการท่องเที่ยวหลายแห่งได้รับผลกระทบจากมลพิษทางสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาขยะ เป็นปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหาสิ่งแวดล้อม (น้ำ ไฟ โทรศัพท์) ไม่เพียงพอในเมืองต่าง ๆ เช่น เมืองพัทยา เกาะเสม็ด ตามแผนพัฒนา ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ททท. ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม เพื่อลดผลกระทบมลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับแผนแม่บทของโลก คือ แผนปฏิบัติการ (Agenda 21) ที่กำหนดถึงการพัฒนาย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการบริโภค ประชากร และความสามารถในการรองรับของโลกต่อการดำรงชีวิต (Earth's life Supporting Capacity) รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีและเทคนิคต่าง ๆ ที่จะตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ขณะเดียวกันนั้นได้มีการจัดการทรัพยากรอย่างระมัดระวัง การพัฒนาย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวม สำหรับแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ได้กำหนดให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพที่มั่นคงและสมดุล เพื่อเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาศักยภาพของคนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและได้รับผลจากการพัฒนาที่เป็นธรรม อันเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจสร้างงานสร้างรายได้แล้ว ยังให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมวัฒนธรรม ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของ ททท. ตามแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 ในข้อที่ 1) ส่งเสริมการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรการท่องเที่ยวควบคู่กับสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในระยะยาวและคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และมรดกของชาติสืบไป จากนโยบายหลักของ ททท. มุ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น ได้มีคำขวัญรณรงค์ว่า มุ่งมั่น ตั้งใจ เพื่อการท่องเที่ยวไทยยั่งยืน (ตั้งแต่ปี 2540 จนถึงปัจจุบัน) พร้อมกันนั้นได้พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ โดยจัดการตามทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

2.6.2 นโยบายการท่องเที่ยวของประเทศไทย

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2547) ให้ทำการศึกษาโครงการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศไทย ได้ทำรายงานขั้นสุดท้ายเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2547 ในรายงานได้มีการเสนอแนะนโยบายและกลยุทธ์ในการพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนำไปพิจารณาดำเนินการต่อไป เสนอไว้ในรายงานมีดังนี้

- 1) เร่งฟื้นฟูระดับความสัมพันธ์และร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อให้ไทยเป็นประตูทางผ่านหลักของการท่องเที่ยวในภูมิภาคทั้งด้านการตลาดการขนส่ง การลงทุน การบริหารจัดการ รวมถึงการจัดปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยว
- 2) บริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุกโดยสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวทั้งระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศและยกระดับประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการประชุมการสัมมนา และการแสดงสินค้าของภูมิภาคเอเชีย
- 3) เร่งพัฒนา บุคลากร พืชพันธุ์และสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมทั้งในเขตเมืองและนอกเมือง เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่ สร้างแหล่งจำหน่ายซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยว โดยจะส่งเสริมบทบาทเอกชนร่วมกับชุมชนในการรักษาแหล่งท่องเที่ยวและวิถีชีวิตให้อยู่ในสภาพเดิมอย่างต่อเนื่อง
- 4) เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งในรูปแบบการจัดสหกรณ์การท่องเที่ยว และการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว
- 5) เพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวก สร้างความปลอดภัยและป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว รวมทั้งเร่งรัดการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวอย่างจริงจัง
- 6) ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบ และกิจกรรมที่มีอยู่แต่เดิม
- 7) ต้องให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้ และวัฒนธรรมของชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือการให้ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ
- 8) ให้องค์กรต่าง ๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจน ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม
- 9) มีการใช้กฎหมายในการควบคุมดูแล และรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ดักเตือน และการสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย

10) จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือคู่มือการจัดการให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง

2.7 ข้อมูลพื้นที่ศึกษา

2.7.1 ประวัติเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์

เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ตั้งอยู่ ณ บ้านหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี เป็นเขื่อนดินที่ยาวที่สุดในประเทศไทย ซึ่งแม่น้ำป่าสักมีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 13 ในจำนวน 25 ลุ่มน้ำของประเทศไทย เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำประมาณ 14,520 ตารางกิโลเมตร มีลักษณะของลุ่มน้ำแคบเรียวยาว แหล่งต้นน้ำอยู่จังหวัดเลย ลำน้ำมีความยาว 513 กิโลเมตร ไหลผ่านจังหวัดเพชรบูรณ์ ลพบุรี สระบุรี และมาบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยประมาณ 2,400 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี (กรมชลประทาน, 2559)

นับจากอดีตมาแล้วที่ผู้คนสองฟากฝั่งลุ่มน้ำป่าสักได้ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต จากลำน้ำแห่งนี้มาหลายชั่วอายุคนจากต้นกำเนิดทางหุบเขาแถบจังหวัดเลย ไหลเรื่อยผ่านป่าใหญ่และทุ่งกว้าง ลักษณะแคบเรียวยาวสู่เพชรบูรณ์ ลพบุรี สระบุรี และมาบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่อยู่ยานับความยาวได้ประมาณ 513 กิโลเมตร ปริมาณน้ำที่เอ่อล้นในบางฤดูของปี หรือบางครั้งลดแห้งจนมองเห็นเนินทราย นับเฉลี่ยได้ประมาณ 2,400 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี บนพื้นที่ลุ่มน้ำกว่า 14,520 ตารางกิโลเมตร นับว่ามีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 13 ในจำนวน 25 ลุ่มน้ำของประเทศไทย ด้วยสายพระเนตรอันยาวไกลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการช่วยเหลือราษฎรที่อยู่ในแถบลุ่มน้ำป่าสักที่ต้องเผชิญกับปัญหาความแห้งแล้งขาดน้ำเพื่อการเกษตรในบางปี และในบางปีต้องประสบกับอุทกภัยยังคงความเดือดร้อนสู่ราษฎร นับจากลุ่มน้ำป่าสักไปจนถึงลุ่มน้ำเจ้าพระยาหรือแม้แต่กรุงเทพมหานคร และบริเวณชลโครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก

เพื่อแก้ไขปัญหาภัยแล้ง และน้ำท่วมได้เริ่มฉายชัดขึ้นทีละน้อย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีพระราชดำริเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2532 ให้กรมชลประทานดำเนินการศึกษาความเหมาะสมของโครงการเขื่อนกักเก็บน้ำแม่น้ำป่าสักอย่างเร่งด่วน เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ เพื่อประโยชน์ต่อพื้นที่เพาะปลูกและเพื่อบรรเทาปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้น โดยกรมชลประทานได้ว่าจ้างกลุ่มบริษัทที่ปรึกษาให้ศึกษาความเหมาะสม และผลกระทบถึงสิ่งแวดล้อม รวมทั้งแผนปฏิบัติการการแก้ไขและพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นแกนกลางในการดำเนินงานและสนับสนุนงบประมาณ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานพระราชดำริส เนื่องจากส่วเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พุทธศักราช 2536 เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานว่า “หากเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปัจจุบันจะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ประชาชนประสบได้ในอนาคต ประชาชนจะได้

รับความเดือดร้อนจากการขาดแคลนน้ำ โครงการดังกล่าว คือ การก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ 2 แห่ง ที่แม่น้ำป่าสักและแม่น้ำนครนายก” โดยเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2537 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินงานโครงการก่อสร้างเขื่อนกักเก็บน้ำแม่น้ำป่าสัก ซึ่งทางกรมชลประทานได้เริ่มทำการก่อสร้างเขื่อนตั้งแต่วันที่ 2 ธันวาคม 2537 เป็นต้นมา

การก่อสร้างเขื่อนป่าสักเริ่มห้วง ณ ตำบลหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ทอดยาวไปถึงตำบลวังม่วง อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี ตัวเขื่อนมีลักษณะเป็นเขื่อนดิน แกนดินเหนียว ความยาวประมาณ 4,860 เมตร ระดับกักเก็บน้ำสูงสุดที่ +43 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง ปริมาณกักเก็บ 960 ล้านลูกบาศก์เมตร มีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจำนวน 105,300 ไร่ อยู่ในเขต 2 จังหวัด รวม 4 อำเภอ 15 ตำบล 65 หมู่บ้าน ครึ่งเรือนที่ได้รับผลกระทบ ประมาณ 7,700 ครอบครัว แต่เขื่อนกักเก็บน้ำแม่น้ำป่าสักมีประโยชน์อย่างมากต่อส่วนรวม คือ เป็นแหล่งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคของชุมชนต่าง ๆ ในเขตจังหวัดลพบุรีและจังหวัดสระบุรีเป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ชลประทานที่จะเกิดขึ้นใหม่ ในเขตสองจังหวัดดังกล่าว 135,500 ไร่เป็นแหล่งน้ำเสริมสำหรับพื้นที่โครงการชลประทานเดิม ในทุ่งเจ้าพระยาฝั่งตะวันออกตอนล่างเนื้อที่ประมาณ 2,200,000 ไร่เป็นแหล่งน้ำช่วยเสริมเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งยังช่วยป้องกันอุทกภัย และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกด้วย ถึงแม้ว่าการก่อสร้างเขื่อนได้ส่งผลกระทบต่อราษฎรในจังหวัดลพบุรีและสระบุรี

แต่หากเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่ชาติจะได้รับนั้น นับว่าผลประโยชน์มหาศาลมาก อย่างไรก็ตามราษฎรที่ได้รับผลกระทบ ทางราชการได้อพยพให้ไปอยู่ ณ ที่จัดไว้ให้ ส่วนราษฎรที่ประสงค์จะไปอยู่ใหม่ยังที่ที่ตนต้องการ ทุกครอบครัวต่างได้รับค่าชดเชยพิเศษจากทางราชการอย่างสูงสุดและครบถ้วน ภาพแห่งความหวังค่อย ๆ ปรากฏให้เห็นเด่นชัดขึ้นทีละน้อยจากผืนดินอันว่างเปล่ากลายมาเป็นผืนน้ำแห่งความหวังของมวลหมู่ประชากรแถบลุ่มน้ำป่าสักและเจ้าพระยาตอนล่าง เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2541 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเสด็จฯ เป็นองค์ประธานประกอบพิธีปิดประตูเขื่อนเพื่อเริ่มเก็บกักน้ำ นับจากนั้นเป็นต้นมาปริมาณน้ำในเขื่อนป่าสักได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนเต็มเขื่อนแลดูสวยงาม เมื่อยามผืนน้ำต้องแสงอาทิตย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาฯ พระราชทานชื่อเขื่อนว่า “เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์”

เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542 การเปิดเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์อย่างเป็นทางการ ได้กำหนดให้เป็นพระราชพิธีหนึ่ง เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา 72 พรรษา โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเสด็จฯ ไปทรงเปิดเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ในวันพฤหัสบดีที่ 25 พฤศจิกายน 2542 นับจากนี้ไป ปัญหาความแห้งแล้ง และอุทกภัยในแถบลุ่มน้ำป่าสักและลุ่มน้ำเจ้าพระยาบางส่วน ได้ถูกแก้ไขแล้ว

รอยยิ้มเปี่ยมสุขของมวลหมู่ราษฎรที่ดำเนินวิถีชีวิต แถบจังหวัดลพบุรี สระบุรี อโยธยา ปทุมธานี และ ไกล่เคียง จะเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง น้ำเพื่อการเกษตรจะมีอย่างพอเพียง อาชีพประมงที่จะเกิดขึ้น ใหม่ รวมทั้งการจำหน่ายของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยวที่มาชมความงามของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์แห่งนี้ ก็เกิดขึ้นตามมาด้วย (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสระบุรี, 2554)

เป็นที่น่าปลาบปลื้มที่พระองค์ทรงเป็นห่วงพสกนิกรชาวจังหวัดลพบุรีและจังหวัดใกล้เคียงถึง ประโยชน์ที่ราษฎรของพระองค์จะได้รับจากโครงการนี้ ณ พื้นที่ซึ่งเคยปรากฏความแห้งแล้ง สลับ ภาวะน้ำท่วม อันส่งผลให้ประชาชนต้องมีชีวิตอยู่อย่างลำบากทุกข์ยาก บัดนี้ ได้มีเขื่อนดินขนาดใหญ่ ซึ่งมีความสูงกว่า 31 ม. และยาวเกือบ 5,000 ม. มาตั้งเป็นแนวกั้นน้ำอยู่ในแม่น้ำป่าสัก พร้อมอ่างเก็บ น้ำขนาดใหญ่ ที่มีความจุน้ำได้สูงสุดถึง 960 ล้าน ลบ.ม. เพื่อนำความอุดมสมบูรณ์มาสู่พื้นที่ที่เคย ประสบความแห้งแล้ง โดยมีอาคารพิพิธภัณฑลุ่มน้ำป่าสักเป็นสถานที่จัดแสดงสภาพชีวิตผู้คนในอดีตที่ เคยใช้ชีวิตร่วมกันอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำป่าสักแห่งนี้ สำหรับให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาร่องรอยแห่งอารยธรรม ไว้เตือนจำและเตือนใจคนในรุ่นปัจจุบัน และในอนาคตมิให้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกต่อไป (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2558)

2.7.2 ลักษณะที่ตั้ง

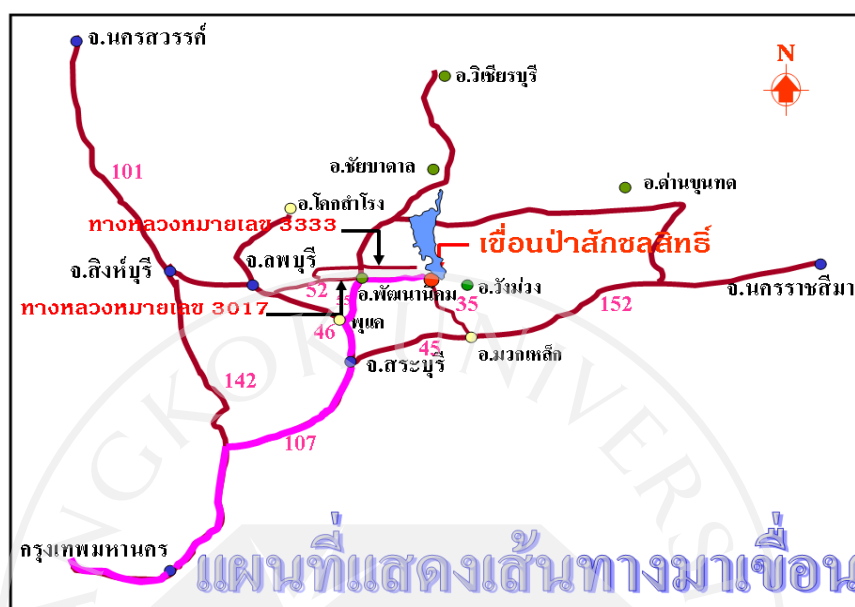
เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ตั้งอยู่ ณ ตำบลหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรีทอดยาวไปถึง ตำบลวังม่วง อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดสระบุรี โดยมีพื้นที่ลุ่มน้ำ 14,520 ตารางกิโลเมตร และมีปริมาณ น้ำท่าเฉลี่ยที่อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี 2,400 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี ตัวเขื่อนมีลักษณะเป็น เขื่อนดิน แกนดินเหนียว ความยาวประมาณ 4,860 เมตร ระดับกักเก็บน้ำสูงสุดที่ +43 เมตรเหนือ ระดับน้ำทะเลปานกลาง ปริมาณกักเก็บ 960 ล้านลูกบาศก์เมตร มีอาคารระบายน้ำ 3 แห่ง คือ อาคารระบายน้ำล้น ระบายน้ำได้สูงสุดวินาทีละ 3,900 ลูกบาศก์เมตร อาคารท่อระบายน้ำลงลำน้ำ เดิม ระบายน้ำได้สูงสุดวินาทีละ 80 ลูกบาศก์เมตร อาคารท่อระบายน้ำฉุกเฉิน ระบายน้ำได้สูงสุด วินาทีละ 65 ลูกบาศก์เมตร การก่อสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ใช้งบประมาณรวมทั้งสิ้น 23,336 ล้าน บาท และครอบคลุมพื้นที่ 2 จังหวัด รวม 4 อำเภอ 15 ตำบล 65 หมู่บ้าน

2.7.3 ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศในบริเวณตอนบนของลุ่มน้ำป่าสักนั้น จะมีเทือกเขาเพชรบูรณ์ล้อมรอบพื้นที่โดย ทัว ๆ ไปมีลักษณะเป็นเนินเขาและมีที่ราบเพียงเล็กน้อย ส่วนตอนกลางในเขตจังหวัดลพบุรีและ สระบุรีเป็นที่ราบสลับกับเนินเขา ตอนล่างของลุ่มน้ำบริเวณจุดบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่จังหวัด พระนครศรีอยุธยาเป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะโดยรวมทั้งลุ่มน้ำจะถูกล้อมรอบด้วยภูเขาทั้ง 2 ด้าน และมี แม่น้ำป่าสักไหลอยู่ตรงกลางจากทิศเหนือลงทิศใต้ โดยมีต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาเพชรบูรณ์ในเขต อำเภอด่านซ้าย ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัดเลย จากนั้นไหลผ่านจังหวัดเพชรบูรณ์ ลพบุรี และ สระบุรี จนมาบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยา

2.7.4 แผนที่แสดงเส้นทางมาเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์

ภาพที่ 2.1: แผนที่เดินทางเข้าสู่เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์

ที่มา: กรมชลประทาน. (2559). เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระปรมิหรมหาภูมิพลอดุลยเดช. สืบค้นจาก http://www.prd.go.th/ewt_news.php?nid=152368&filename=prd.

2.7.5 จำนวนประชากร

ประชากรรวม 6,055 คน มีครัวเรือน 1,948 ครัวเรือน (ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย, 2560)

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาและค้นคว้าข้อมูล ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี โดยมีการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย เนื่องจาก ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว แต่ยังขาดความร่วมมือใน

การดำเนินงาน เช่นเดียวกับที่ เกรียงไกร จิรจิรัชชัย (2548) ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เทือกเขาพระ-เขาสูง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลทรัพยากรป่าไม้ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เทือกเขาพระ-เขาสูง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อพิจารณาโดยรวม มีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านการประชุมที่เกี่ยวกับการ วิเคราะห์ปัญหาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นปัญหาอันดับสูงสุด ซึ่งเป็นปัญหาอยู่ในระดับปาน กลาง รองลงมาได้แก่ ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่ง เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนอันดับต่ำสุด ได้แก่ ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและ ประเมินผล การปรับปรุงผลที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย ส่วน ปิยะพร ธาวิกุล (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านไหลหิน ตำบลไหลหิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า

1) ความต้องการของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนนั้น จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความถนัดของชาวบ้าน และขนาดของงานว่าทางวัดต้องการให้ ชาวบ้านเข้าไปช่วยเหลือมากหรือน้อย

2) รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น มุ่งประเด็น เป็น 5 ด้านดังนี้

2.1) การพัฒนาเส้นทาง ควรจะมีการปรับปรุงถนน โดยการขยายตัวถนน เนื่องจาก ถนนที่ใช้ในการสัญจรนั้นแคบ เกรงว่าจะเป็นอันตรายและควรจะมีการทำป้ายบอกทางเป็นระยะ เพื่อ ไม่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความสับสน

2.2) ร้านค้าและของที่ระลึก ควรจะมีการจัดร้านค้าในรูปของสหกรณ์ และควร จะตั้งอยู่นอกบริเวณวัด เพราะไม่เป็นการสร้างปัญหาให้กับทางวัด ส่วนของที่ระลึกนั้นก็จะเป็นงานฝีมือ พืชพันธุ์ที่ทำกันอยู่เป็นประจำอยู่แล้วมาดัดแปลงเป็นของที่ระลึก เช่น ผ้าทอ ทอตุ๊ก ขนหมขเคี้ยว เป็นต้น

2.3) ประชาสัมพันธ์ ควรจะเกิดจากความร่วมมือจากทางภาครัฐ เอกชน และชุมชน โดยการจัดให้มีการประเพณีสำคัญ ๆ ขึ้นที่วัด แจกจุลสาร มีการท่องเที่ยวเชิงสัญจร เป็นต้น สำหรับการประชาสัมพันธ์ของชาวบ้าน ก็จะใช้รูปแบบของการบอกปากต่อปาก

2.4) ความปลอดภัย ควรจะมีคนดูแลอยู่ประจำที่วัด และจัดทำกล้องสายตรวจ เพื่อให้ตำรวจและเวียนมาดูแลความปลอดภัยสม่ำเสมอ

2.5) การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว ควรจะมีการอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ ชุมชน โดยอาจจะเชิญเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาบรรยาย หรือส่งตัวแทนไปอบรม เพื่อกลับมาให้ความรู้ แก่ชาวบ้าน

นอกจากนี้ กนกพร สีดอกไม้ (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง นโยบายการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรณีศึกษาเกาะสมุย ผลการศึกษาพบว่า นโยบายการจัดการท่องเที่ยวของ ททท. และปัจจัยแวดล้อมด้านการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของเกาะสมุย ส่วน กนกอร รัตนอุดมสวัสดิ์ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำ มีความเสื่อมโทรมอย่างมากทั้งด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม จึงมีความต้องการที่จะฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำให้ดีขึ้น จะเพิ่มจำนวนประชากรนักท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้ ความเป็นอยู่ ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และครอบครัวที่ดีขึ้น เช่นเดียวกับที่ สุรชาติพย์ เข้มน้อย (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นควรเปิดโอกาสให้กับประชาชนทั่วไป ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว เพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นที่ส่งผลต่อความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว สำหรับ กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวชี้ว่า ปัจจุบันการท่องเที่ยวถูกทำให้เป็นอุตสาหกรรมดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อจะรีดเงินจากกระเป๋า นักท่องเที่ยว พัฒนาการทางการท่องเที่ยวจึงเป็นธุรกิจที่มีผู้ซื้อผู้ขายชัดเจน มุ่งสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่ตามมา ซึ่งได้แก่การขายบริการทางเพศ การก่อสร้างตึก อาคารขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่อการจัดการทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน แหล่งท่องเที่ยว ถูกทำลายด้วยแสง สี เสียง วัฒนธรรมชุมชนได้รับผลกระทบเกิดการเลียนแบบการบริโภคที่หรูหรา ฟุ่มเฟือยของประชาชนในท้องถิ่น และเกิดปัญหาการกระจายรายได้อย่างไม่เป็นธรรม เพราะที่ผ่านมารายได้จากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ตกอยู่กับเจ้าของธุรกิจโรงแรม บริษัททัวร์ แต่ชาวบ้านในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์น้อยที่สุด

สมักร ณะเกิงสุข (2545) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเล เกาะเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานของรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ยังขาดการประสานและขาดประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน ซึ่งมีผลกระทบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรแวดล้อมบนพื้นที่การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งทางด้านการบริการสิ่งอำนวยความสะดวก

ความปลอดภัย การสร้างความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการธุรกิจที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตนขณะท่องเที่ยว จากปัญหาที่พบจากการศึกษา หน่วยงานที่รับผิดชอบควรกำหนดแผนที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้ชัดเจน ควรสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน สร้างมาตรการกฎระเบียบ เพื่อกำกับดูแลควบคุมปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีจิตสำนึกในการให้บริการที่ดีมีมาตรฐาน มีความรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตลอดไป

2.9 สมมติฐานของการศึกษา

2.9.1 ลักษณะด้านประชากรศาสตร์ที่ต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

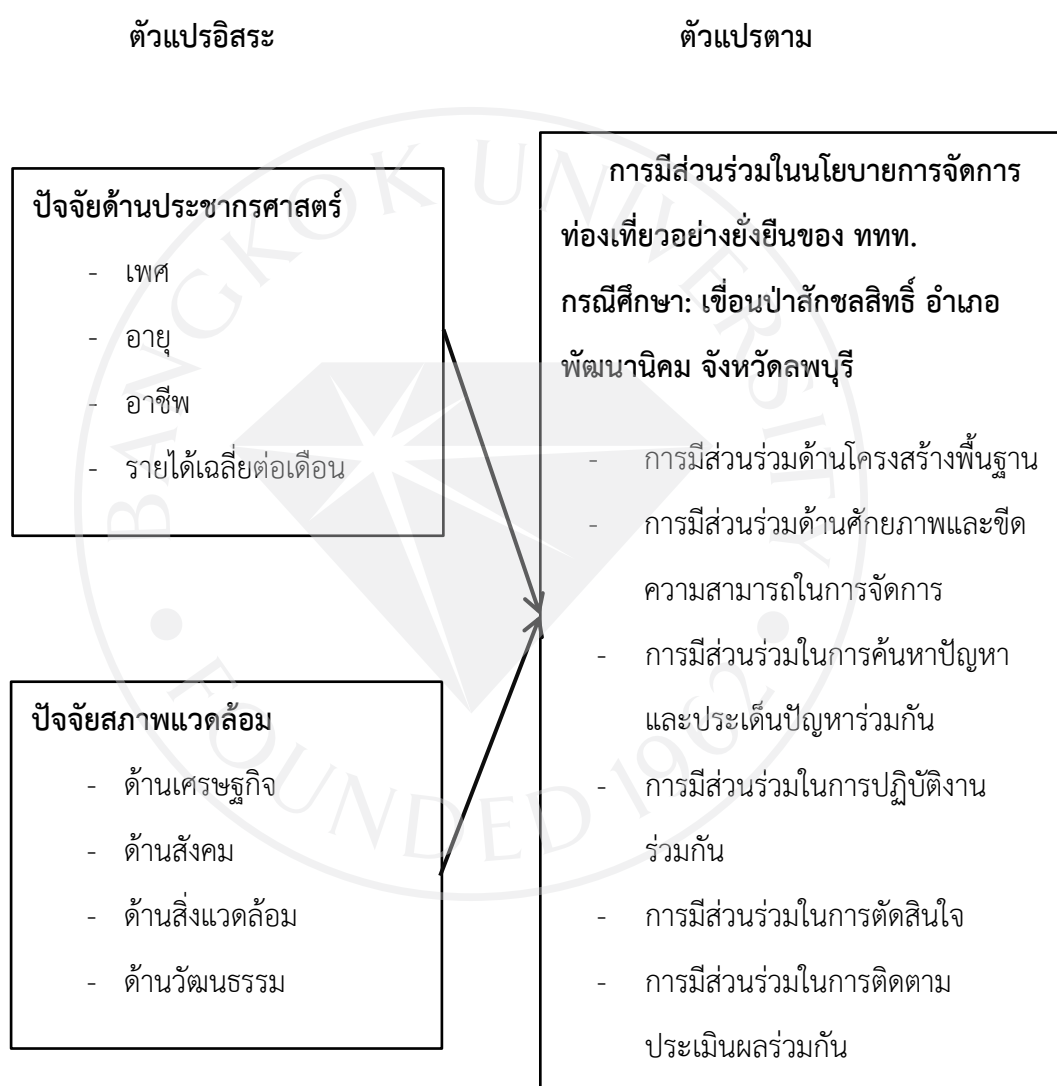
2.9.2 ปัจจัยสภาพแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

2.9.3 นโยบายการจัดการการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

2.10 กรอบแนวคิดตามทฤษฎี

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ดังนี้

ภาพที่ 2.2: กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี โดยมีรายละเอียด ขั้นตอนการดำเนินวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประเภทของงานวิจัย
- 3.2 กลุ่มประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
- 3.4 การทดสอบเครื่องมือ
- 3.5 วิธีการเก็บข้อมูล
- 3.6 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.7 วิธีการทางสถิติ

3.1 ประเภทของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การทดสอบเครื่องมือ วิธีการเก็บข้อมูล และวิธีการทางสถิติ

3.2 กลุ่มประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่พักอาศัยอยู่บริเวณเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี มีครอบคลุมพื้นที่ 1 ตำบล คือ ตำบลหนองบัว มีประชาชนทั้งชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ในตำบลหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี มีประชากรรวม 6,055 คน (ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย, 2560)

3.2.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่พักอาศัยอยู่รอบ ๆ บริเวณเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี โดยใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของ Yamane (1967) จากจำนวนประชากร 6,055 คน นำมาคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% คำนวณตามสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง
 N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา
 e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างซึ่งในที่นี้กำหนดให้เท่ากับ 5%

แทนค่า

$$n = \frac{6,055}{1 + 6,055(0.05)^2}$$

$$= 375$$

ดังนั้น จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 375 ตัวอย่าง และเพิ่ม
 สำรองตัวอย่างอีก 5% หรือเท่ากับ 25 ตัวอย่าง รวมเป็นจำนวนทั้งหมด 400 ตัวอย่าง

3.2.3 การหากกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัย
 ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive
 Sampling) สำหรับเลือกพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล บริเวณชุมชนพื้นที่ 1 ตำบล คือ ตำบลหนองบัว โดย
 กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota) คือ เก็บข้อมูลตามชุมชนต่าง ๆ ทั้งนี้ โดยการเก็บ
 ข้อมูลแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จนได้หน่วยตัวอย่างครบตามที่กำหนดไว้ คือ 400 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บ
 รวบรวมข้อมูลกับประชาชนบริเวณเขื่อนป่าสัก คือ ตำบลหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี
 ซึ่งดำเนินการสร้างแบบสอบถามสรุปได้ดังนี้

3.3.1 ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

3.3.1.1 ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็น
 แนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.3.1.2 เขียนแบบสอบถามฉบับร่างที่ตรงกับตัวแปรในกรอบแนวคิดที่ศึกษา โดย
 เรียบเรียงและปรับปรุงภาษาให้ชัดเจนและถูกต้อง

3.3.1.3 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับร่าง เสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระ
 เพื่อตรวจสอบและขอคำแนะนำ เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงในเนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุม
 ตัวแปรต่าง ๆ เป็นไปตามกรอบแนวคิดหรือไม่เพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.3.2 ลักษณะของแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ตำราวิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อสอบถามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อม ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประเมินค่าตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามข้อมูลการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

3.3.3 เกณฑ์การให้คะแนน

ลักษณะแบบสอบถามแบบ Rating scale 5 ระดับ ดังนี้ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

คะแนน	ระดับคะแนน
1	น้อยที่สุด
2	น้อย
3	ปานกลาง
4	มาก
5	มากที่สุด

เมื่อรวบรวมข้อมูลแล้วจะใช้คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งเกณฑ์ระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด โดยใช้สูตรภาคพื้นจากเกณฑ์แปลความหมาย (แววทิพย์ หนูทอง, 2553, หน้า 76) ไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับคะแนน
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด
1.51 – 2.50	น้อย
2.51 – 3.50	ปานกลาง
3.51 – 4.50	มาก
4.51 – 5.00	มากที่สุด

3.4 การทดสอบเครื่องมือ

3.4.1 ผู้วิจัยได้ทำการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ปรีกษาอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในด้านอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว และมีการตรวจทานแก้ไข เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์และถูกต้อง

3.4.2 ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือในการทดสอบค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยเมื่อทำการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้ท่านผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาเรื่อง เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนนาถ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ มีค่าอยู่ระหว่าง 1 ถึง -1 ข้อคำถามที่มีความตรงตามเนื้อหาจะมีค่า IOC เข้าใกล้ 1.00 ถ้าข้อใดมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรจะปรับปรุงข้อคำถามใหม่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด วิธีการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ทำได้โดยหาความสอดคล้องหรือดัชนีของความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์จากสูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ

IOC	คือ	ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบ
$\sum R$	คือ	ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
N	คือ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา สามารถกระทำโดยนำแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่า ปัจจัยแต่ละข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวหรือไม่อย่างไร ถ้ามีความสอดคล้อง ผู้เชี่ยวชาญจะให้ค่าเป็น +1 แต่ถ้าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าปัจจัยข้อนั้นไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จะให้ค่าเป็น -1 และในกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าปัจจัยข้อนั้นมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ ก็จะให้ค่าเป็น 0

3.4.3 การทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability Test) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาปรับปรุง และแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทำการทดสอบ (Try-out) จำนวน 30 ชุดกับกลุ่ม ตัวอย่างที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างเดียวกับที่ใช้ศึกษา 400 ตัวอย่าง เพื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha โดยใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ที่ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมากกว่า 0.7 จึงจะถือว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้ (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2549)

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี มีแหล่งในการรวบรวมข้อมูลด้วยกัน 2 แหล่ง ดังนี้

3.5.1 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ คือ หนังสือทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

3.5.2 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง โดยขั้นตอนการดำเนินงานมีดังนี้

3.5.2.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนถูกต้องตามที่กำหนดกลุ่มตัวอย่าง

3.5.2.2 นำแบบสอบถามซึ่งมีเนื้อหาสมบูรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไปขอความร่วมมือจากผู้ที่พักอาศัยอยู่รอบ ๆ บริเวณเชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ คือ ชุมชนหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ วิธีการตอบแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างก่อนที่จะเริ่มตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

3.6 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตั้งแต่เดือน มกราคม 2560 ถึง เดือนตุลาคม 2560 รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 10 เดือน

3.7 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

เมื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.7.1 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic)

3.7.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ด้วยสถิติค่าร้อยละ (Percentage) และการแจกแจงความถี่ (Frequency)

3.7.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อมใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้เกณฑ์การแปลผล (แววทิพย์ หนูทอง, 2553, หน้า 76) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความคิดเห็นตามความเป็นจริง ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความคิดเห็นตามความเป็นจริง ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความคิดเห็นตามความเป็นจริง ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความคิดเห็นตามความเป็นจริง ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นตามความเป็นจริง ในระดับมากที่สุด

3.7.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้เกณฑ์การแปลผล (แววทิพย์ หนูทอง, 2553, หน้า 76) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความคิดเห็นตามความเป็นจริง ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความคิดเห็นตามความเป็นจริง ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความคิดเห็นตามความเป็นจริง ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความคิดเห็นตามความเป็นจริง ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นตามความเป็นจริง ในระดับมากที่สุด

3.7.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้เกณฑ์การแปลผล (แววทิพย์ หนูทอง, 2553, หน้า 76) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความคิดเห็นตามความเป็นจริง ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความคิดเห็นตามความเป็นจริง ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความคิดเห็นตามความเป็นจริง ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความคิดเห็นตามความเป็นจริง ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นตามความเป็นจริง ในระดับมากที่สุด

3.7.2 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

3.7.2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ใช้ค่าสถิติการทดสอบ t-test ในการเปรียบเทียบจำแนกตามเพศ และใช้ค่าสถิติ ANOVA ในการเปรียบเทียบความแตกต่าง จำแนกตามอายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

3.7.2.2 การหาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient)

3.7.2.3 การหาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบการบรรยายตามลำดับ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เพื่อใช้อธิบายลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล ด้วยสถิติค่าร้อยละ (Percentage) และการแจกแจงความถี่ (Frequency)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อม โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน โดยใช้สถิติการทดสอบ t-test ในการเปรียบเทียบความแตกต่างจำแนกตามเพศ และใช้สถิติ ANOVA ในการเปรียบเทียบความแตกต่างจำแนกตามอายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient)

ตอนที่ 7 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient)

การวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดใช้สัญลักษณ์ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความเห็นตรงกัน ดังนี้

n	หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{x}$	หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	หมายถึง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	หมายถึง ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน (t-test)
r	หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient)
F	หมายถึง ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน F – distribution
SS	หมายถึง ผลรวมของกำลังสองของค่าเบี่ยงเบน (Sum of Square)
df	หมายถึง องศาอิสระ (Degree of freedom)
MS	หมายถึง ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานกำลังสอง (Mean Square)
Sig/p	หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
*	หมายถึง ค่าระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบ (Significance) (0.05)
**	หมายถึง ค่าระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบ (Significance) (0.01)

4.1 ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่เป็นตัวแทนประชาชนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอฟากน้ำจืด จังหวัดลพบุรี จำนวน 400 คน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้สถิติค่าร้อยละ (Percentage) และการแจกแจงความถี่ (Frequency) แสดงผลดังนี้

ตารางที่ 4.1: ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	204	48.7
หญิง	196	46.8
รวม	400	100.0
อายุ		
20 ปี หรือต่ำกว่า	40	9.5
21 – 30 ปี	103	24.6
31 – 40 ปี	83	19.8
41 – 50 ปี	97	23.2
51 – 60 ปี	44	10.5
มากกว่า 60 ปี	33	7.9
รวม	400	100.0
อาชีพ		
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ/ หน่วยงานของรัฐ	44	10.5
พนักงาน/ ลูกจ้าง/ รับจ้างทั่วไป	146	34.8
ผู้ประกอบการด้านธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย	101	24.1
ผู้ประกอบการด้านการเกษตร/ ประมง	58	13.8
นักเรียน/ นิสิต/ นักศึกษา	42	10.0
อื่นๆ (โปรดระบุ).....	9	2.1
รวม	400	100.0

(ตารางมีต่อ)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ): ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
10,000 บาทหรือน้อยกว่า	177	42.2
10,001 – 20,000 บาท	126	30.1
20,001 – 30,000 บาท	55	13.1
30,001 – 40,000 บาท	18	4.3
40,001 – 50,000 บาท	8	1.9
มากกว่า 50,000 บาท	16	3.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน มีดังนี้
เพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 48.7 และเป็นเพศ
หญิงจำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8

อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ
24.6 รองลงมาคืออายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 23.2 อายุ 31-40 ปี จำนวน
83 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8 อายุ 51-60 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 อายุ 20 ปีหรือต่ำ
กว่า จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 และอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9
ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงาน/ ลูกจ้าง/ รับจ้างทั่วไป จำนวน
146 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 รองลงมาประกอบอาชีพผู้ประกอบการด้านธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย
จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1 อาชีพผู้ประกอบการด้านการเกษตร/ ประมง จำนวน 58 คน
คิดเป็นร้อยละ 13.8 อาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ/ หน่วยงานของรัฐ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ
10.5 อาชีพนักเรียน/ นิสิต/ นักศึกษา จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 และอาชีพอื่น ๆ จำนวน 9
คน คิดเป็นร้อยละ 2.1 ตามลำดับ

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000
บาท จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2 รองลงมาคือระดับ 10,001-20,000 บาท จำนวน 126
คน คิดเป็นร้อยละ 30.1 ระดับ 20,001 - 30,000 บาท จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 ระดับ
30,001-40,000 บาท จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 ระดับมากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป จำนวน

16 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 และระดับ 40,001 - 50,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 ตามลำดับ

4.2 ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อมของตัวแทนประชาชนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนิคมพัฒนา นิคม จังหวัดลพบุรี ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แสดงผลดังนี้

ตารางที่ 4.2: ข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อม

ปัจจัยสภาพแวดล้อม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านเศรษฐกิจ	3.35	0.96	ปานกลาง	2
2. ด้านสังคม	3.47	0.88	ปานกลาง	1
3. ด้านสิ่งแวดล้อม	2.93	0.84	ปานกลาง	4
4. ด้านวัฒนธรรม	3.33	0.69	ปานกลาง	3
รวม	3.27	0.60	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.2 ภาพรวมของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยสภาพแวดล้อมของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดลพบุรี ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 โดยค่าเฉลี่ยของปัจจัยสภาพแวดล้อมสูงสุดที่สุด คือ ด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 รองลงมา คือ ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 และด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3: ปัจจัยสภาพแวดล้อม แสดงรายละเอียดด้านเศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจ	ระดับความคิดเห็น ความถี่ n = 400 ร้อยละ					$\bar{x}$ S.D.	ระดับ
	5	4	3	2	1		
1. ได้รับค่าตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบของตัวเงิน	51 12.2	93 22.2	123 29.4	44 10.5	89 21.2	2.93 1.32	ปานกลาง
2. คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว	91 21.7	135 32.2	106 25.3	47 11.2	21 5.0	3.57 1.11	มาก
3. เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทางที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว	63 15.0	131 31.3	153 36.5	34 8.1	19 4.5	3.46 1.01	ปานกลาง
4. คนในชุมชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว	76 18.1	126 30.1	132 31.5	42 10.0	24 5.7	3.47 1.09	ปานกลาง
รวม						3.35 0.96	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 พบว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของด้านเศรษฐกิจสูงสุด ได้แก่ คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 รองลงมาคือ คนในชุมชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 และค่าเฉลี่ยของด้านเศรษฐกิจน้อยที่สุดคือ ได้รับค่าตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบของตัวเงิน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93

ตารางที่ 4.4: ปัจจัยสภาพแวดล้อม แสดงรายละเอียดด้านสังคม

ด้านสังคม	ระดับความคิดเห็น ความถี่ n = 400 ร้อยละ					$\bar{x}$ S.D.	ระดับ
	5	4	3	2	1		
1. มีการประสานความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	64 15.3	128 30.5	139 33.2	46 11.0	23 5.5	3.41 1.06	ปานกลาง
2. พื้นที่ของชุมชนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น	49 11.7	176 42.0	118 28.2	42 10.0	15 3.6	3.50 0.96	มาก
3. คนในชุมชนมีการร่วมมือกันหาทางป้องกันและแก้ปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว	97 23.2	119 28.4	123 29.4	48 11.5	13 3.1	3.60 1.07	มาก
4. คนในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ จากการท่องเที่ยว	54 12.9	132 31.5	146 34.8	50 11.9	18 4.3	3.38 1.01	ปานกลาง
รวม						3.47 0.88	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 พบว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของด้านสังคมสูงสุด ได้แก่ คนในชุมชนมีการร่วมมือกันหาทางป้องกันและแก้ปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 รองลงมาคือ พื้นที่ของชุมชนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 และค่าเฉลี่ยของด้านสังคมน้อยที่สุดคือ คนในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ จากการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38

ตารางที่ 4.5: ปัจจัยสภาพแวดล้อม แสดงรายละเอียดด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านสิ่งแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น ความถี่ n = 400 ร้อยละ					$\bar{x}$ S.D.	ระดับ
	5	4	3	2	1		
1. สภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยวและนักลงทุน จากภายนอก	19 4.5	79 18.9	193 46.1	85 20.3	24 5.7	2.96 0.91	ปานกลาง
2. แหล่งท่องเที่ยวขาดการปรับปรุงสภาพ พื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ถนน ทางเดิน ทาง น้ำ	34 8.1	98 23.4	137 32.7	98 23.4	33 7.9	3.00 1.07	ปานกลาง
3. เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่ง ท่องเที่ยว	32 7.6	79 18.9	158 37.7	100 23.9	31 7.4	2.95 1.03	ปานกลาง
4. มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ในแหล่งท่องเที่ยว	31 7.4	70 16.7	150 35.8	99 23.6	50 11.9	2.83 1.09	ปานกลาง
รวม						2.93 0.84	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 พบว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของด้านสิ่งแวดล้อมสูงสุด ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวขาดการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ถนน ทางเดิน ทางน้ำ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 รองลงมาคือ สภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยวและนักลงทุนจากภายนอก อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96 และค่าเฉลี่ยของด้านสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดคือ มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83

ตารางที่ 4.6: ปัจจัยสภาพแวดล้อม แสดงรายละเอียดด้านวัฒนธรรม

ด้านวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น ความถี่ n = 400 ร้อยละ					$\bar{x}$ S.D.	ระดับ
	5	4	3	2	1		
1. มีการสืบสานภูมิปัญญาและประเพณีท้องถิ่นไม่ให้สูญหาย	64 15.3	162 38.7	120 28.6	37 8.8	17 4.1	3.55 1.00	มาก
2. วิถีชีวิตและวัฒนธรรมในพื้นที่เปลี่ยนไปจากการท่องเที่ยว	30 7.2	91 21.7	180 43.0	85 20.3	14 3.3	3.10 0.93	ปานกลาง
3. มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน	61 14.6	151 36.0	137 32.7	40 9.5	11 2.6	3.53 0.96	มาก
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมของพื้นที่	27 6.4	105 25.1	194 46.3	60 14.3	14 3.3	3.18 0.89	ปานกลาง
รวม						3.33 0.69	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 พบว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของด้านวัฒนธรรมสูงสุด ได้แก่ มีการสืบสานภูมิปัญญาและประเพณีท้องถิ่นไม่ให้สูญหาย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 รองลงมาคือ มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 และค่าเฉลี่ยของด้านวัฒนธรรมน้อยที่สุดคือ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมในพื้นที่เปลี่ยนไปจากการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10

4.3 ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูลนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวของตัวแทนประชาชนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แสดงผลดังนี้

ตารางที่ 4.7: ข้อมูลนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว

นโยบายการจัดการการท่องเที่ยว	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	3.15	0.90	ปานกลาง	1
2. ด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ	2.97	0.94	ปานกลาง	2
รวม	3.06	0.85	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.7 ภาพรวมของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวสูงที่สุด ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 รองลงมาคือ ด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.8: นโยบายการจัดการการท่องเที่ยว แสดงรายละเอียดด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	ระดับความคิดเห็น ความถี่ n = 400 ร้อยละ					$\bar{x}$ S.D.	ระดับ
	5	4	3	2	1		
1. มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว	34 8.1	84 20.0	162 38.7	76 18.1	44 10.5	2.97 1.08	ปานกลาง
2. มีส่วนร่วมในการบริการอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว	50 11.9	103 24.6	148 35.3	69 16.5	30 7.2	3.18 1.09	ปานกลาง
3. มีส่วนร่วมในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ถนน ป้ายบอกเส้นทาง สถานที่ และสัญญาณจราจร	55 13.1	65 15.5	111 26.5	83 19.8	86 20.5	2.80 1.32	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมในการพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น กิจกรรมร่วมกันปลูกต้นไม้ และปล่อยปลาคืนสู่ธรรมชาติ จัดงานเทศกาลประจำปี ฯลฯ	110 26.3	114 27.2	122 29.1	37 8.8	17 4.1	3.66 1.10	มาก
รวม						3.15 0.90	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 พบว่านโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านโครงสร้างพื้นฐานของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของด้านโครงสร้างพื้นฐานสูงสุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น กิจกรรมร่วมกันปลูกต้นไม้ และปล่อยปลาคืนสู่ธรรมชาติ จัดงานเทศกาลประจำปี ฯลฯ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการบริการอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 และค่าเฉลี่ยของด้านโครงสร้างพื้นฐานน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก

ภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ถนน ป้ายบอกเส้นทาง สถานที่ และสัญญาณจราจร อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80

ตารางที่ 4.9: นโยบายการจัดการการท่องเที่ยว แสดงรายละเอียดด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ

ด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ	ระดับความคิดเห็น ความถี่ n = 400 ร้อยละ					$\bar{x}$ S.D	ระดับ
	5	4	3	2	1	.	
1. มีส่วนสนับสนุนในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	35 8.4	88 21.0	178 42.5	72 17.2	27 6.4	3.08 1.00	ปานกลาง
2. มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	52 12.4	111 26.5	165 39.4	53 12.6	19 4.5	3.31 1.01	ปานกลาง
3. มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและจัดทำแผนการเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	28 6.7	66 15.8	139 33.2	87 20.8	80 19.1	2.69 1.17	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความพร้อมแก่ท้องถิ่น เช่น การเข้าดูงาน ฝึกอบรม	34 8.1	78 18.6	136 32.5	82 19.6	70 16.7	2.81 1.18	ปานกลาง
รวม						2.97 0.94	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 พบว่านโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการสูงสุด ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 รองลงมาคือ มีส่วนสนับสนุนในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 และค่าเฉลี่ยของด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและจัดทำแผนการเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69

4.4 ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาาร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แสดงผลดังนี้

ตารางที่ 4.10: การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็น ปัญหาร่วมกัน	2.80	0.97	ปานกลาง	4
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน	3.50	0.85	มาก	1
3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.00	0.92	ปานกลาง	3
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน	2.68	1.06	ปานกลาง	5
5. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.24	0.92	ปานกลาง	2
รวม	3.04	0.80	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.10 ภาพรวมของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสูงสุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 และค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.11: การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน

การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และประเด็นปัญหาร่วมกัน	ระดับความคิดเห็น ความถี่ n = 400 ร้อยละ					$\bar{x}$ S.D.	ระดับ
	5	4	3	2	1		
1. มีส่วนร่วมในการตั้งประเด็นปัญหาและ หาทางออกร่วมกัน	32 7.6	70 16.7	154 36.8	106 25.3	38 9.1	2.88 1.06	ปานกลาง
2. มีส่วนร่วมประเมินความเป็นไปได้ใน การดำเนินการต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว เช่น การแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะ ในที่ประชุม	26 6.2	67 16.0	144 34.4	110 26.3	53 12.6	2.76 1.08	ปานกลาง
3. มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาในพื้นที่ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลือลือ เช่น ปัญหา ด้านขยะ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ฯลฯ	26 6.2	84 20.0	146 34.8	106 25.3	38 9.1	2.88 1.05	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมประสานงานกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจาก การท่องเที่ยว	26 6.2	74 17.7	112 26.7	124 29.6	64 15.3	2.68 1.14	ปานกลาง
รวม						2.80 0.97	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.11 พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกันสูงสุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการตั้งประเด็นปัญหาและหาทางออกร่วมกันกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลือลือ เช่น ปัญหาด้านขยะ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ฯลฯ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 เท่ากัน รองลงมาคือ มีส่วนร่วมประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว เช่น การแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะในที่ประชุม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 และค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน

น้อยที่สุดคือ มีส่วนร่วมประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68

ตารางที่ 4.12: การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน	ระดับความคิดเห็น ความถี่ n = 400 ร้อยละ					$\bar{x}$ S.D.	ระดับ
	5	4	3	2	1		
1. ร่วมปฏิบัติตามข้อตกลงและกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว	135 32.2	109 26.0	99 23.6	46 11.0	11 2.6	3.78 1.11	มาก
2. ช่วยชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	45 10.7	127 30.3	147 35.1	69 16.5	12 2.9	3.31 0.98	ปานกลาง
3. ร่วมประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	47 11.2	97 23.2	141 33.7	84 20.0	31 7.4	3.11 1.10	ปานกลาง
4. การปฏิบัติงานทุกครั้ง ท่านคำนึงถึงผลประโยชน์และผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยว	123 29.4	127 30.3	107 25.5	38 9.1	5 1.2	3.81 1.01	มาก
รวม						3.50 0.85	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกันสูงที่สุด ได้แก่ การปฏิบัติงานทุกครั้ง ท่านคำนึงถึงผลประโยชน์และผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 รองลงมาคือ ร่วมปฏิบัติตามข้อตกลงและกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 และค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกันน้อยที่สุดคือ การร่วมประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11

ตารางที่ 4.13: การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระดับความคิดเห็น ความถี่ n = 400 ร้อยละ					$\bar{x}$ S.D	ระดับ
	5	4	3	2	1	.	
1. ร่วมตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่พบใน แหล่งท่องเที่ยว	50 11.9	123 29.4	129 30.8	69 16.5	29 6.9	3.24 1.10	ปานกลาง
2. ร่วมกำหนดแผนงานหรือโครงการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวต่าง ๆ	28 6.7	70 16.7	123 29.4	120 28.6	59 14.1	2.72 1.12	ปานกลาง
3. ร่วมเลือกกิจกรรมในการส่งเสริมการ ท่องเที่ยว เช่น การจำหน่ายสินค้า OTOP นั่งรถตัวหนอนชมเขื่อน ไข้วพระขอพรกับ หลวงพ่อใหญ่ป่าสัก ฯลฯ	30 7.2	85 20.3	139 33.2	76 18.1	70 16.7	2.82 1.17	ปานกลาง
4. ร่วมกำหนดคัดเลือกผู้นำในการทำ กิจกรรมต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวของ ชุมชน	54 12.9	106 25.3	143 34.1	68 16.2	29 6.9	3.22 1.10	ปานกลาง
รวม						3.00 0.92	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.13 พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสูงสุด ได้แก่ ร่วมตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 รองลงมาคือ ร่วมกำหนดคัดเลือกผู้นำในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 และค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อยที่สุดคือ การร่วมกำหนดแผนงานหรือโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72

ตารางที่ 4.14: การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน

การมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลร่วมกัน	ระดับความคิดเห็น ความถี่ n = 400 ร้อยละ					$\bar{x}$ S.D	ระดับ
	5	4	3	2	1	.	
1. ร่วมติดตามควบคุมกฎระเบียบ มาตรการด้านการท่องเที่ยว	33 7.9	50 11.9	137 32.7	100 23.9	80 19.1	2.64 1.17	ปานกลาง
2. ร่วมติดตามและปรับปรุงการดำเนินงาน ต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว	27 6.4	72 17.2	124 29.6	104 24.8	73 17.4	2.69 1.16	ปานกลาง
3. ร่วมติดตามดูแลการรักษาความ ปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว	36 8.6	59 14.1	113 27.0	117 27.9	75 17.9	2.66 1.19	ปานกลาง
4. ร่วมประเมินผลจากการดำเนินงานตาม แผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น การแสดงความคิดเห็น และให้ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในที่ประชุม	32 7.6	59 14.1	138 32.9	115 27.4	56 13.4	2.74 1.11	ปานกลาง
รวม						2.68 1.06	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.14 พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกันสูงที่สุด ได้แก่ ร่วมประเมินผลจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น การแสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในที่ประชุม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 รองลงมาคือ ร่วมติดตามและปรับปรุงการดำเนินงานต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 และค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกันน้อยที่สุดคือ ร่วมติดตามควบคุมกฎระเบียบมาตรการด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.64

ตารางที่ 4.15: การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระดับความคิดเห็น ความถี่ n = 400 ร้อยละ					$\bar{x}$ S.D	ระดับ
	5	4	3	2	1	.	
1. ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาศักยภาพตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น	58 13.8	109 26.0	147 35.1	73 17.4	13 3.1	3.32 1.03	ปานกลาง
2. ได้รับประโยชน์ในสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น การคมนาคม และสาธารณูปโภคที่สะดวกมากขึ้น	80 19.1	141 33.7	109 26.0	56 13.4	14 3.3	3.54 1.06	มาก
3. ได้มีอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมจากแหล่งท่องเที่ยว	54 12.9	77 18.4	103 24.6	79 18.9	87 20.8	2.83 1.33	ปานกลาง
4. ได้รับผลประโยชน์ด้านความปลอดภัยเกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สินจากการท่องเที่ยว	59 14.1	115 27.4	141 33.7	60 14.3	25 6.0	3.31 1.08	ปานกลาง
รวม						3.24 0.92	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.15 พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์สูงสุด ได้แก่ ได้รับประโยชน์ในสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น การคมนาคม และสาธารณูปโภคที่สะดวกมากขึ้น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 รองลงมาคือ ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาศักยภาพตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 และค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์น้อยที่สุดคือ ได้มีอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมจากแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83

4.5 ตอนที่ 5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์แตกต่างกัน

4.5.1 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติการทดสอบ (t-test) แสดงผลในตารางที่ 4.16 ดังนี้

ตารางที่ 4.16: เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามเพศ

ตัวแปร	ค่าตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสถิติ	p
เพศ	ชาย	3.056	0.841	t = 0.208 Levene's test = 2.721	0.835
	หญิง	3.039	0.774		0.100

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ที่มีเพศต่างกัน พบว่าประชาชนที่เป็นเพศชายมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเท่ากับ 3.056 ส่วนเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.039 แต่เมื่อทดสอบความแตกต่างกลับพบว่า ประชาชนเพศชายและเพศหญิงมีการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (t = 0.208 , p = 0.835)

4.5.2 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำแนกตามอายุ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of variance: ANOVA) แสดงผลในตารางที่ 4.17 ดังนี้

ตารางที่ 4.17: เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามอายุ

ตัวแปร	ค่าตัวแปร	Mean	S.D.	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P	Post Hoc
อายุ	1. 20 ปี หรือต่ำกว่า	3.398	0.742	ระหว่างกลุ่ม	16.915	5	3.383	5.469	0.000	1)<6)
	2. 21 - 30 ปี	3.088	0.670	ภายในกลุ่ม	243.710	394	0.619			2)<6)
	3. 31 - 40 ปี	3.027	0.773	รวม	260.625	399				3)<6)
	4. 41 - 50 ปี	3.016	0.846							4)<6)
	5. 51 - 60 ปี	3.170	0.864							5)<6)
	6. มากกว่า 60 ปี	3.469	0.907							

*p < 0.05; Levene's Test = 2.225; p = 0.051

การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในประเด็นความเท่ากันของความแปรปรวนระหว่างกลุ่มพบว่า ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ระหว่างกลุ่มอายุแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Levene's test = 2.225, p = 0.051)

การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระหว่างประชาชนที่อยู่บริเวณเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ที่มีอายุต่างกัน พบว่า ในกลุ่มอายุมากกว่า 60 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.469 รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 20 ปี หรือต่ำกว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.398 กลุ่มอายุ 51-60 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.170 กลุ่มอายุ 21-30 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.088 กลุ่มอายุ 31-40 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.027 และกลุ่มอายุ 41-50 ปี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่ 3.016 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความแตกต่าง พบว่า ทุกกลุ่มอายุมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ด้วยสถิติ Bonferroni พบว่า ประชาชนที่มีอายุ 20 ปี หรือต่ำกว่า อายุ 21-30 ปี อายุ 31-40 ปี อายุ 41-50 ปี และอายุ 51-60 ปี มีการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุมากกว่า 60 ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงผลในตารางที่ 4.18 ดังนี้

ตารางที่ 4.18: Multiple Comparisons (ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามอายุ)

Dependent Variable: การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

	(I) อายุ	(J) อายุ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Bonferroni	20 ปี หรือต่ำกว่า	21-30 ปี	.31040	.14652	.521	-.1223	.7431
		31-40 ปี	.37104	.15138	.220	-.0760	.8181
		41-50 ปี	.38226	.14779	.151	-.0542	.8187
		51-60 ปี	.22830	.17182	1.000	-.2791	.7357
		มากกว่า 60 ปี	.92905*	.18495	.000	.3828	1.4753
	21-30 ปี	20 ปี หรือต่ำกว่า	-.31040	.14652	.521	-.7431	.1223
		31-40 ปี	.06064	.11601	1.000	-.2820	.4032
		41-50 ปี	.07185	.11128	1.000	-.2568	.4005
		51-60 ปี	-.08211	.14165	1.000	-.5004	.3362
		มากกว่า 60 ปี	.61865*	.15732	.001	.1541	1.0832
	31-40 ปี	20 ปี หรือต่ำกว่า	-.37104	.15138	.220	-.8181	.0760
		21-30 ปี	-.06064	.11601	1.000	-.4032	.2820
		41-50 ปี	.01122	.11760	1.000	-.3361	.3585
		51-60 ปี	-.14274	.14666	1.000	-.5759	.2904
		มากกว่า 60 ปี	.55801*	.16185	.009	.0800	1.0360
	41-50 ปี	20 ปี หรือต่ำกว่า	-.38226	.14779	.151	-.8187	.0542

(ตารางมีต่อ)

ตารางที่ 4.18 (ต่อ): Multiple Comparisons (ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามอายุ)

Dependent Variable: การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

	(I) อายุ	(J) อายุ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Bonferroni	41-50 ปี	21-30 ปี	-.07185	.11128	1.000	-.4005	.2568
		31-40 ปี	-.01122	.11760	1.000	-.3585	.3361
		51-60 ปี	-.15396	.14295	1.000	-.5761	.2682
		มากกว่า 60 ปี	.54680*	.15850	.009	.0787	1.0149
	51-60 ปี	20 ปี หรือต่ำกว่า	-.22830	.17182	1.000	-.7357	.2791
		21-30 ปี	.08211	.14165	1.000	-.3362	.5004
		31-40 ปี	.14274	.14666	1.000	-.2904	.5759
		41-50 ปี	.15396	.14295	1.000	-.2682	.5761
		มากกว่า 60 ปี	.70076*	.18111	.002	.1659	1.2356
	มากกว่า 60 ปี	20 ปี หรือต่ำกว่า	-.92905*	.18495	.000	-1.4753	-.3828
		21-30 ปี	-.61865*	.15732	.001	-1.0832	-.1541
		31-40 ปี	-.55801*	.16185	.009	-1.0360	-.0800
		41-50 ปี	-.54680*	.15850	.009	-1.0149	-.0787
		51-60 ปี	-.70076*	.18111	.002	-1.2356	-.1659

* The mean difference is significant at the 0.05 level.

4.5.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

ร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำแนกตามอาชีพ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA) แสดงผลในตารางที่ 4.19 ดังนี้

ตารางที่ 4.19: เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามอาชีพ

ตัวแปร	ค่าตัวแปร	Mean	S.D.	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P	Post Hoc
อาชีพ	1. รับราชการ/	3.866	0.768	ระหว่างกลุ่ม	60.622	5	12.124	23.885*	0.000	1)>2)
	รัฐวิสาหกิจ/			ภายในกลุ่ม	200.003	394	0.508			1)>3)
	หน่วยงานของรัฐ			รวม	260.625	399				1)>4)
										1)>5)
										1)>6)
	2. พนักงาน/	2.945	0.733							2)>4)
	ลูกจ้าง/									2)>6)
	รับจ้างทั่วไป									2)<5)
	3. ผู้ประกอบการด้านธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	3.082	0.702							3)>4)
										3)>6)
										4)<5)
										5)>6)
	4. ผู้ประกอบการเกษตร/ประมง	2.498	0.647							
	5. นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา	3.405	0.662							
	6. อื่นๆ (โปรดระบุ)....	2.189	0.830							

* $p < 0.05$; Levene's Test = 0.268; $p = 0.930$

การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในประเด็นความเท่ากันของความแปรปรวนระหว่างกลุ่มพบว่า ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ระหว่างกลุ่มอาชีพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Levene's Test = 0.268, $p = 0.930$)

การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระหว่างประชาชนที่อยู่บริเวณเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ที่มีอาชีพต่างกัน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ/ หน่วยงานของรัฐ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.866 รองลงมา คือ กลุ่มนักเรียน/ นิสิต/ นักศึกษา กลุ่มผู้ประกอบการด้านธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.082 กลุ่มพนักงาน/ ลูกจ้าง/ รับจ้างทั่วไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.945 กลุ่มผู้ประกอบการด้านการเกษตร/ ประมง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.498 และกลุ่มอาชีพอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่ 2.189 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความแตกต่าง พบว่า ทุกกลุ่มอาชีพมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ต่างกัน ดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ด้วยสถิติ Bonferroni พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ/ หน่วยงานของรัฐ มีการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากกว่าประชาชนที่ประกอบอาชีพเป็นพนักงาน/ ลูกจ้าง/ รับจ้างทั่วไป ผู้ประกอบการด้านธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย ผู้ประกอบการด้านการเกษตร/ ประมง นักเรียน/ นิสิต/ นักศึกษา และอาชีพอื่น ๆ

ประชาชนที่ประกอบอาชีพเป็นพนักงาน/ ลูกจ้าง/ รับจ้างทั่วไป มีการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากกว่าประชาชนที่ประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการด้านการเกษตร/ ประมง และอาชีพอื่น ๆ และประชาชนที่ประกอบอาชีพเป็นพนักงาน/ ลูกจ้าง/ รับจ้างทั่วไป มีการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากกว่าประชาชนที่ประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการด้านการเกษตร/ ประมง และอาชีพอื่น ๆ

ประชาชนที่ประกอบอาชีพเป็นพนักงาน/ ลูกจ้าง/ รับจ้างทั่วไป มีการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพเป็นนักเรียน/ นิสิต/ นักศึกษา

ประชาชนที่มีอาชีพเป็นผู้ประกอบการด้านธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย มีการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพเป็นผู้ประกอบการด้านการเกษตร/ ประมง และอาชีพอื่น ๆ

ประชาชนที่มีอาชีพเป็นผู้ประกอบการด้านการเกษตร/ ประมง มีการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพเป็นนักเรียน/ นิสิต/ นักศึกษา และประชาชนที่มีอาชีพเป็นนักเรียน/ นิสิต/ นักศึกษา มีการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากกว่าประชาชนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงผลในตารางที่ 4.20 ดังนี้

ตารางที่ 4.20: Multiple Comparisons (ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามอาชีพ)

Dependent Variable: การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

(I) อาชีพ	(J) อาชีพ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Bonferroni	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ/ หน่วยงาน ของรัฐ	พนักงาน/ลูกจ้าง/รับจ้างทั่วไป	.92105*	.12253	.000	.5592 1.2829
		ผู้ประกอบการด้านธุรกิจ	.78373*	.12870	.000	.4037 1.1638
		ส่วนตัว/ค้าขาย				
		ผู้ประกอบการด้านการเกษตร/ ประมง	1.36763*	.14244	.000	.9470 1.7883
		นักเรียน/ นิสิต/ นักศึกษา	.46115*	.15370	.043	.0072 .9150
		อื่นๆ (โปรดระบุ.....)	1.67702*	.26065	.000	.9073 2.4468
	พนักงาน/ ลูกจ้าง/ รับจ้างทั่วไป	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ หน่วยงานของรัฐ	-.92105*	.12253	.000	-1.2829 -.5592
		ผู้ประกอบการด้านธุรกิจ	-.13732	.09221	1.000	-.4096 .1350
		ส่วนตัว/ค้าขาย				
		ผู้ประกอบการด้านการเกษตร/ ประมง	.44659*	.11058	.001	.1200 .7732
		นักเรียน/ นิสิต/ นักศึกษา	-.45990*	.12475	.004	-.8283 -.0915
		อื่นๆ (โปรดระบุ.....)	.75597*	.24470	.032	.0333 1.4786
	ผู้ประกอบการด้านธุรกิจ	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ หน่วยงานของรัฐ	-.78373*	.12870	.000	-1.1638 -.4037
	ส่วนตัว/ ค้าขาย	พนักงาน/ลูกจ้าง/รับจ้างทั่วไป	.13732	.09221	1.000	-.1350 .4096
		ผู้ประกอบการด้านการเกษตร/ ประมง	.58390*	.11738	.000	.2373 .9306

(ตารางมีต่อ)

ตารางที่ 4.20 (ต่อ): Multiple Comparisons (ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการ
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามอาชีพ)

Dependent Variable: การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

(I) อาชีพ	(J) อาชีพ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Bonferroni ผู้ประกอบการ ด้านธุรกิจ ส่วนตัว/ค้าขาย	นักเรียน/ นิสิต/ นักศึกษา	-.32258	.13081	.211	-.7089	.0637
	อื่นๆ (โปรดระบุ.....)	.89329*	.24785	.005	.1613	1.1638
	ผู้ประกอบการ ด้านการ เกษตร/ ประมง	-1.36763*	.14244	.000	-1.7883	-.9470
	พนักงาน/ลูกจ้าง/รับจ้าง ทั่วไป	-.44659*	.11058	.001	-.7732	-.1200
	ผู้ประกอบการด้านธุรกิจ ส่วนตัว/ค้าขาย	-.58390*	.11738	.000	-.9360	-.2373
	นักเรียน/ นิสิต/ นักศึกษา	-.90649*	.14435	.000	-1.3328	-.4802
นักเรียน/ นิสิต/ นักศึกษา	อื่นๆ (โปรดระบุ.....)	.30939	.25525	1.000	-.4444	1.0632
	รัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ/ หน่วยงานของรัฐ	-.46115*	.15370	.043	-.9150	-.0072
	พนักงาน/ลูกจ้าง/รับจ้าง ทั่วไป	.45990*	.12475	.004	.0915	.8283
	ผู้ประกอบการด้านธุรกิจ ส่วนตัว/ค้าขาย	.32258	.13081	.211	-.0637	.7089
	ผู้ประกอบการด้าน การเกษตร/ ประมง	.90649*	.14435	.000	.4802	1.3328
	อื่นๆ (โปรดระบุ.....)	1.21587*	.26170	.000	.4430	1.9887

(ตารางมีต่อ)

ตารางที่ 4.20 (ต่อ): Multiple Comparisons (ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามอาชีพ)

Dependent Variable: การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

(I) อาชีพ	(J) อาชีพ	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Bonferroni อื่นๆ (โปรด ระบุ.....)	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ หน่วยงานของรัฐ	-1.67702*	.26065	.000	-2.4468	-.9073
	พนักงาน/ลูกจ้าง/รับจ้าง ทั่วไป	-.75597*	.24470	.032	-1.4786	-.0333
	ผู้ประกอบการด้านธุรกิจ ส่วนตัว/ค้าขาย	-.89329*	.24785	.005	-1.6252	-.1613
	ผู้ประกอบการด้าน การเกษตร/ ประมง	-.30939	.25525	1.000	-1.0632	.4444
	นักเรียน/ นิสิต/ นักศึกษา	-1.21587*	.26170	.000	-1.9887	-.4430

* The mean difference is significant at the 0.05 level.

4.5.4 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA) แสดงผลในตารางที่ 4.21 ดังนี้

ตารางที่ 4.21: เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตัวแปร	ค่าตัวแปร	Mean	S.D.	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P	Post Hoc
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	1. 10,000 บาทหรือน้อยกว่า	2.867	0.778	ระหว่างกลุ่ม	13.666	5	2.733	4.361	0.001	1)<2)
				ภายในกลุ่ม	246.959	394	0.627			
				รวม	260.625	399				
	2. 10,001 – 20,000 บาท	3.221	0.821							
	3. 20,001 – 30,000 บาท	3.008	0.732							
	4. 30,001 – 40,000 บาท	3.375	0.793							
	5. 40,001 – 50,000 บาท	3.106	0.615							
	6. มากกว่า 50,000 บาท	3.406	0.961							

* $p < 0.05$; Levene's Test = 1.025; $p = 0.403$

การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในประเด็นความเท่ากันของความแปรปรวนระหว่างกลุ่มพบว่า ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ระหว่างกลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Levene's Test = 1.025, $p = 0.403$)

การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระหว่างประชาชนที่อยู่บริเวณเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาท มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.406 รองลงมา คือ กลุ่มประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001–40,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.375 กลุ่มประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001–20,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.221 กลุ่มประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001–50,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.106 กลุ่มประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001–30,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.008 และประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 บาทหรือน้อยกว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่ 2.867 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความแตกต่าง พบว่า ประชาชนอย่างน้อย 1 กลุ่ม มีการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ต่างกัน ดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ด้วยสถิติ Bonferroni พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ 10,001–20,000 บาทต่อเดือน มีการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่ำกว่า ประชาชนที่มีรายได้ 10,000 บาทหรือน้อยกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงผลในตารางที่ 4.22 ดังนี้

ตารางที่ 4.22: Multiple Comparisons (เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน)

Dependent Variable: การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

	(I) รายได้	(J) รายได้	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Bonferroni	10,000 บาทหรือน้อยกว่า	10,001 – 20,000 บาท	-.35420*	.09228	.002	-.6267	-.0817
		20,001 – 30,000 บาท	-.14095	.12222	1.000	-.5019	.2200
		30,001 – 40,000 บาท	-.50777	.19587	.148	-1.0862	.0707
		40,001 – 50,000 บาท	-.23902	.28617	1.000	-1.0841	.6061
		มากกว่า 50,000 บาท	-.53902	.20668	.142	-1.1494	.0713
	10,001 – 20,000 บาท	10,000 บาทหรือน้อยกว่า	.35420*	.09228	.002	.0817	.6267
		20,001 – 30,000 บาท	.21325	.12795	1.000	-.1646	.5911
		30,001 – 40,000 บาท	-.15357	.19949	1.000	-.7427	.4356
		40,001 – 50,000 บาท	.11518	.28866	1.000	-.7373	.9677
		มากกว่า 50,000 บาท	-.18482	.21012	1.000	-.8053	.4357
	20,001 – 30,000 บาท	10,000 บาทหรือน้อยกว่า	.14095	.12222	1.000	-.2200	.5019
		10,001 – 20,000 บาท	-.21325	.12795	1.000	-.5911	.1646
		30,001 – 40,000 บาท	-.36682	.21498	1.000	-1.0017	.2681
		40,001 – 50,000 บาท	-.09807	.29958	1.000	-.9828	.7866
		มากกว่า 50,000 บาท	-.39807	.22488	1.000	-1.0622	.2661

(ตารางมีต่อ)

ตารางที่ 4.22 (ต่อ): Multiple Comparisons (เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน)

Dependent Variable: การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

	(I) รายได้	(J) รายได้	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Bonferroni	30,001 – 40,000 บาท	10,000 บาทหรือน้อยกว่า	.50777	.19587	.148	-.0707	1.0862
		10,001 – 20,000 บาท	.15357	.19949	1.000	-.4356	.7427
		20,001 – 30,000 บาท	.36682	.21498	1.000	-.2681	1.0017
		40,001 – 50,000 บาท	.26875	.33641	1.000	-.7247	1.2622
		มากกว่า 50,000 บาท	-.03125	.27202	1.000	-.8346	.7721
	40,001 – 50,000 บาท	10,000 บาทหรือน้อยกว่า	.23902	.28617	1.000	-.6061	1.0841
		10,001 – 20,000 บาท	-.11518	.28866	1.000	-.9677	.7373
		20,001 – 30,000 บาท	.09807	.29958	1.000	-.7866	.9828
		30,001 – 40,000 บาท	-.26875	.33641	1.000	-1.2622	.7247
		มากกว่า 50,000 บาท	-.30000	.34282	1.000	-1.3124	.7124
	มากกว่า 50,000 บาท	10,000 บาทหรือน้อยกว่า	.53902	.20668	.142	-.0713	1.1494
		10,001 – 20,000 บาท	.18482	.21012	1.000	-.4357	.8053
		20,001 – 30,000 บาท	.39807	.22488	1.000	-.2661	1.0622
		30,001 – 40,000 บาท	.03125	.27202	1.000	-.7721	.8346
		40,001 – 50,000 บาท	.30000	.34282	1.000	-.7124	1.3124

* The mean difference is significant at the 0.05 level.

4.6 ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับปัจจัยสภาพแวดล้อม

การหาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี กับปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) ในการวิเคราะห์ มีรายละเอียดดังนี้

4.6.1 การหาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) ในการวิเคราะห์ ได้ผลดังตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23: แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ

ตัวแปร	ปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ					
	การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1. การได้รับค่าตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบของตัวเงิน	2. คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว	3. เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทางที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว	4. คนในชุมชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว	ด้านเศรษฐกิจ
การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	-					
1. การได้รับค่าตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบของตัวเงิน	.527**	-				
2. คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว	.519**	.542**	-			

(ตารางมีต่อ)

ตารางที่ 4.23 (ต่อ): แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ

ตัวแปร	ปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ					
	การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1. การได้รับคำตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบของตัวเงิน	2. คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว	3. เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทางที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว	4. คนในชุมชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว	ด้านเศรษฐกิจ
3. เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทางที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว	.539**	.471**	.792**	-		
4. คนในชุมชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว	.532**	.453**	.798**	.819**	-	
ด้านเศรษฐกิจ	.621**	.750**	.908**	.884**	.883**	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.23 แสดงให้เห็นว่า เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี กับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.621 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง และเมื่อพิจารณารายข้อของปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

1) การได้รับคำตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบของตัวเงิน พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.527 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง กล่าวคือถ้าประชาชนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี ได้รับคำตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบของตัวเงินมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับสูง

2) คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.519 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง กล่าวคือถ้าคนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับสูง

3) เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทางที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนิคม จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.539 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง กล่าวคือถ้าเศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทางที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับสูง

4) คนในชุมชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนิคม จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.532 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง กล่าวคือถ้าคนในชุมชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับสูง

4.6.2 การหาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านสังคม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) ในการวิเคราะห์ ได้ผลดังตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.24: แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการ
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านสังคม

ตัวแปร	ปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านสังคม					
	การมีส่วนร่วมใน นโยบายการ จัดการการ ท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน	1. การ ประสาน ความ ร่วมมือเพื่อ พัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยว กับ หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	2. พื้นที่ของ ชุมชนเป็นที่ รู้จักของ นักท่องเที่ยว มากขึ้น	3. คนใน ชุมชนมีการ ร่วมมือกัน หาทาง ป้องกันและ แก้ปัญหาที่ เกิดจากการ ท่องเที่ยว	4. คนใน ชุมชน ได้รับ ความรู้และ วิทยาการ ใหม่ ๆ จากการ ท่องเที่ยว	ด้านสังคม
การมีส่วนร่วมใน นโยบายการจัดการการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	-					
1. การประสานความ ร่วมมือเพื่อพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	.560**	-				
2. พื้นที่ของชุมชนเป็น ที่รู้จักของนักท่องเที่ยว มากขึ้น	.439**	.608**	-			
3. คนในชุมชนมีการ ร่วมมือกันหาทาง ป้องกันและแก้ ปัญหาที่เกิดจากการ ท่องเที่ยว	.517**	.742**	.629**	-		
4. คนในชุมชนได้รับ ความรู้และวิทยาการ ใหม่ ๆ จากการ ท่องเที่ยว	.513**	.620**	.540**	.703**	-	
ด้านสังคม	.594**	.873**	.804**	.903**	.837**	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.24 แสดงให้เห็นว่า เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี กับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านสังคม พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.594 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง และเมื่อพิจารณารายชื่อของปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านสังคม ได้แก่

1) การประสานความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.560 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง กล่าวคือถ้าประชาชนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี มีการประสานความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้นในระดับสูง

2) พื้นที่ของชุมชนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.439 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง กล่าวคือถ้าพื้นที่ของชุมชนเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับปานกลาง

3) คนในชุมชนมีการร่วมมือกันหาทางป้องกันและแก้ปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.517 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง กล่าวคือถ้าคนในชุมชนมีการร่วมมือกันหาทางป้องกันและแก้ปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับสูง

4) คนในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ จากการท่องเที่ยว พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.513 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง กล่าวคือถ้าคนในชุมชนเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี ได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ จากการท่องเที่ยวมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับสูง

4.6.3 การหาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) ในการวิเคราะห์ ได้ผลดังตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25: แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านสิ่งแวดล้อม

ตัวแปร	ปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านสิ่งแวดล้อม					
	การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1. สภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวจากภายนอก	2. แหล่งท่องเที่ยวขาดการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสม	3. เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว	4. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว	ด้านสิ่งแวดล้อม
การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	-					
1. สภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวจากภายนอก	.227**	-				
2. แหล่งท่องเที่ยวขาดการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสม	.074	.505**	-			
3. เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว	.007	.464**	.611**	-		
4. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว	.012	.471**	.610**	.698**	-	
ด้านสิ่งแวดล้อม	.091	.725**	.838**	.851**	.858**	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.25 แสดงให้เห็นว่า เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี กับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.091 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำ และเมื่อพิจารณารายชื่อของปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

1) สภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่ถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยวและนักลงทุนจากภายนอก พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.227 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำ กล่าวคือถ้าสภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี ถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยวและนักลงทุนจากภายนอกมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับต่ำ

2) แหล่งท่องเที่ยวขาดการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ถนน ทางเดิน ทางน้ำ พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.074 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำ กล่าวคือถ้าแหล่งท่องเที่ยวในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี ขาดการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับต่ำ

3) เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.007 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำ กล่าวคือถ้าเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับต่ำ

4) ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.012 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำ กล่าวคือถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรีมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับต่ำ

4.6.4 การหาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) ในการวิเคราะห์ ได้ผลดังตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26: แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม

ตัวแปร	ปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม					
	การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1. การสืบสานภูมิปัญญาและประเพณีท้องถิ่นไม่ให้สูญหาย	2. วิถีชีวิตและวัฒนธรรมในพื้นที่เปลี่ยนไปจากการท่องเที่ยว	3. การอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน	4. กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมของพื้นที่	ด้านวัฒนธรรม
การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	-					
1. การสืบสานภูมิปัญญาและประเพณีท้องถิ่นไม่ให้สูญหาย	.454**	-				
2. วิถีชีวิตและวัฒนธรรมในพื้นที่เปลี่ยนไปจากการท่องเที่ยว	.233**	.267**	-			
3. การอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน	.482**	.682**	.235**	-		
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมของพื้นที่	.402**	.286**	.323**	.430**	-	
ด้านวัฒนธรรม	.542**	.784**	.622**	.814**	.685**	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

จากตารางที่ 4.26 แสดงให้เห็นว่า เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี กับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.542 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง และเมื่อพิจารณารายชื่อของปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม ได้แก่

1) การสืบสานภูมิปัญญาและประเพณีท้องถิ่นไม่ให้สูญหาย พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.454 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง กล่าวคือถ้าเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี มีการสืบสานภูมิปัญญาและประเพณีท้องถิ่นไม่ให้สูญหายมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับปานกลาง

2) วิถีชีวิตและวัฒนธรรมในพื้นที่เปลี่ยนไปจากการท่องเที่ยว พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.233 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำ กล่าวคือถ้าเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในพื้นที่เปลี่ยนไปจากการท่องเที่ยวมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับต่ำ

3) การอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.482 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง กล่าวคือถ้าประชาชนในพื้นที่เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับปานกลาง

4) กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมของพื้นที่ พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.402 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง กล่าวคือถ้าประชาชนในพื้นที่เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมของพื้นที่มากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับปานกลาง

4.7 ตอนที่ 7 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว

การหาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี กับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) ในการวิเคราะห์ มีรายละเอียดดังนี้

4.7.1 การหาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) ในการวิเคราะห์ ได้ผลดังตารางที่ 4.27 ดังนี้

ตารางที่ 4.27: แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ตัวแปร	นโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านโครงสร้างพื้นฐาน					
	การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1. การจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว	2. การบริการอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว	3. การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว	4. การพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม	ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	-					
1. การจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว	.525**	-				
2. การบริการอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว	.695**	.609**	-			

(ตารางมีต่อ)

ตารางที่ 4.27 (ต่อ): แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ตัวแปร	นโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านโครงสร้างพื้นฐาน					
	การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1. การจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว	2. การบริการอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว	3. การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว	4. การพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม	ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
3. การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว	.598**	.671**	.629**	-		
4. การพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม	.507**	.248**	.496**	.262**	-	
ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	.741**	.805**	.866**	.837**	.625**	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.27 แสดงให้เห็นว่า เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี กับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.741 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูงมาก และเมื่อพิจารณารายข้อของนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่

1) การจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.525 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง กล่าวคือถ้าประชาชนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัด

ลพบุรี มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับสูง

2) การบริการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.695 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง กล่าวคือถ้าประชาชนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี มีส่วนร่วมในการบริการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับสูง

3) การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ถนน ป้ายบอกเส้นทาง สถานที่ และสัญญาณจราจร พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.598 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง กล่าวคือถ้าประชาชนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี มีส่วนร่วมในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับสูง

4) การพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น กิจกรรมร่วมกันปลูกต้นไม้ และปล่อยปลาคืนสู่ธรรมชาติ จัดงานเทศกาลประจำปี ฯลฯ พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.507 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง กล่าวคือถ้าประชาชนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี มีส่วนร่วมในการพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับปานกลาง

4.7.2 การหาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) ในการวิเคราะห์ ได้ผลดังตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.28: แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการ
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพและขีด
ความสามารถในการจัดการ

ตัวแปร	นโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ					
	การมีส่วนร่วมใน นโยบายการ จัดการการ ท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน	1. สนับสนุน ในการ บริหาร จัดการ ทรัพยากร การ ท่องเที่ยว	2. มีความรู้ ความเข้าใจ ในการ บริหาร จัดการ แหล่ง ท่องเที่ยว	3. การกำหนด แนวทางและ จัดทำแผนการ เตรียมความ พร้อมในการ บริหารจัดการ แหล่ง ท่องเที่ยว	4. การ เสริมสร้าง ความ พร้อมแก่ ท้องถิ่น	นโยบายการ จัดการการ ท่องเที่ยว ด้านศักยภาพ และขีด ความสามารถ ในการจัดการ
การมีส่วนร่วมในนโยบาย การจัดการการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน	-					
1. สนับสนุนในการ บริหารจัดการทรัพยากร การท่องเที่ยว	.714**	-				
2. มีความรู้ความเข้าใจใน การบริหารจัดการแหล่ง ท่องเที่ยว	.685**	.685**	-			
3. การกำหนดแนวทาง และจัดทำแผนการเตรียม ความพร้อมในการบริหาร จัดการแหล่งท่องเที่ยว	.694**	.729**	.566**	-		
4. การเสริมสร้างความ พร้อมแก่ท้องถิ่น	.700**	.669**	.535**	.757**	-	
นโยบายการจัดการการ ท่องเที่ยว ด้านศักยภาพและขีด ความสามารถในการ จัดการ	.809**	.886**	.794**	.894**	.871**	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.28 แสดงให้เห็นว่า เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดลพบุรี กับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.809 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูงมาก และเมื่อพิจารณารายชื่อของนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ ได้แก่

1) สนับสนุนในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.714 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูงมาก กล่าวคือถ้าประชาชนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดลพบุรี มีส่วนสนับสนุนในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับสูง

2) มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.685 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง กล่าวคือถ้าประชาชนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดลพบุรี มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับสูง

3) การกำหนดแนวทางและจัดทำแผนการเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.694 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง กล่าวคือถ้าประชาชนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดลพบุรี มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและจัดทำแผนการเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับสูง

4) การเสริมสร้างความพร้อมแก่ท้องถิ่น เช่น การเข้าดูงาน ฝึกอบรม พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.700 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง กล่าวคือถ้าประชาชนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดลพบุรี มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความพร้อมแก่ท้องถิ่นมากขึ้น จะทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นในระดับสูง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบการบรรยายตามลำดับ มีวัตถุประสงค์ คือ

1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่พักอาศัยอยู่บริเวณเชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี มีครอบคลุมพื้นที่ 1 ตำบล คือ ตำบลหนองบัว มีประชาชนทั้งชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ในตำบลหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี มีประชากรรวม 6,055 คน (ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย, 2560)

การสุ่มตัวอย่างสำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สำหรับเลือกพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล บริเวณชุมชนพื้นที่ 1 ตำบล คือ ตำบลหนองบัว โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota) คือ เก็บข้อมูลตามชุมชนต่างๆ ทั้งนี้ โดยการเก็บข้อมูลแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จนได้หน่วยตัวอย่างครบตามที่กำหนดไว้ คือ 400 คน

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชาชนบริเวณเชื้อนป่าสัก คือ ตำบลหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ส่วนคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างเดียวกับที่ใช้ศึกษา 400 ตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นหาความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient)

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เพื่อใช้อธิบายลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล ด้วยสถิติค่าร้อยละ (Percentage) และการแจกแจงความถี่ (Frequency)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อม โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน โดยใช้สถิติการทดสอบ t-test ในการเปรียบเทียบความแตกต่างจำแนกตามเพศ และใช้สถิติ ANOVA ในการเปรียบเทียบความแตกต่างจำแนกตามอายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient)

ตอนที่ 7 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient)

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

5.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 48.7 และเป็นเพศหญิง จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 รองลงมาคืออายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 23.2 และกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวน น้อยที่สุดคือ อายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงาน/ ลูกจ้าง/ รับจ้างทั่วไป จำนวน 146 คน คิด เป็นร้อยละ 34.8 รองลงมาประกอบอาชีพผู้ประกอบการด้านธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1 และกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ อาชีพอื่น ๆ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อย ละ 2.1

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 177 คน คิดเป็น ร้อยละ 42.2 รองลงมาคือระดับ 10,001-20,000 บาท จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 30.1 และ กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ระดับ 40,001 - 50,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9

5.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อมของตัวแทนประชาชนในเชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอ พัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 โดยค่าเฉลี่ยของปัจจัย สภาพแวดล้อมสูงที่สุดคือ ด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 รองลงมาคือ ด้าน เศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 และด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 ซึ่งมี รายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของด้านเศรษฐกิจสูงที่สุด ได้แก่ คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการ ท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 รองลงมาคือ คนในชุมชนมีความเป็นอยู่และการ ดำรงชีวิตที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 และค่าเฉลี่ยของด้าน

เศรษฐกิจน้อยที่สุดคือ ได้รับค่าตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบของตัวเงิน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93

5.1.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านสังคม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของด้านสังคมสูงสุด ได้แก่ คนในชุมชนมีการร่วมมือกันหาทางป้องกันและแก้ปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 รองลงมาคือ พื้นที่ของชุมชนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 และค่าเฉลี่ยของด้านสังคมน้อยที่สุดคือ คนในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ จากการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38

5.1.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของด้านสิ่งแวดล้อมสูงสุด ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวขาดการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ถนน ทางเดิน ทางน้ำ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 รองลงมาคือ สภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยวและนักลงทุนจากภายนอก อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96 และค่าเฉลี่ยของด้านสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดคือ มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83

5.1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของด้านวัฒนธรรมสูงสุด ได้แก่ มีการสืบสานภูมิปัญญาและประเพณีท้องถิ่นไม่ให้สูญหาย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 รองลงมาคือ มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 และค่าเฉลี่ยของด้านวัฒนธรรมน้อยที่สุดคือ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมในพื้นที่เปลี่ยนไปจากการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10

5.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูลนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวของตัวแทนประชาชนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ พบว่านโยบายการจัดการการท่องเที่ยวโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวสูงสุด ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 รองลงมาคือ ด้านศักยภาพและ

ขีดความสามารถในการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของด้านโครงสร้างพื้นฐานสูงสุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น กิจกรรมร่วมกันปลูกต้นไม้ และปล่อยปลาคืนสู่ธรรมชาติ จัดงานเทศกาลประจำปี ฯลฯ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการบริการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 และค่าเฉลี่ยของด้านโครงสร้างพื้นฐานน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ถนน ป้ายบอกเส้นทาง สถานที่ และสัญญาณจราจร อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80

5.1.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการสูงสุด ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 รองลงมาคือ มีส่วนสนับสนุนในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 และค่าเฉลี่ยของด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและจัดทำแผนการเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69

5.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่าการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสูงสุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 และค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1: สรุปผลการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

หัวข้อ	ประเด็นการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ระดับ	$\bar{x}$
4.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาาร่วมกัน	1. มีส่วนร่วมในการตั้งประเด็นปัญหาและหาทางออกร่วมกันกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาในพื้นที่ท่องเที่ยวเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ เช่น ปัญหาด้านขยะ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ฯลฯ	ปานกลาง	2.88
	2. มีส่วนร่วมประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว เช่น การแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะในที่ประชุม	ปานกลาง	2.76
	3. มีส่วนร่วมประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว	ปานกลาง	2.68
4.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน	1. การปฏิบัติงานทุกครั้ง ท่านคำนึงถึงผลประโยชน์และผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยว	มาก	3.81
	2. ร่วมปฏิบัติตามข้อตกลงและกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว	มาก	3.78
	3. การร่วมประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	ปานกลาง	3.11
4.3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	1. ร่วมตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยว	ปานกลาง	3.24
	2. ร่วมกำหนดคัดเลือกผู้นำในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	ปานกลาง	3.22
	3. การร่วมกำหนดแผนงานหรือโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่าง ๆ	ปานกลาง	2.72

(ตารางมีต่อ)

ตารางที่ 5.1 (ต่อ): สรุปผลการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

หัวข้อ	ประเด็นการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ระดับ	$\bar{x}$
4.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน	1. ร่วมประเมินผลจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น การแสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ในที่ประชุม	ปานกลาง	2.74
	2. ร่วมติดตามและปรับปรุงการดำเนินงานต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยว	ปานกลาง	2.69
	3. ร่วมติดตามควบคุมกฎระเบียบมาตรการด้านการท่องเที่ยว	ปานกลาง	2.64
4.5 การมีส่วนร่วมในการรับผล ประโยชน์	1. ได้รับประโยชน์ในสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น การคมนาคม- คม และสาธารณูปโภคที่สะดวกมากขึ้น	มาก	3.54
	2. ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาศักยภาพตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น	ปานกลาง	3.32
	3. มีอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมจากแหล่งท่องเที่ยว	ปานกลาง	2.83

5.1.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้สถิติการทดสอบ (t-test) ในการเปรียบเทียบความแตกต่างจำแนกตามเพศ และใช้สถิติในการวิเคราะห์ (Analysis of Variance: ANOVA) ในการเปรียบเทียบความแตกต่างจำแนกตามอายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5.2: สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

หัวข้อ	ปัจจัยส่วนบุคคล	P	ผลการทดสอบสมมติฐาน
การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์แตกต่างกัน	เพศ	0.100	ปฏิเสธสมมติฐาน
	อายุ	0.000	ยอมรับสมมติฐาน
	อาชีพ	0.000	ยอมรับสมมติฐาน
	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.001	ยอมรับสมมติฐาน

5.1.6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับปัจจัยสภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี กับปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) ในการวิเคราะห์ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5.3: สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับปัจจัยสภาพแวดล้อม

ปัจจัยสภาพแวดล้อม	ระดับความสัมพันธ์	r	ผลการทดสอบสมมติฐาน
6.1 ด้านเศรษฐกิจ	มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง	0.621	ยอมรับสมมติฐาน
6.2 ด้านสังคม	มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง	0.594	ยอมรับสมมติฐาน
6.3 ด้านสิ่งแวดล้อม	มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำ	0.091	ปฏิเสธสมมติฐาน
6.4 ด้านวัฒนธรรม	มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง	0.542	ยอมรับสมมติฐาน

5.1.7 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี กับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) ในการวิเคราะห์ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5.4: สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว

นโยบายการจัดการ การท่องเที่ยว	ระดับความสัมพันธ์	r	ผลการทดสอบ สมมติฐาน
7.1 ด้านโครงสร้าง พื้นฐาน	มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในระดับสูงมาก	0.741	ยอมรับสมมติฐาน
7.2 ด้านศักยภาพ และขีดความสามารถ ในการจัดการ	มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในระดับสูงมาก	0.809	ยอมรับสมมติฐาน

5.2 การอภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี สามารถนำผลการวิเคราะห์ ข้อมูลมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

5.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่เป็นตัวแทนของ เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 48.7 และเป็นเพศหญิงจำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 ประกอบอาชีพพนักงาน/ ลูกจ้าง/ รับจ้างทั่วไป จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2 รองลงมาคือระดับ 10,001-20,000 บาท จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 30.1 และ กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ระดับ 40,001 - 50,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 ซึ่งเป็นไปตามเอกสารข้อมูลทั่วไปของจังหวัดลพบุรี

5.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อมของตัวแทนประชาชนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม พบว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 โดยค่าเฉลี่ยของปัจจัยสภาพแวดล้อมสูงสุดคือ ด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 รองลงมาคือ ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 และด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนา จิตต์สงวน (2546) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลกระทบด้านเศรษฐกิจ-สังคมของการสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ผลการศึกษาพบว่า สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนที่อยู่บริเวณเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เป็นระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเอง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย มีรายได้พอประมาณ ไม่มากไม่น้อย มีอาชีพที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ คือ การเปิดร้านขายอาหารต่าง ๆ ร้านขายของฝาก และร้านขายของที่ระลึก นอกจากนี้ยังมีอาชีพที่พึ่งพิงธรรมชาติ คือ การเก็บผักสวนครัวและจับปลาขาย หากธรรมชาติไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ ชาวบ้านก็จะหันไปประกอบอาชีพอื่น ๆ โดยเฉพาะการรับจ้าง สภาพทางสังคมของชุมชนที่อยู่บริเวณเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น เมื่อมีความเจริญเข้ามาสู่พื้นที่ ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในชุมชน แต่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจะไม่รุนแรงมากนักและสามารถพูดคุยเจรจาตกลงกันได้ ด้านวัฒนธรรม พบว่าชุมชนที่อยู่บริเวณเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ มีประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาชาวบ้านที่หลากหลาย แต่ในปัจจุบันชาวบ้านบางกลุ่มขาดความสามัคคีในการทำกิจกรรม การร่วมมือร่วมใจกันแบ่งออกเป็นฝักฝ่าย ทำให้สภาพวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้าน และประเพณีดั้งเดิมลดลง และสภาพแวดล้อมของชุมชนรวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ เป็นสถานที่ที่อยู่ใกล้กับริมแม่น้ำ จึงทำให้พบกับปัญหาน้ำเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็น ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของชาวบ้านและนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ซึ่งชาวบ้านได้รวมตัวกันช่วยปรับสภาพน้ำให้มีคุณภาพดีขึ้น มีการจัดการด้านขยะ เพื่อให้ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวมีความสะอาด สวยงาม และยังคงดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาใช้บริการเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับรายงานการศึกษาของวิโรจน์ เวชชะ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบและกระบวนการพัฒนาการประกอบอาชีพตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ของชุมชนรอบเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ในจังหวัดน่าน จากการศึกษาพบว่าเศรษฐกิจของชุมชนที่อยู่บริเวณเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เป็นระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเอง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย มีรายได้พอประมาณ ไม่มากไม่น้อย มีอาชีพที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ คือ การเปิดร้านค้าต่าง ๆ ชาวบ้านที่อยู่รอบเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์จึงมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายเหมือนคนชนบท ไม่ค่อยพึ่งพากันเหมือนคนในเมือง แต่ละครอบครัวจะมุ่งมั่นทำมาหากินตามกำลังความสามารถของตนเอง เมื่อเสร็จแล้วจะ

พักผ่อนดูแลครอบครัวและไม่ค่อยเข้าไปมีส่วนร่วม โดยเฉพาะเรื่องที่ตนเองไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เห็นด้วย มีความเป็นตัวของตัวเองค่อนข้างสูง เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ในปัจจุบันเป็นพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและมีจุดแวะอยู่หลายแห่ง เช่น ฟาร์มโชคชัย ไร่จุงุ่น น้ำตกเจ็ดสาวน้อย ถ้ำต้นไทร และที่ขาดไม่ได้ก็คือตลาดนัดมวกเหล็กที่มีสโลแกนว่า “นมดีกระหรี่ดัง” ก็คือได้ดื่มนมสด ๆ จากฟาร์มโคนมของเกษตรกรในระแวกนั้น และได้ทานกระหรี่ปั๊บนึ่งร้อนที่อร่อยกันเกือบทุกร้าน และยังได้อุดหนุนสินค้าพืชผักผลไม้จากชาวสวนของท้องถิ่น ส่วนแหล่งน้ำจะมีแม่น้ำป่าสักเป็นแหล่งน้ำสำคัญ นอกจากใช้น้ำในการอุปโภคแล้วยังเป็นแหล่งอาชีพที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นด้านเกษตรกรรม การประมง และการขายอาหารปลา ปล่อยปลา ปล่อยเต่าให้กับนักท่องเที่ยวได้เพลิดเพลินไปกับความสวยงามของปลาและธรรมชาติของเชื้อนป่าสักชลสิทธิ์

อธิบายได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของเชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ จากการประเมินผลด้านสภาพแวดล้อมและกระบวนการปรับตัวเข้าสู่การเป็นสถานที่ท่องเที่ยว แต่เดิมเชื้อนป่าสักชลสิทธิ์เป็นพื้นที่ซึ่งเคยปรากฏความแห้งแล้ง สลับภาวน้ำท่วม อันส่งผลให้ประชาชนต้องมีชีวิตอยู่อย่างลำบากทุกข์ยาก จึงได้มีการสร้างเขื่อนดินขนาดใหญ่ซึ่งมีความสูงกว่า 31 ม. และยาวเกือบ 5,000 ม. มาตั้งเป็นแนวกันน้ำอยู่ในแม่น้ำป่าสัก พร้อมอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ที่มีความจุน้ำได้สูงสุดถึง 960 ล้าน ลบ.ม. เพื่อนำความอุดมสมบูรณ์มาสู่พื้นที่ที่เคยประสบความแห้งแล้ง จึงทำให้มีนายทุนจากภายนอกเข้ามาดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยว และพัฒนาเชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งทำให้คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการท่องเที่ยว รวมถึงยังคงรักษาเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ ไว้อย่างสมบูรณ์ เช่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ประเพณีท้องถิ่น วัฒนธรรม และอารยธรรม เป็นต้น

การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อชุมชนทั้งในด้านบวกและลบ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทำให้เกิดปัญหาการแออัดของการคมนาคม ปัญหาน้ำเสีย และมลพิษทางอากาศ แต่ก็มีส่วนทำให้มีการปรับปรุงพื้นที่และสาธารณูปโภคในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการจ้างงานในชุมชน ไม่ต้องไปหางานนอกชุมชน มีทางเลือกด้านอาชีพเพิ่มมากขึ้น ส่วนผลกระทบทางสังคม การท่องเที่ยวก่อให้เกิดทั้งความร่วมมือและความขัดแย้งในชุมชน โดยเฉพาะเมื่อมีนักท่องเที่ยวมากและผลประโยชน์สูง มีความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน และระหว่างผู้ประกอบการกับคนในชุมชนที่ถูกกีดกันด้านการค้า มีการเอาเปรียบและหลอกลวงนักท่องเที่ยวในการขายสินค้าและการบริการ ผลกระทบทางวัฒนธรรมเป็นไปในทางบวกซะส่วนใหญ่ กล่าวคือ กระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในด้านการแต่งกาย กิจกรรมทางวัฒนธรรม ความรู้สึกภูมิใจในท้องถิ่นของตน ซึ่งเชื้อนป่าสักชลสิทธิ์สามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ แต่ทั้งนี้ต้องให้คนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย จึงจะนำไปสู่ความยั่งยืนอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้จึงนำไปสู่ผลการวิจัยจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

5.2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูลนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวของตัวแทนประชาชนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ พบว่านโยบายการจัดการการท่องเที่ยวโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวที่สูงที่สุด ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 รองลงมาคือ ด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 ซึ่งสอดคล้องกับ พชรพรรณ ภูคาพิน (2544) ได้ศึกษาเรื่องความพร้อมในการพัฒนาพื้นที่รอบเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากการศึกษาพบว่า เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์มีธรรมชาติที่งดงาม มีคุณค่าแก่การพักผ่อนหย่อนใจ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ เนื่องจากเห็นว่าชุมชนมีไม้ตรีจิตต่อนักท่องเที่ยว มีการดูแลและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมของชุมชนอย่างดี โดยภาพรวมพื้นที่บริเวณรอบอ่างเก็บน้ำเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์มีความพร้อมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ กล่าวคือ ด้านพื้นที่มีทิวทัศน์สวยงาม เป็นแหล่งวัฒนธรรม มีสินค้าในท้องถิ่นที่น่าสนใจ และยังมีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงที่น่าสนใจอีกหลายแห่ง ด้านประชาชนมีความคิดเห็นด้านบวกต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ควรให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ประชาชนท้องถิ่น เพื่อให้มีความเข้าใจการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปในทางเดียวกัน และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในท้องถิ่นมากขึ้น จึงจะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนำไปประโยชน์มาสู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง

จากผลการวิเคราะห์นโยบายการจัดการการท่องเที่ยวสรุปได้ว่า การนำนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวไปปฏิบัติในพื้นที่เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ แหล่งท่องเที่ยวมีความเปลี่ยนแปลง คือ ทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงสภาพแวดล้อม การให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ จึงทำให้หน่วยงานภาครัฐได้เข้ามาพัฒนาระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ให้ดีขึ้น โดยเฉพาะระบบน้ำประปา ไฟฟ้า เป็นต้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน และเพื่อพัฒนาชุมชนให้มีศักยภาพที่เพียงพอในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่

5.2.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่าการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04

เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสูงสุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 และค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาคมนี ธีรสุวรรณจักร (2541) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา: อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนซึ่งอาศัยอยู่ในสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ไม่น้อยกว่า 1 ปี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง สำหรับผลการวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว พบว่า อายุ อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

นอกจากนี้ยังพบว่าขัดแย้งกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ จริยาอุดม (2549) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้งด้านการริเริ่มการพัฒนาอยู่ในระดับสูง เนื่องมาจากวิถีชีวิตแบบสังคมท้องถิ่นที่มีความผูกพันกัน ด้านวางแผนพัฒนา ด้านดำเนินการพัฒนาและด้านประเมินผลพัฒนาอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ อดต. เป็นผู้กำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้ในการพัฒนา ด้านรับผลประโยชน์จากการพัฒนาอยู่ในระดับสูง เพราะเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาทางด้านวัตถุและด้านจิตใจ และก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพของประชาชนระดับสูงสุด และขัดแย้งกับงานวิจัยของ วิไล บุญบรรจง (2543) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา สถิติวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยองอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรม

ของแหล่งท่องเที่ยว และความต้องการเกียรติยศ โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

อธิบายได้ว่าการท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบทางสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จำเป็นที่ชุมชนต้องรวมตัวกันเข้ามาจัดการกับนักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติอยู่ในกฎกติกาของชุมชน การจัดระเบียบการแบ่งปันผลประโยชน์แก่ผู้คนที่เกี่ยวข้องและผลประโยชน์ในชุมชน การสร้างมาตรฐานต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเอง ทั้งนี้ก็เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบมากเกินไป ความสามารถที่คนในชุมชนจะจัดการได้ เนื่องจากการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นสิ่งที่ต้องเกี่ยวข้องกับคนภายนอก ดังนั้น ทักษะ ความชัดเจน และการจัดการให้เหมาะสม จึงเป็นเรื่องที่ชุมชนเองยังมีความกังวลอยู่พอสมควร แม้ว่าจะมีปัจจัยที่เอื้อ และการสนับสนุนจากภายนอกพอสมควร แต่ชุมชนต้องสามารถคาดการณ์และประเมินว่า วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น ความเป็นไปได้มากน้อยเพียงไร โดยการร่วมกันอภิปรายและระดมความคิดเห็นจากชุมชนให้กว้างขวางจนสามารถสรุปด้วยมติของชุมชนเอง ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ภายนอก และสภาพปัญหาของชุมชนตลอดจนมองแนวทางแก้ไขปัญหาได้แบบชัดเจน และมองกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่งหรือกิจกรรมร่วมเชื่อมต่อทิศทาง การแก้ไข ปัญหาโดยภาพรวมของชุมชนได้ แล้วจึงได้กำหนดเป็นวัตถุประสงค์เป้าหมายการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องเกี่ยวข้องกับสิทธิของชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนที่ชุมชนต้องมีการคิดไตร่ตรองวินิจฉัย และร่วมตัดสินใจจะเปิดหมู่บ้านรองรับอย่างไร ควรเป็นรูปแบบใด ใครบ้างที่เกี่ยวข้อง ใครมีบทบาทจัดการอย่างไร และหลังจากนักท่องเที่ยวกลับแล้วมีการลดผลกระทบอย่างไร ด้วยวิธีการใด ตลอดจนการแบ่งปันผลประโยชน์ภายในชุมชน ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดตั้งองค์กรภายในชุมชน เพื่อรับผิดชอบกิจกรรมนี้หรือผลักดันให้องค์กรชุมชนอื่นพิจารณาแล้วว่า มีความพร้อมทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นหน่วยงานหนึ่งขององค์กรนั้น ๆ แต่ทั้งนี้การดำเนินการขององค์กรต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใส เพราะมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง การพิจารณาเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นหรือของดีในชุมชน เพื่อปรับเปลี่ยนเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับชุมชน และต้องส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมให้น้อยที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ ความพร้อมของผู้สนใจที่จะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว จะมีบทบาทหลากหลายมากขึ้น เช่น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับที่พัก อาหาร การดูแลสุขภาพ ปลอดภัย การนำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมภายในแหล่งท่องเที่ยว การสื่อความหมาย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต้องไม่ใช่กระจุกตัวอยู่เฉพาะกลุ่มแกนนำภายในชุมชนเท่านั้น ควรมีระบบกระจายที่ทั่วถึงและเป็นธรรม การเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ที่จะรองรับนักท่องเที่ยวเพื่อสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการให้เหมาะสมสอดคล้องยิ่งขึ้น และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการลดผลกระทบของการท่องเที่ยวในครั้งต่อไป และประสบการณ์ทักษะในการจัดการ

ท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ต้องบูรณาการความต้องการ ความเพ็ดเพลิน ความตื่นตัว และการเรียนรู้ เพื่อเป็นโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่

5.2.5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้สถิติการทดสอบ (t-test) ในการเปรียบเทียบความแตกต่างจำแนกตามเพศ และใช้สถิติในการวิเคราะห์ (Analysis of Variance: ANOVA) ในการเปรียบเทียบความแตกต่างจำแนกตามอายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าประชาชนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ที่แตกต่างกัน จะมีการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ที่มีอายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน จะมีการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ จริยาอุดม (2549) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้งโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง คือ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อเสนอแนะในการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควรจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ ข้อคิดเห็น และด้านวางแผนพัฒนา มีการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำวังตะเคียนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นและระบบการบริหารภายใน อบต. ให้ใช้ระบบคุณธรรม เพื่อการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่และการสร้างงานสร้างอาชีพของคนในชุมชนโดยใช้กระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการ

นอกจากนี้ยังพบว่าขัดแย้งกับงานของ เกศินี มรณนัท (2553) การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในตำบลแหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี จากผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในตำบลแหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยจากมากถึงน้อยดังนี้ ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขั้นตอนการประเมินผลการศึกษา ขั้นตอนการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ขั้นตอนการริเริ่มการพัฒนาและขั้นตอนการวางแผน ตามลำดับ ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ เวลา และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ด้านการรับรู้ข่าวสารที่แตกต่าง

กัน มีระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ รายได้ และ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมด้านความรู้ ความเข้าใจที่แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อธิบายได้ว่าการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี เพศแตกต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งโดย ภาพรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนอายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่ง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการรักษาสภาพแวดล้อมในพื้นที่ให้คงอยู่ตลอดไป และการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชนใน ท้องถิ่นในการรักษาสภาพแวดล้อมจะทำให้ได้รับผลตอบแทนมาสู่ชุมชน ท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยว เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นด้วย

5.2.6 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับปัจจัยสภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี กับปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ ด้าน เศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ เพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) ในการวิเคราะห์ มี รายละเอียดดังนี้

5.2.6.1 ปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนา นิคม จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่าปัจจัย สภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบและมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กล่าวคือ หากเศรษฐกิจมีการเจริญเติบโตอย่าง ต่อเนื่อง จะส่งผลให้ประชาชนมีรายได้มากขึ้น ความสามารถในการใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมาก ขึ้น ก็จะส่งผลต่ออัตราการเจริญเติบโตในธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชนอย่างต่อเนื่อง การเพิ่มตลาดกลุ่ม นักท่องเที่ยวในตลาดเดิมให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น และการเจาะตลาดใหม่สามารถทำได้โดยพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย สร้างความแตกต่าง และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพื่อสร้างจุดดึงดูดหรือ ยกระดับแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้การที่จะบรรลุเป้าหมาย ได้ จำเป็นจะต้องอาศัยการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

5.2.6.2 ปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านสังคม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนิคม จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมด้านสังคม เป็นการประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกในชุมชน ในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชน การร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ทำให้คนในชุมชนได้รับความรู้ และวิทยาการใหม่ ๆ จากการท่องเที่ยวมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นพื้นที่ของชุมชนยังเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนนั้น ๆ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวดำเนินการไปได้อย่างเต็มศักยภาพในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5.2.6.3 ปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนิคม จังหวัดลพบุรี อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่าปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวโดยตรง ควรมีการพัฒนาเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพและการบริการด้านการท่องเที่ยว และสามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวในการปรับเปลี่ยนจากสภาพเดิมไปสู่สภาพใหม่ที่ดีขึ้น ซึ่งเหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม ในขณะที่เดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย โดยการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างชาญฉลาดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยาวนานที่สุด และก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านลบต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมน้อยที่สุดเช่นกัน การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ ทั้งระดับกระทรวง กลุ่มจังหวัด ภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการบูรณาการ การบริหารจัดการและขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบทั้งในพื้นที่และท้องถิ่นควรมีความชัดเจน ลดความซ้ำซ้อน เชื่อมโยงและพัฒนาระบบฐานข้อมูลตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว จึงเป็นสิ่งที่ควรเร่งดำเนินการให้เกิดเป็นรูปธรรมอย่างเร่งด่วน

5.2.6.4 ปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนิคม จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่าปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม เป็นรูปแบบของกิจกรรมในชุมชน และโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมนั้นเด่นชัดและมีความสำคัญ วิธีการดำเนินชีวิตเป็นลักษณะของพฤติกรรมต่าง ๆ จะเป็นตัวบ่งบอกถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตในแต่ละแบบ และเป็นสิ่งที่คนในชุมชนสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จาก

กันและกัน วัฒนธรรมส่วนหนึ่งสามารถแสดงออกผ่านทางดนตรี วรรณกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม การละคร และภาพยนตร์ รวมถึงกระบวนการในการผลิตสินค้าและการให้ความหมายแก่สินค้านั้น ๆ ด้วย เมื่อมีการพัฒนาพื้นที่ของชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว จึงส่งผลให้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมในพื้นที่เปลี่ยนไปจากเดิม ดังนั้น คนในชุมชนจึงมีการรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์พื้นที่ท่องเที่ยวของชุมชนไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรมไปมากกว่านี้ และยังคงรักษารากฐานวัฒนธรรมให้คงอยู่โดยการอนุรักษ์ บำรุงรักษา เพื่อจะสามารถใช้เป็นวัตถุดิบหรือต้นทุนของการท่องเที่ยว เช่น โบราณสถาน งานประเพณี เป็นต้น ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก จึงทำให้เกิดการร่วมมือพัฒนาพื้นที่ให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจ เป็นการสร้างฉันทามติ และทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม และช่วยให้ทราบความกังวลของประชาชนและค่านิยมของชุมชน รวมทั้งเป็นการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของสมาชิกในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2546) อธิบายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้ประชาชนคิดริเริ่มในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวคิดทางยุทธศาสตร์ของหลักการพัฒนาชุมชนที่จะนำประชาชนให้เกิดความศรัทธาในตัวเอง เชื่อมั่นในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชน

5.2.7 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient)

การหาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี กับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) มีรายละเอียดดังนี้

5.2.7.1 นโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่านโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านโครงสร้างพื้นฐานมีความจำเป็นต่อประชาชน เช่น ระบบสาธารณูปโภค การคมนาคม และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกของชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากประชาชนเป็นเจ้าของท้องถิ่นมีความรู้สึกรักในการเป็นเจ้าของ ซึ่งมีความรัก ความหวงแหน พึ่งพิง และใช้ประโยชน์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวอยู่แล้ว สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยชุมชนจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชนเอง และระหว่างชุมชนกับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ควบคู่ไปกับการเจริญเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อที่จะคงสภาพความสมบูรณ์ต่อไป

5.2.7.2 นโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่านโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ คือ การที่ประชาชนมีความพร้อมอยู่เสมอที่จะทำทุกอย่างเพื่อการพัฒนาและความก้าวหน้าของชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และปฏิบัติงานทุกอย่างโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนจะได้รับ ดังนั้น เมื่อได้รับมอบหมายงานอย่างใดอย่างหนึ่งก็จะทุ่มเทให้กับงานนั้นอย่างเต็มที่ และเสียสละในการทำงานให้กับชุมชนอย่างเต็มความสามารถ ทำให้หน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่นั้นมีผลต่อความสำเร็จของชุมชน

จากแนวคิดนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มองชุมชนเป็นศูนย์กลางหรือฐานเพื่อกำหนดทิศทาง แผนงาน แผนปฏิบัติการของตนเองโดยดำเนินการพร้อมกันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวมและผู้ที่เกี่ยวข้องมากมาย เมื่อมองในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวจึงควรต้องมีหลักการร่วมกัน สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมทั้งการคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำกิจกรรม ร่วมติดตามประเมินผลร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกัน และรับประโยชน์ร่วมกัน ชุมชนต้องรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เป็นชมรม เป็นองค์กร หรือเป็นชุมชนเดิมที่มีอยู่แล้ว องค์กรการบริหารส่วนตำบล (อบต.) ก็ได้ เพื่อกลไกที่ทำหน้าที่แทนสมาชิกทั้งหมดในระดับหนึ่ง และดำเนินการด้านการกำหนดทิศทาง การบริหารนโยบาย การจัดการ การประสานงาน

เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสมาชิกในชุมชนที่เห็นร่วมกัน รูปแบบ เนื้อหา กิจกรรมของการท่องเที่ยว ต้องคำนึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกัน มีความเป็นธรรม และให้เกิดผลประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในเชิงสร้างสรรค์ และลดผลกระทบในเชิงลบ มีกฎกติกาที่เห็นร่วมจากชุมชนสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน และสามารถกำกับดูแลให้เป็นไปตามกฎกติกาที่วางไว้ สมาชิกในชุมชน ชาวบ้านทั่วไป และนักท่องเที่ยว ควรมีกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกันและอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนา กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ถูกต้องเหมาะสม และมีความชัดเจน การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีมาตรฐานที่มาจากข้อตกลงร่วมกันภายในชุมชน เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย การกระจายรายได้ที่เป็นธรรมให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง และพิจารณาาร่วมกันถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี กับนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ โธมัส อาร์ดา (2527) ได้ชี้ให้เห็นถึงเหตุผลในการศึกษานโยบายไว้ 3 ประการ คือ เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์การทำความเข้าใจผลของการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย โดยพิจารณานโยบายว่าเป็นตัวแปรตามซึ่งได้รับผลกระทบจากสังคม หรือเป็นตัวแปรอิสระซึ่งมีผลต่อสังคมก็ได้ เหตุผลเชิงวิชาชีพ (Professional Reasons) คือ การนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในทางปฏิบัติ และเหตุผลทางการเมือง (Political Reasons) คือ การดัดแปลงนโยบายที่ถูกต้องเหมาะสมทางการเมืองมาใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการทางการเมือง ซึ่งจากเหตุผลทางการเมืองที่ได้เสนอไว้นี้เองสะท้อนให้เห็นว่าการเมืองมีความสำคัญในการกำหนดนโยบายสาธารณะเป็นอย่างมาก การศึกษานโยบายสาธารณะจึงจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดทางการเมืองในสมัยนั้น ๆ ควบคู่ไปด้วยเพราะจะทำให้เข้าใจเหตุผลของการกำหนดนโยบายได้มากขึ้น โดยผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดที่กล่าวมาขัดแย้งกับแนวคิดของ เดวิด ทรูแมน (David Truman) และอาเธอร์เบนท์ลีย์ (Arthur Bentley) ที่เชื่อว่าหัวใจของการเมืองก็คือการต่อสู้แข่งขันกันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม เพื่อที่จะมีอิทธิพลเหนือการกำหนดนโยบายสาธารณะ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรับนโยบายสาธารณะต่าง ๆ จากส่วนกลางโดยจะได้รับอิทธิพลจากนักการเมืองหรือกลุ่มการเมืองในท้องถิ่นที่มีอำนาจในการต่อรองต่าง ๆ แนวคิดนี้มุ่งถึงการแข่งขันระหว่างกลุ่มนักการเมือง อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของประชาชนที่อยู่บริเวณรอบเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ได้อิงทฤษฎีจากที่กล่าวไว้ข้างต้นมาเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ โดยการเล็งเห็นถึงปัญหาและหาทางออกร่วมกัน ซึ่งได้นำนโยบายด้านการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539) มาปรับใช้จึงทำให้การท่องเที่ยวของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ประสบความสำเร็จ

มากยิ่งขึ้น และเมื่อประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวแล้ว ก็จะเป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเข้ามาจับบทบาทในการมีส่วนร่วมจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน โดยผู้นำชุมชนและแกนนำที่หลากหลาย ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล ครูอาจารย์ในโรงเรียน เจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมสัมมนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อสร้างวิสัยทัศน์และมีเป้าหมายการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ ชุมชนเองยังต้องการความเข้าใจ ความร่วมมือของนักท่องเที่ยวในการเคารพกฎกติกา ที่ชุมชนร่วมกันสร้างไว้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัฒนธรรม

5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

5.3.1 จากผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรีโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปที่มีใช้คณะกรรมการชุมชนและสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว โดยเฉพาะขั้นตอนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น รวมทั้งส่งเสริมให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ควรมีการจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อให้คนในชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันถึงผลดีและผลเสียต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว

5.3.2 จากผลการวิเคราะห์พบว่าการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ได้แก่ การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยวโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น เนื่องจากนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งจะต้องทำกันอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมไปถึงข้อร้องเรียนและข้อเสนอแนะ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกันและทราบถึงความต้องการของสมาชิกในชุมชนที่อยู่บริเวณแหล่งท่องเที่ยว

5.3.3 ควรมีการจัดอบรมและกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม โดยเน้นให้เห็นถึงการจัดการการท่องเที่ยวและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น หากไม่มีการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็จะทำให้เกิดความเสื่อมโทรมทางธรรมชาติและลดศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.4.1 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี หรือศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ค่านิยมในชุมชน บรรยากาศในชุมชน หรือภาวะผู้นำ เป็นต้น และควรมีการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรีกับพื้นที่อื่น เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนา ปรับปรุงแนวทางการบริหารภายในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้ดีขึ้น

5.4.2 ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรีในเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์คนในพื้นที่แบบเจาะลึก เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน เพื่อที่จะได้นำปัญหาที่ได้รับมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนต่อไป

5.4.3 ควรมีการศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐว่าเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวกับชุมชนอย่างไร จึงจะทำให้เกิดเป็นการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กนกพร สีดอกไม้. (2549). นโยบายการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
กรณีศึกษาเกาะสมุย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กนกพร รัตนอุดมสวัสดิ์. (2545). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยม
ทองคำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กัลยา วาณิชขัญชา. (2554). สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). นโยบายด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย. สืบค้นจาก
http://www.mots.go.th/ewt_news.php?nid=5953.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). นโยบายกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. สืบค้นจาก
<http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3/DRAWER065/GENERAL/DATA000/00000356.PDF>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2539). นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
(Ecotourism) ปี พ.ศ. 2538-2539. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2543). คู่มือแนวทางการบริหารและการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่
รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2558). ททท. สรุปทิศทางการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวของไทยปี
๒๕๕๙ เน้นมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน. สืบค้นจาก <http://www.tatnewsthailand.org/detail.php?newsID=3969>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540).
การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. กรุงเทพฯ:
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์.
- การอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน. (2558). สืบค้นจาก <http://www.findmycleanup.org/category/อินเทอร์เน็ต/>.
- กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์. (2546). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ไทยเจริญการพิมพ์.
- กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว:
กรณีศึกษา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ,
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- เกรียงไกร จิรจิรัชชัย. (2548). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเทือกเขาพระ-เขาสอง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- เกศินี มรณนท. (2553). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในตำบลแหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กรมชลประทาน. (2559). เชื้อนป่าหลักชลสิทธิ์ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระปรมิหรมหาภูมิพลอดุลยเดช. สืบค้นจาก http://www.prd.go.th/ewt_news.php?nid=152368&filename=prd.
- Google Maps. (ม.ป.ป.). พื้นที่แสดงที่ตั้งเชื้อนป่าหลักชลสิทธิ์. สืบค้นจาก <https://www.google.co.th/maps/@14.8659818,101.062406,1865m/data=!3m1!1e3>.
- จารุมาศ เมฆสัมพันธ์. (2545). งานวิจัยศักยภาพสิ่งแวดล้อมทางน้ำเพื่อการพัฒนาการประมงในเชื้อนป่าหลักชลสิทธิ์อย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จุฑารัตน์ จรียาอุดม. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารการพิมพ์.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. (2548). การวางแผนและการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชลธิชา สว่างเนตร. (2542). การรับรู้สภาพแวดล้อมในการทำงานภายในองค์กรและขวัญในการทำงานของพนักงานระดับบังคับบัญชาและวิชาชีพของบริษัทผลิตภัณฑ์และวัสดุก่อสร้างจำกัด. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชุติมา มาลัย. (2538). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความพึงพอใจในการทำงานและความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรกับการปฏิบัติตนของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยชนะ สุทธิวรชัย. (2538). ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบางหลวง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ และณรงค์ เทียนสง. (2521). ประชากรศาสตร์และประชากรศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ณัฐพงษ์ เตชะรัตนเสฏฐ์, บัณฑิต ผังนิรันดร์, ปราณี ตริทศกุล, วิมลศรี แสนสุข, อนัญญา ธนะศรีสีบวงศ์ และอรุณรุ่ง วงศ์กังวาน. (2555). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตกรุงเทพมหานครในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- ธนพร วรศักดิ์. (2552). *การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการกรมสรรพัตติ*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธัญญา จิตต์สงวน. (2546). *การประเมินผลกระทบด้านเศรษฐกิจ-สังคมของการสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีระพงษ์ แก้วหาญ. (2543). *กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ประชาคม ประชาสังคม*.
ขอนแก่น: โครงการจัดตั้งมูลนิธิเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ชมรมนักวิชาการสาธารณสุข ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- โรมัส อาร์ดา. (2527). *นโยบายยกระดับราคาข้าวเปลือก ศึกษากรณี: พลิกบทบาท ธ.ก.ส. ให้รับซื้อข้าวเปลือกนาปรัง*. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นาคมน ธีรสุวรรณจักร. (2541). *ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา: อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิคม จารุมณี. (2544). *การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนตติ้งเฮาส์.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. (2547). *กลวิธีแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นำชัย ทนผล. (2542). *การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- บุญเลิศ จิตต์วัฒนา. (2542). *การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และนภาพร หะวานนท์. (2543). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปรีชา มณีรัตน์. (2538). *การศึกษาวัฒนธรรมการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นที่สูง: กรณีศึกษากระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ความเชื่อของชาวเขาเผ่าม้ง บ้านร่มเกล้า อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก*. พิษณุโลก: ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน.
- ประธาน สุวรรณมงคล. (2527). *สภาพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน: นโยบายและกลวิธีในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารพิมพ์.
- ปิยะพร ธาวิกุล. (2544). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา บ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง*. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พจนา สอนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.

- พรทิพย์ บุญเที่ยงธรรม. (2555). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำในเขตตลิ่งชัน จังหวัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พัชรพรรณ ภูคาพิน. (2544). ความพร้อมในการพัฒนาพื้นที่รอบเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พลศักดิ์ วชิตรัตน์ และยุวดี ไทยสนธิ. (2553). ทักษะจิตของบุคลากรโรงพยาบาลหนองงูเห่า ต่อนโยบายโรงพยาบาลปลอดบุหรี่. ภาพสลิด์: โรงพยาบาลหนองงูเห่า.
- แพรวดาว พุพานิชย์พุกษ์. (2559). กรอบนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาเกาะช้าง จังหวัดตราด. สืบค้นจาก file:///C:/Users/WINDOWS/Downloads/59968-140066-1-SM%20(3).pdf.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). นโยบายและกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสการพิมพ์.
- ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. (2531, กุมภาพันธ์). การมีส่วนร่วมของประชาชน. วารสารพัฒนาชุมชน, 4(1), 241.
- ภราเดช พยัฆวิเชียร. (2539). พัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยป่าไม้.
- มยุรี เสือคำราม. (2559). เอกสารประกอบการบรรยาย “การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิจัย” [เอกสารอัดสำเนา]. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2546). หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- รัตกัมพล พันธุ์เพ็ง. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สภาพแวดล้อมในการทำงานความเหนื่อยล้าทางจิตใจและสุขภาพของพนักงานโรงงานผลิตเลนส์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2544). การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท. อนุสาร อสท, 41(12), 118-119.
- วรรณธร ทรงเกียรติศักดิ์. (2558). ปัจจัยสภาพแวดล้อม ปัจจัยความปลอดภัย ปละปัจจัยแรงจูงใจในการทำงาน ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานโรงงานและหน่วยสนับสนุนของโรงงานน้ำตาล สหเรือ จำกัด จังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วสิน สันทรณ. (2557). ลักษณะทางประชากร พฤติกรรมเปิดรับสื่อ และปัจจัยทางกรตลาด ที่มีผลต่อการซื้ออะไหล่ประดับยนต์ในสินค้าประเภทหลอดไฟหน้ารถยนต์. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2538). การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- วิโรจน์ เวชชะ. (2551). การศึกษารูปแบบและกระบวนการพัฒนาการประกอบอาชีพตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ของชุมชนรอบเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ในจังหวัดลพบุรี. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิลโล บัญบรรจง. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- แวททิพย์ หนูทอง. (2553). ความต้องการสวัสดิการสังคมของชาวนา อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2549). การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย. (2560). จำนวนประชากรในตำบลหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี. สืบค้นจาก <http://lopburi.kapook.com/พัฒนานิคม/หนองบัว>.
- ศูนย์เครือข่ายความรู้วัฒนธรรม. (2547). กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อบรรลุเป้าหมาย ปี พ.ศ. 2541 – 2546. ชลบุรี: สถาบันศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). การดำเนินการเพื่อการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์.
- สมบุรณ์ อาพนพนารัตน์. (2542). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันไฟป่า: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาสามหลั่น จังหวัดสระบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมาคมส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวไทย. (2553). นโยบายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. สืบค้นจาก <http://www.thaitourism.or.th/index.php?lay=show&ac=article&id=538746545>.
- สมัคร ณะเกิงสุข. (2545). สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาเกาะเสม็ด ตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมัย อาภาภิรม. (2538). สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโลกสีเขียว.
- สากล สถิตวิทยานันท์. (2542). ภูมิศาสตร์ชนบท. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สกลนารี กาแก้ว. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมในการทำงานกับการปฏิบัติงานของพยาบาลตำรวจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สินธุ์ สโรบล. (2537). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุชา จันทรเฒ. (2544). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุธี เสริฐศรี. (2557). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

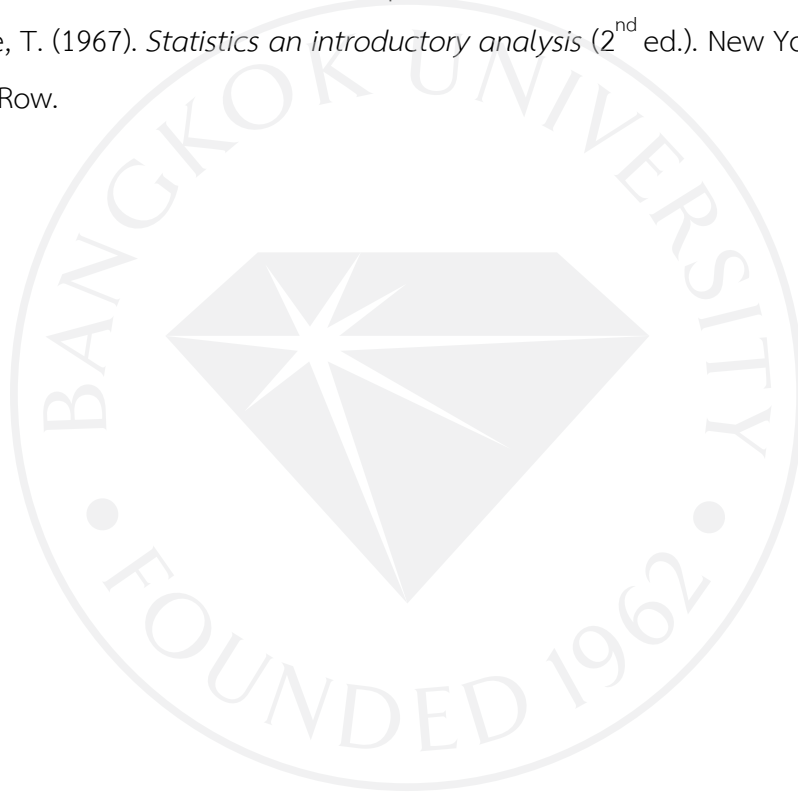
- สุธาทิพย์ เหมน้อย. (2554). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*
กรณีศึกษา: ตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. การค้นคว้าอิสระปริญญา
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวสา ชัยสุรัตน์. (2537). *หลักการตลาด*. กรุงเทพฯ: ภูมิบัณฑิตการพิมพ์.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสระบุรี. (2554). *ประวัติเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอพัฒนา
นิคม จังหวัดลพบุรี*. สืบค้นจาก <https://sites.google.com/site/fbsaraburi/kheuxn-pa-sak-chl-siththi>.
- สำนักงานภาคกลาง เขต 7 (ลพบุรี). (2559). *Lopburi Thailand*. สืบค้นจาก <http://fernlopburi.weebly.com/364936123609360736373656.html>.
- สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. (2558). *โครงการ
พระราชดำริเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์*. สืบค้นจาก <http://library.tru.ac.th/inlop/lptukps.html>.
- อมร รักษาสัตย์. (2524). *การพัฒนานโยบาย (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อรอนุช โกศล และโชคชัย สุทธาเวช. (2556). *การจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับ
การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อคิน ระพีพัฒน์. (2527). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรม
ไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อนุรักษ์ ปัญญานวรัตน์. (2539). *รายงานการวิจัยการประเมินโครงการปกป้องป่าไม้เมืองไทย เพื่อ
เร่งรัดฟื้นฟูต้นน้ำลำธารในส่วนของกรมป่าไม้*. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุดม ชิดมณี. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับผลการดำเนินงานของกองทุน
ยาและเวชภัณฑ์ประจำหมู่บ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Arthur, B. (1908). *The process of government*. Retrieved from <http://digi.library.tu.ac.th/thesis/po/0284/08unit2.pdf>.
- David, T. (1910). *The governmental process*. Retrieved from <http://digi.library.tu.ac.th/thesis/po/0284/08unit2.pdf>.
- Kotler, P. (1997). *Marketing management: Analysis, planning, implementation and control* (9th ed.). New Jersey: A Simon & Schuster.
- McGregor, E. (1996). *Human resource management*. New Jersey: Prentice Hall.

Ritchie, J. R. B., & Crouch, G. I. (2003). *The competitive destination: A sustainable tourism perspective*. UK: CABI.

United Nations Environment Programme and World Tourism Organization. (2005). *Making tourism more sustainable: A guide for policy makers*. Retrieved from <http://www.unep.fr/shared/publications/pdf/DTIx0592x-PATourismPolicyEN.pdf>.

World Tourism Organization. (1998). *Guide for local authorities on developing sustainable tourism*. Madrid, Spain: Author.

Yamane, T. (1967). *Statistics an introductory analysis* (2nd ed.). New York: Harper & Row.

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท.

กรณีศึกษา : เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าอิสระ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา : เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

คำอธิบายข้อมูล แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถาม ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถาม ข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อม

ส่วนที่ 3 แบบสอบถาม ข้อมูลนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 4 แบบสอบถาม ข้อมูลการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

นางสาว สุจินตรา สะพุ่ม

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว (HTIM)

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ส่วนที่ 1: แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ☐ ของคำตอบตามความเป็นจริง (เพียงคำตอบเดียว)

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. อายุ

☐ 20 ปี หรือต่ำกว่า

☐ 21 - 30 ปี

☐ 31 - 40 ปี

☐ 41 - 50 ปี

☐ 51 - 60 ปี

☐ มากกว่า 60 ปี

3. อาชีพ

☐ รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ/ หน่วยงานของรัฐ

☐ พนักงาน/ ลูกจ้าง/ รับจ้างทั่วไป

☐ ผู้ประกอบการด้านธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย

☐ ผู้ประกอบการด้านการเกษตร/ ประมง

☐ นักเรียน/ นิสิต/ นักศึกษา

☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

☐ 10,000 บาทหรือน้อยกว่า

☐ 10,001 – 20,000 บาท

☐ 20,001 – 30,000 บาท

☐ 30,001 – 40,000 บาท

☐ 40,001 – 50,000 บาท

☐ มากกว่า 50,000 บาท

ส่วนที่ 2: แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อม

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่าน (เพียงคำตอบเดียว)

- 1 น้อยที่สุด หมายถึง ระดับความคิดเห็น ในระดับน้อยที่สุด
- 2 น้อย หมายถึง ระดับความคิดเห็น ในระดับน้อย
- 3 ปานกลาง หมายถึง ระดับความคิดเห็น ในระดับปานกลาง
- 4 มาก หมายถึง ระดับความคิดเห็น ในระดับมาก
- 5 มากที่สุด หมายถึง ระดับความคิดเห็น ในระดับมากที่สุด

ปัจจัยสภาพแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
★ ด้านเศรษฐกิจ					
1. ท่านได้รับค่าตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบของตัวเงิน					
2. ท่านคิดว่าคนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว					
3. เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทางที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว					
4. ท่านคิดว่าคนในชุมชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว					
★ ด้านสังคม					
5. มีการประสานความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
6. พื้นที่ของชุมชนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น					
7. คนในชุมชนมีการร่วมมือกันหาทางป้องกัน และแก้ปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว					
8. คนในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ จากการท่องเที่ยว					

ส่วนที่ 2 (ต่อ)

ปัจจัยสภาพแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
★ ด้านสิ่งแวดล้อม					
9. สภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยวและนักลงทุนจากภายนอก					
10. แหล่งท่องเที่ยวขาดการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ถนน ทางเดิน ทางน้ำ					
11. เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว					
12. มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว					
★ ด้านวัฒนธรรม					
13. มีการสืบสานภูมิปัญญา และประเพณีท้องถิ่นไม่ให้สูญหาย					
14. ท่านคิดว่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในพื้นที่เปลี่ยนไปจากการท่องเที่ยว					
15. มีการอนุรักษ์วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน					
16. ท่านคิดว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมของพื้นที่					

ส่วนที่ 3: แบบสอบถามข้อมูลนโยบายการจัดการการท่องเที่ยว

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่าน (เพียงคำตอบเดียว)

- 1 น้อยที่สุด หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วม ในระดับน้อยที่สุด
- 2 น้อย หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วม ในระดับน้อย
- 3 ปานกลาง หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วม ในระดับปานกลาง
- 4 มาก หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วม ในระดับมาก
- 5 มากที่สุด หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วม ในระดับมากที่สุด

นโยบายการจัดการการท่องเที่ยว	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
★ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน					
1. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว					
2. ท่านมีส่วนร่วมในการบริการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว					
3. ท่านมีส่วนร่วมในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ถนน ป้ายบอกเส้นทาง สถานที่ และสัญญาณจราจร					
4. ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น กิจกรรมร่วมกันปลูกต้นไม้ และปล่อยปลาคืนสู่ธรรมชาติ จัดงานเทศกาลประจำปี ฯลฯ					
★ ด้านศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการ					
5. ท่านมีส่วนสนับสนุนในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว					
6. ท่านมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว					
7. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและจัดทำแผนการเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว					
8. ท่านมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความพร้อมแก่ท้องถิ่น เช่น การเข้าดูงาน ฝึกอบรม					

ส่วนที่ 4: แบบสอบถามข้อมูลการมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท.

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่าน (เพียงคำตอบเดียว)

- 1 น้อยที่สุด หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วม ในระดับน้อยที่สุด
- 2 น้อย หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วม ในระดับน้อย
- 3 ปานกลาง หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วม ในระดับปานกลาง
- 4 มาก หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วม ในระดับมาก
- 5 มากที่สุด หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วม ในระดับมากที่สุด

การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
★ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน					
1. ท่านมีส่วนร่วมในการตั้งประเด็นปัญหาและหาทางออกร่วมกัน					
2. ท่านมีส่วนร่วมประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยว เช่น การแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะในที่ประชุม					
3. ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น ปัญหาด้านขยะ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ฯลฯ					
4. ท่านมีส่วนร่วมประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว					
★ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน					
5. ท่านร่วมปฏิบัติตามข้อตกลง และกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว					
6. ท่านช่วยชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว					
7. ท่านร่วมประชาสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว					
8. การปฏิบัติงานทุกครั้ง ท่านคำนึงถึงผลประโยชน์และผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยว					

ส่วนที่ 4 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
★ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
9. ท่านร่วมตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยว					
10. ท่านร่วมกำหนดแผนงาน หรือ โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่างๆ					
11. ท่านร่วมเลือกกิจกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การจำหน่ายสินค้า OTOP นักรถตัวหนอนชมเขื่อน ให้อำเภอขอพรกับหลวงพ่อใหญ่ป่าสัก ฯลฯ					
12. ท่านร่วมกำหนดคัดเลือกผู้นำในการทำกิจกรรมต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน					
★ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน					
13. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามควบคุมกฎระเบียบมาตรฐานด้านการท่องเที่ยว					
14. ท่านร่วมติดตามและปรับปรุงการดำเนินงานต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยว					
15. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามดูแลการรักษาความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว					
16. ท่านมีส่วนร่วมประเมินผลจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น การแสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ในที่ประชุม					
★ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
17. ท่านได้รับประโยชน์จากการพัฒนาศักยภาพตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น					
18. ท่านได้รับประโยชน์ในสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น การคมนาคม และสาธารณูปโภคที่สะดวกมากขึ้น					

ส่วนที่ 4 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
★ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
19. ท่านได้มีอาชีพหลัก หรืออาชีพเสริมจากแหล่งท่องเที่ยว					
20. ท่านได้รับผลประโยชน์ด้านความปลอดภัยเกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สินจากการท่องเที่ยว					

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

😊😊😊 ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม 😊😊😊

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	นางสาว สัจฉิรา สะพุ่ม
อีเมล	Oilzajung_kiku@hotmail.com
ประวัติการศึกษา	ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ประสบการณ์การทำงาน	พ.ศ. 2558 Secretary to East Asia Market Division การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (สำนักงานใหญ่) 1600 ถ.เพชรบุรีตัดใหม่ แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
พ.ศ. 2560 – ปัจจุบัน	Receptionist บริษัท สยามเวลเนสกรุ๊ป จำกัด (มหาชน) สาขาโรงแรมแมนดาริน ถนนพระราม 4 เขตบางรัก กรุงเทพฯ 10500

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ข้อตกลงว่าด้วยการอนุญาตให้ใช้สิทธิในวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

วันที่ 1 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) สุภาภรณ์ ละพัม อยู่บ้านเลขที่ 219
ซอย 13 ถนน สุขุมวิท ตำบล/แขวง คลองเตย
อำเภอ/เขต ปทุมธานี จังหวัด นนทบุรี รหัสไปรษณีย์ 15220
เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ รหัสประจำตัว 7580500853
ระดับปริญญา ☐ ตรี ☒ โท ☐ เอก

หลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว
คณะ มนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ” ฝ่ายหนึ่ง และ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ตั้งอยู่เลขที่ 119 ถนนพระราม 4 แขวงพระโขนง เขตคลองเตย
กรุงเทพมหานคร 10110 ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ” อีกฝ่ายหนึ่ง

ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ และ ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ ตกลงทำสัญญากันโดยมีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิขอรับรองว่าเป็นผู้สร้างสรรค์และเป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในงานสารนิพนธ์/
วิทยานิพนธ์หัวข้อ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้คำปรึกษาในนโยบายการจัดการ
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ททท. กรณีศึกษา: เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อำเภอ
ปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี

ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ
(ต่อไปนี้จะเรียกว่า “สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์”)

ข้อ 2. ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิตกลงยินยอมให้ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยปราศจากค่าตอบแทนและไม่มี
กำหนดระยะเวลาในการนำสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ ซึ่งรวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงการทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่
ต่อสาธารณชน ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนา ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น อนุญาตให้ผู้อื่นใช้
สิทธิโดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยหรือไม่ก็ได้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน หรือการ
กระทำอื่นใดในลักษณะทำนองเดียวกัน

ข้อ 3. หากกรณีมีข้อขัดแย้งในปัญหาสิทธิในสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ระหว่างผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิกับ
บุคคลภายนอกก็ดี หรือระหว่างผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิกับบุคคลภายนอกก็ดี หรือมีเหตุขัดข้องอื่น ๆ
เกี่ยวกับลิขสิทธิ์ อันเป็นเหตุให้ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิไม่สามารถนำงานนั้นออกทำซ้ำ เผยแพร่ หรือโฆษณา
ได้ ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิยินยอมรับผิดชอบและชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในความเสียหาย
ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิทั้งสิ้น

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้นสองฉบับ มีข้อความเป็นอย่างเดียวกัน คู่สัญญาได้อ่านและเข้าใจข้อความในสัญญาโดยละเอียดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน และเก็บรักษาไว้ฝ่ายละฉบับ

1385 ค.ศ. ๒๕๒๘

ลงชื่อ

[Redacted Signature]

ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ

(สหภาพ สะพม)

ลงชื่อ

[Redacted Signature]

ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ

(อาจารย์อภิญญา จุลพิสิฐ)

ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดและศูนย์การเรียนรู้

ลงชื่อ

[Redacted Signature]

พยาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กฤติกา ลีมลาลย์)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ลงชื่อ

[Redacted Signature]

พยาน

(ดร.ดวงจิตา นันทาภรณ์)

ผู้อำนวยการหลักสูตร/ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร